

KOMISSION PÄÄTÖS,
tehty 4 päivänä kesäkuuta 2008,
Unkarin pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten yhteydessä myöntämästä valtiontuesta C 41/05

(tiedoksiannettu numerolla K(2008) 2223)

(Ainoastaan unkarinkielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2009/609/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on mainittujen artiklojen mukaisesti kehottanut asianomaisia esittämään huomautuksensa ⁽¹⁾ ja ottaa huomioon nämä huomautukset,

sekä katsoo seuraavaa:

hankintasopimukset sisältävät sääntöjenvastaista valtiontukea.

(3) Unkarin viranomaiset peruuttivat 13 päivänä huhtikuuta 2005 päivätyllä ja 15 päivänä huhtikuuta 2005 kirjatulla kirjeellään hallituksen asetusta 183/2002 koskevan ilmoituksensa. Toukokuun 4 päivänä 2005 komissio kirjasi Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 ⁽⁵⁾, jäljempänä ”menettelyasetus”, mukaisesti omasta aloitteestaan valtiontukiasian (asia NN 49/05), joka koskee sähkönhankintasopimuksia.

1. MENETTELY

(1) Unkarin viranomaiset ilmoittivat 31 päivänä maaliskuuta 2004 päivätyssä ja samana päivänä kirjatussa kirjeessään komissiolle hallituksen asetuksesta 183/2002 (VIII.23.) ⁽²⁾ Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan Euroopan unioniin liittymistä koskevan sopimuksen liitteessä IV olevan 3 kohdan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetun menettelyn, jäljempänä ’väliaikainen menettely’, mukaisesti. Ilmoitettu hallituksen asetus koskee järjestelmää, jossa valtion omistuksessa oleva yleishyödyllinen sähkön tukkumyyjä Magyar Villamos Művek Zrt., jäljempänä ’MVM’, saa korvausta sille aiheutuneista kustannuksista. Komissio on kirjannut ilmoituksen valtiontukiasiana HU 1/2004.

(2) Unkarin viranomaiset ja komissio kävivät toimenpiteen osalta useaan otteeseen virallista kirjeenvaihtoa ⁽³⁾. Komissio sai lisäksi huomautuksia kolmansilta osapuolilta ⁽⁴⁾. Komissio havaitsi väliaikaisen menettelyn aikana, että sähkön tukkumarkkinat Unkarissa rakentuvat olennaisesti MVM:n ja eräiden sähköntuottajien välillä tehtyjen pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten, jäljempänä ’sähkönhankintasopimukset’, ympärille. Tuolloin käytössä olleiden tietojen perusteella komissio epäili, että sähkön-

(4) Toukokuun 24 päivänä 2005 päivätyssä kirjeessään (D/54013) komissio pyysi Unkarin viranomaisilta lisätietoja. Unkarin viranomaisten 20 päivänä heinäkuuta 2005 päivätty vastaus kirjattiin komissiossa 25 päivänä heinäkuuta 2005. Unkarin viranomaiset toimittivat lisätietoja 28 päivänä syyskuuta 2005 päivätyssä ja 30 päivänä syyskuuta 2005 kirjatussa kirjeessään.

(5) Komissio ilmoitti 9 päivänä marraskuuta 2005 päivätyssä kirjeessään Unkarille päätöksestään aloittaa sähkönhankintasopimusten osalta EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely, jäljempänä ”menettelyn aloittamista koskeva päätös”. Päätös julkaisiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä ⁽⁶⁾.

(6) Komissio ilmaisi menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessään epäilyksiä siitä, soveltuvatko sähkönhankintasopimukset yhteismarkkinoille, sekä kehotti asianomaisia esittämään huomautuksia.

(7) Pyydettyään komissiolta lisäaikaa huomautusten esittämiseen ja saatuaan komission hyväksynnän määräajan pidentämiselle ⁽⁷⁾ Unkari esitti huomautuksensa menettelyn aloittamista koskevaan päätökseen 31 päivänä tammi-kuuta 2006. Komissio kirjasi huomautukset saapuneiksi 1 päivänä helmikuuta 2006.

⁽¹⁾ EUVL C 324, 21.12.2005, s. 12.

⁽²⁾ Hallituksen asetus 183/2002 (VIII.23.) hukkakustannusten määrittelyä ja käsittelyä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä (183/2002. (VIII.23.) Korm. rendelet az átállási költségek meghatározásának és kezelésének részletes szabályairól).

⁽³⁾ Unkarin viranomaisten 4 päivänä kesäkuuta 2004 päivätty ja samana päivänä kirjattu kirje sekä 20 päivänä lokakuuta 2004 päivätty ja 21 päivänä lokakuuta 2004 kirjattu kirje.

⁽⁴⁾ AES-Tisza Erőmű Kft:n 21 päivänä joulukuuta 2004 päivätty kirje.

⁽⁵⁾ EYVL L 83, 27.3.1999, s. 1.

⁽⁶⁾ EUVL C 324, 21.12.2005.

⁽⁷⁾ Joulukuun 14 päivänä 2005 esitetty pyyntö, jonka komissio hyväksyi 20 päivänä joulukuuta 2005.

- (8) Komissio vastaanotti lukuisia pyyntöjä, jotka koskivat huomautusten esittämiseksi asetetun määräajan pidentämistä, ja hyväksyi pyynnöt ⁽⁸⁾. Komissio kirjasi kolmansien osapuolten esittämät huomautukset seuraavasti: MVM:n esittämät huomautukset 11 päivänä tammikuuta 2006, kolmannen osapuolen, joka haluaa pysyä nimettömänä, esittämät huomautukset 20 päivänä tammikuuta 2006, Mátrai Erőmű Rt:n huomautukset 20 päivänä tammikuuta 2006 ja 6 päivänä maaliskuuta 2006, [...]n esittämät huomautukset 10 päivänä helmikuuta 2006, AES-Tisza Erőmű Kft:n huomautukset 13 ja 14 päivänä helmikuuta 2006, [...]n esittämät huomautukset 13 päivänä helmikuuta 2006, Electrabel S.A:n ja sen tytäryhtiön Dunamenti Erőmű Rt:n huomautukset 14 päivänä helmikuuta 2006, Budapesti Erőmű Rt:n huomautukset 21 päivänä helmikuuta 2006 ja Csepeli Áramtermelő Kft:n huomautukset 21 päivänä helmikuuta 2006.
- (9) Unkarin viranomaisten vahvistettua, että kolmansilta osapuolilta tämän menettelyn yhteydessä saatuja tietoja käsitellään luottamuksellisesti ⁽⁹⁾, komissio toimitti edellä mainitut huomautukset Unkarille 25 päivänä huhtikuuta 2006 päivätyssä kirjeessään.
- (10) Unkarin viranomaiset toimittivat kolmansien osapuolten esittämiä huomautuksia koskevien kommenttiansa ensimmäisen osan 28 päivänä kesäkuuta 2006 päivätyssä ja 29 päivänä kesäkuuta 2006 kirjatussa kirjeessään ja toisen osan 24 päivänä heinäkuuta 2006 päivätyssä ja 25 päivänä heinäkuuta 2006 kirjatussa kirjeessään.
- (11) Kuultuaan Unkarin energia-alalle suunnitelluista lainsäädännön muutoksista komissaari Neelie Kroes lähetti ministeri János Kórkalle 17 päivänä lokakuuta 2006 kirjeen, jossa Unkarin hallitusta kehoitettiin varmistamaan, että sähkönhankintasopimuksia ja mahdollisia korvaustoimenpiteitä koskeva uusi lainsäädäntö vastaa EU:n lainsäädäntöä.
- (12) AES-Tisza-yhtiö esitti 19 päivänä joulukuuta 2006 lisähuomautuksia ja kritisoi komission menettelyä monilta osin.
- (13) Unkarin viranomaiset vahvistivat 21 päivänä marraskuuta 2006 päivätyssä ja 23 päivänä marraskuuta 2006 kirjatussa kirjeessä ja 15 päivänä tammikuuta 2007 päivätyssä ja samana päivänä kirjatussa kirjeessä sekä 18 päivänä joulukuuta 2006 ja 8 päivänä maaliskuuta 2007 komission kanssa järjestetyissä tapaamisissa, että tarkoituksena oli muuttaa energia-alan vapauttamisen yhteydessä lainsäädäntöä ja samalla sähkön tukkumarkkinoilla vallitsevaa tilannetta.
- (14) Komissio pyysi lisätietoja 23 päivänä huhtikuuta 2007. Unkari toimitti vastauksensa 5 päivänä kesäkuuta 2007 ja lähetti täydentäviä tietoja 6 päivänä elokuuta 2007.
- (15) Toukokuun 4 päivänä 2007 Unkarin viranomaiset ilmoittivat komissiolle perustavansa työryhmän neuvottelemaan kaikkien keskeisten tuottajien kanssa sähkönhankintasopimusten purkamisesta tai sopimuksiin tehtävistä huomattavista muutoksista. Sen mukaisesti Unkarin hallitus teki 11 päivänä toukokuuta 2007 energia-alan pitkäaikaisia sopimuksia koskevan päätöksen 2080/2007 (V.11.) ⁽¹⁰⁾, jolla perustettiin edellä mainittu työryhmä pääministerin kanslian alaisuuteen. Työryhmän tehtävänä oli viipymättä varmistaa, että sähkönhankintasopimukset vastaavat EU:n valtioneuvoston päätöksiä, ja huolehtia virallisten neuvottelujen aloittamisesta asianomaisten sähköntuottajien kanssa. Unkarin viranomaiset ilmoittivat kesäkuussa 2007 järjestettyjen ensimmäisten neuvottelujen tuloksista 3 päivänä heinäkuuta 2007 päivätyssä kirjeessään.
- (16) Osana markkinoiden vapauttamista 2 päivänä heinäkuuta 2007 julkaistiin uusi sähköenergialaki ⁽¹¹⁾, joka tuli voimaan osittain 15 päivänä lokakuuta 2007 ja osittain 1 päivänä tammikuuta 2008. Unkarin viranomaiset antoivat komissiolle 25 päivänä heinäkuuta 2007 lähettämässään kirjeessä tietoja siitä, miten uudella lailla oli onnistuttu avaamaan Unkarin sähkömarkkinoita kilpailulle. Uusi laki ei kuitenkaan muuttanut MVM:n ja menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä mainittujen sähköntuottajien välisiä sähkönhankintasopimuksia, jotka jäivät sellaisinaan voimaan.
- (17) Komissio esitti lisäkysymyksiä Unkarin viranomaisille 26 päivänä heinäkuuta 2007 päivätyssä kirjeessään.
- (18) Syyskuun 7 päivänä 2007 komissio kirjasi saapuneeksi Unkarin viranomaisten kirjeen, jossa pyydettiin lisäaikaa tuottajien kanssa käytävien neuvottelujen saattamiseksi onnistuneesti päätökseen.
- (19) Syyskuun 24 päivänä ja lokakuun 31 päivänä 2007 komissio kirjasi saapuneeksi Unkarin vastaukset kysymyksiin, joita komissio oli sille esittänyt 26 päivänä heinäkuuta 2007.
- (20) Joulukuun 14 päivänä 2007 komissio lähetti Unkarin viranomaisille asetuksen (EY) N:o 659/1999 5 artiklan 2 kohdan nojalla muistutuksen ja luetteli siinä ne kysymykset, joihin annetut vastaukset olivat edelleen puutteelliset. Unkarin viranomaiset vastasivat 16 päivänä tammikuuta 2008 päivätyllä kirjeellä.
- (21) Koska Dunamenti Erőmű ja AES-Tisza Erőmű eivät toimittaneet pyydettyjä tietoja, Unkarin viranomaiset ilmoittivat, että ne eivät pysty antamaan täydellistä vastausta komission kysymyksiin.

⁽⁸⁾ Tammikuun 9 päivänä 2006 (Budapesti Erőmű), 16 päivänä tammikuuta 2006 (AES-Tisza, [...] ^(*)), 17 päivänä tammikuuta 2006 (Electrabel), 19 päivänä tammikuuta 2006 [...] ja 20 päivänä tammikuuta 2006 (Csepeli Erőmű) kirjatut pyynnöt, jotka komissio hyväksyi 13 päivänä, 18 päivänä, 20 päivänä ja 24 päivänä tammikuuta ja 27 päivänä helmikuuta 2006 lähettämässään kirjeessä.

^(*) Salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluvat tiedot on merkitty päätöksessä merkinnällä [...].

⁽⁹⁾ Huhtikuun 3 päivänä 2006 kirjattu kirje.

⁽¹⁰⁾ 2080/2007. (V.11.) Korm. Határozat a villamos energia iparban kötött hosszú távú szerződések rendezéséről.

⁽¹¹⁾ Vuoden 2007 laki LXXXVI.

- (22) Sen vuoksi komissio teki 15 päivänä helmikuuta 2008 tietojen antamista koskevan välipäätöksen, jossa Unkari määrättiin toimittamaan päätöksessä mainitut tiedot 15 päivän kuluessa.
- (23) Helmikuun 27 päivänä Dunamenti Erőmű lähetti komissiolle jäljennöksen vastauksesta, jonka se oli antanut Unkarin viranomaisten esittämiin kysymyksiin, ja selitti, miksi se ei pysty vastaamaan sille osoitettuihin kysymyksiin. Unkarin viranomaiset lähettivät vastauksensa 4 ja 13 päivänä maaliskuuta 2008. Dunamenti Erőműn nimenomaisesta pyynnöstä Unkarin viranomaiset liittivät vastaukseensa kirjeet, jotka Dunamenti Erőmű oli lähettänyt Unkarin valtiovarainministeriölle ja Unkarin energiavirastolle (Magyar Energia Hivatal) 14 päivänä toukokuuta 2007, 21 päivänä elokuuta 2007, 13 päivänä syyskuuta 2007, 7 päivänä joulukuuta 2007, 14 päivänä tammikuuta 2008 ja 20 päivänä helmikuuta 2008. Unkarin viranomaiset eivät olleet aikaisemmin toimittaneet kirjeiden jäljennöksiä ⁽¹²⁾ komissiolle, vaan ne olivat koko menettelyn ajan sisällyttäneet keskeisinä pitämänsä tiedot komission kysymyksiin antamiinsa vastauksiin.
- (24) Unkarin viranomaisten vastauksista käy ilmi, että AES-Tisza Erőmű ei antanut minkäänlaista vastausta. Maaliskuun 10 päivänä 2008 AES-Tisza Erőmű lähetti faksilla komissaari Neelie Kroesille kirjeen, jossa se ilmoitti katsovansa, että Unkarin viranomaisilla oli jo hallussaan kaikki komission pyytämät tiedot.
- (25) Unkarin viranomaiset toimittivat komissiolle 13 päivänä maaliskuuta 2008 antamassaan vastauksessa kaikki tietojen antamista koskevan välipäätöksen III luvun 1 kohdan a–d alakohdassa esitettyihin kysymyksiin liittyvät tiedot käytössään olleiden tietojen pohjalta. Viranomaiset eivät kuitenkaan antaneet lisätietoja välipäätöksen III luvun 1 kohdan e alakohdassa esitettyyn kysymykseen, joka koski kahden edellä mainitun sähköntuottajan investointeja.
- (26) Huomattava osa niistä tiedoista, joita on vaihdettu asian HU1/2004 rekisteröinnin jälkeen, koski hukkakustannuksiin liittyvistä valtiontukien analyysimenetelmistä, jäljempänä 'valtiontukien analyysimenetelmät', annetun komission tiedonannon ⁽¹³⁾ tulkintaa ja käytännön soveltamista. Tämän menettelyn yhteydessä esitettyjen asiakirjojen perusteella näytti siltä, että Unkarin viranomaiset aikovat ottaa käyttöön hukkakustannusten korvaamista koskevan järjestelmän, jonka arviointi olisi voitu sisällyttää tähän päätökseen. Sen vuoksi komissio ja Unkarin viranomaiset kävivät koko menettelyn ajan useaan otteeseen keskusteluja siitä, millainen järjestelmän olisi tarkalleen ottaen oltava, jotta se vastaisi valtiontukien analyysimenetelmistä annetussa tiedonannossa esitettyjä kriteerejä.
- (27) Mahdollista tulevaa korvausmekanismia koskevista teknisistä keskusteluista huolimatta Unkarin viranomaiset eivät ole tämän päätöksen tekopäivään mennessä ilmoittaneet komissiolle Unkarin hallituksen hyväksymästä korvausmekanismista. Maaliskuun 13 päivänä 2008 päivätyssä kirjeessään Unkarin viranomaiset nimenomaan ilmoittivat, että tällä hetkellä sähköntuottajille ei ole tarkoitus korvata hukkakustannuksia. Viranomaiset kuitenkin pidättivät itsellään oikeuden myöntää korvausta tietyille sähköntuottajille myöhemmin.
- (28) Komissio pyysi 7 päivänä huhtikuuta 2008 päivätyssä kirjeessä Unkarin viranomaisia vahvistamaan eräät tiedot. Unkarin viranomaiset toimittivat pyydetty tiedot kirjeessään 22 päivänä huhtikuuta 2008.
- (29) Unkarin viranomaiset ilmoittivat 20 päivänä toukokuuta 2008 päivätyssä kirjeessään komissiolle, että osapuolet olivat sopineet Paksi Atomerőműn kanssa tehdyn sähkönhankintasopimuksen päättyvän 31 päivänä maaliskuuta 2008. Csepeli Áramtermelő Kft:n ja Pannonpower Holding Rt:n kanssa allekirjoitettiin vastaavat sähkönhankintasopimusten päättämistä koskevat sopimukset huhtikuussa 2008, mutta sopimusten voimaantulo odotti vielä tämän päätöksen tekopäivänä osakkeenomistajien ja rahtolaitosten hyväksyntää.
- Muita asiaan liittyviä, käynnissä olevia menettelyjä**
- (30) Budapesti Erőmű Rt. valitti menettelyn aloittamista koskevasta päätöksestä 3 päivänä maaliskuuta 2006 yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen. Valitus rekisteröitiin numerolla T-80/06. Kesäkuun 6 päivänä 2006 Csepeli Áramtermelő Kft. ilmoitti tukevansa Budapesti Erőműn valitusta ja pyysi saada osallistua menettelyyn. Tuomioistuin myönsi luvan 11 päivänä maaliskuuta 2008 tekemällään päätöksellä.
- (31) Lisäksi Unkarin tasavaltaa vastaan on käynnissä kaksi välimiesmenettelyä Sijoituksia koskevien riitaisuuksien kansainvälisessä ratkaisu- ja sovittelukeskuksessa (ICSID) Washingtonissa. Menettelyjen käynnistäjiä ovat sähköntuotantoyritykset [...] SA ja [...]. Kumpikin yritys omistaa osakkeita unkarilaisissa tuotantolaitoksissa, joilla on sähkönhankintasopimukset. Menettelyt perustuvat Euroopan energiaperuskirjasta tehdyn sopimuksen määräyksiin, jotka koskevat investointien suojaa.

2. TOIMENPITEEN KUVAUS

Sähkönhankintasopimusten tausta

- (32) Joulukuun 31 päivästä 1991 joulukuun 31 päivään 2002 Unkarin sähkömarkkinat rakentuivat yhden ostajan, Magyar Villamos Művek -yhtiön, jäljempänä 'MVM', ympärille. MVM on 99,9-prosenttisesti valtion omistuksessa oleva yhtiö, jonka toiminta kattaa sähköntuotannon,

⁽¹²⁾ Lukuun ottamatta 7 päivänä joulukuuta 2007 ja 14 päivänä tammikuuta 2008 päivätyjä kirjeitä.

⁽¹³⁾ Komissio antoi tiedonannon 26. heinäkuuta 2001, ja se on saatavilla komission verkkosivuilla: http://ec.europa.eu/comm/competition/state_aid/legislation/specific_rules.html

tukkukaupan, siirron ja jälleenmyynnin. Yhden ostajan mallissa sähköntuottajat toimittivat energiaa suoraan ai-noastaan MVM:lle (ellei MVM luopunut tästä oikeudesta alueellisten sähköyhtiöiden hyväksi), ja MVM oli ainoa, jolla oli oikeus toimittaa sähköä alueellisille sähköyhti-öille. Sähköenergiaa koskevassa vuoden 1994 laissa XLVIII, jäljempänä 'ensimmäinen sähköenergialaki', MVM velvoitettiin huolehtimaan Unkarin energian toimitusvarmuudesta mahdollisimman pienin kustannuksin.

- (33) Sähköenergiaa koskeva vuoden 2001 laki CX, jäljempänä 'toinen sähköenergialaki', joka korvasi ensimmäisen sähköenergialain, tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003. Lailla vahvistettiin Unkarin sähkömarkkinoiden kaksija-koinen malli, joka oli voimassa 1 päivään tammikuuta 2008 saakka. Tuolloin tuli voimaan sähköenergiaa kos-keva vuoden 2007 laki LXXXVI, jäljempänä 'kolmas sähköenergialaki', joka korvasi toisen sähköenergialain. Kak-sijakoisen mallin mukaan oli erikseen yleishyödyllinen sektori ja toisaalta kilpailusektori, ja vaatimukset täyttävät asiakkaat (joiden määrää lisättiin vähitellen) olivat oikeu-tettuja siirtymään kilpailusektorille. Yleishyödyllisellä sek-torilla MVM oli ainoa tukkumyyjä, kun taas vapaiden markkinoiden sektorille ilmaantui myös muita myyjiä. Kolmannella sähköenergialailla lakkautettiin yleishyödylli-nen sektori, mutta kotitalouksiin ja eräisiin kaupallisiin asiakkaisiin sovellettiin edelleen yleispalveluvelvoitetta toisen sähködirektiivin⁽¹⁴⁾ nojalla.
- (34) Ensimmäinen sähköenergialaki velvoitti MVM:n kartoitta-maan maan sähköenergiatarpeen kokonaisuudessaan ja laatimaan kahden vuoden välein valtakunnallisen voima-laitosten rakennussuunnitelman. Suunnitelma oli esitet-tävä Unkarin hallitukselle ja parlamentille hyväksyntää varten.
- (35) Ensimmäisestä sähköenergialaista ja Unkarin hallituksen lausunnoista⁽¹⁵⁾ käy ilmi, että 1990-luvun puolivälissä Unkarin energiamarkkinoiden tärkeimmät tavoitteet oli-vat seuraavat: toimitusvarmuuden turvaaminen mahdolli-simman pienin kustannuksin, infrastruktuurin nykyaikais-taminen ottaen huomioon erityisesti ympäristönsuojelu-normit, sekä energia-alan välttämätön rakenneuudistus. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi ehdotettiin pitkä-aikaisia sähköhankintasopimuksia sellaisille ulkomaisille sijoittajille, jotka lupautuisivat investoimaan Unkarin voi-malaitosten rakentamiseen ja modernisoimiseen. Sähkön-hankintasopimusten allekirjoittajat olivat sähköntuottajat ja MVM.

Sähköhankintasopimukset

- (36) MVM:n ja yksittäisten voimalaitosten⁽¹⁶⁾ välillä tehdyillä sähköhankintasopimuksilla luotiin tasapainoinen tuote-valikoima, jonka ansiosta MVM kykenee täyttämään ener-gian toimitusvarmuutta koskevan velvoitteensa. Sähkön-hankintasopimusten avulla MVM kykenee vastaamaan ky-syntään sekä peruskuormituksen aikana (ruskoihiivoima-loiden ja ydinvoimaloiden avulla) että huippukuormituk-sen aikana (kaasulla toimivien voimalaitosten avulla).
- (37) Sähköhankintasopimusten nojalla sähköntuottajien on pidettävä tuotantolaitokset asianmukaisesti kunnossa ja toiminnassa. Lisäksi sopimusten perusteella tuotantolai-tosten kapasiteetti (MW) on varattu joko kokonaan tai lähes kokonaan MVM:lle. Kapasiteetin varaus ei riipu voi-malaitoksen todellisesta käytöstä. Varatun kapasiteetin li-säksi MVM on sähköhankintasopimusten puitteissa vel-vollinen ostamaan kultakin voimalaitokselta tietyn vä-himmäismäärän sähköä (MWh).
- (38) Eräisiin sähköhankintasopimuksiin sisältyy niin kutsut-tuja järjestelmäpalveluja⁽¹⁷⁾ silloin kun on kyse voima-laitoksista, jotka ovat teknisesti kykeneviä niitä tarjoa-maan. MVM toimittaa kyseiset palvelut verkonhaltijalle eli MAVIR:lle.
- (39) Vuosina 1995 ja 1996 tehdyt sähköhankintasopimukset (seitsemän sopimusta arvioitavana olevista kymmenestä sopimuksesta) liittyivät voimalaitosten yksityistämiseen. Kyseisten sopimusten pohjana oli mallisopimus, jonka eräs kansainvälinen asianajotoimisto laati Unkarin halli-tuksen pyynnöstä. Ennen sähköhankintasopimusten al-lekirjoittamista ei järjestetty tarjouskilpailua. Sen sijaan voimalaitosten yksityistämistä varten järjestettiin tarjous-kilpailu. Sähköhankintasopimukset (jotka allekirjoitettiin ennen yksityistämistä) olivat osa yksityistämispakettia. Osapuolet muuttivat yksityistämisen jälkeen jossain mää-rin osaa sopimuksista (lähinnä Mátrai Erőműn, Tiszai Erőműn ja Dunamenti Erőműn kanssa tehdyt sopimuk-set).
- (40) Csepeli Áramtermelő Kft:n kanssa vuonna 1997 allekir-joitettu sähköhankintasopimus noudatteli hieman eri-laista mallia. Tämänkään sopimuksen yhteydessä ei järjes-tetty tarjouskilpailua, ja sopimus liittyi voimalaitoksen yksityistämiseen.
- (41) Újpesti Erőműtä (yksi Budapesti Erőműn kolmesta voima-laitoksesta) koskeva sähköhankintasopimus allekirjoitet-tiin Budapesti Erőműn kanssa vuonna 1997, myös ilman tarjouskilpailua.
- (42) Ainoastaan Kispesti Erőműn (Budapesti Erőműn toinen, vanhenewa voimalaitos, joka uudistettiin tuohon aikaan perusteellisesti) kanssa vuonna 2001 allekirjoitettu säh-könhankintasopimus perustui tarjouskilpailuun.

⁽¹⁴⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/54/EY, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2003, sähkön sisämarkkinoita koskevista yh-teisistä säännöistä ja direktiivin 96/92/EY kumoamisesta, EUVL L 176, 15.7.2003, s. 37.

⁽¹⁵⁾ Heinäkuun 20 päivänä 2005 annettu lausunto, joka rekisteröitiin 25 päivänä heinäkuuta 2005.

⁽¹⁶⁾ Joissain tapauksissa tehtiin erilliset sähköhankintasopimukset tuo-tantolaitosten, kuten Mátrai Erőmű ja Dunamenti Erőmű, eri tuo-tantoyksiköitä varten.

⁽¹⁷⁾ Esimerkiksi tasesähkö, nopea häiriöreservi ja pimeä käynnistys-ominaisuus (black start).

- (43) Vuosina 2000–2004 sähkönhankintasopimuksilla varattu kapasiteetti kattoi noin 80 prosenttia Unkarin koko sähköntarpeesta (MW). Vuodesta 2005 tämän päätöksen tekopäivään saakka kyseinen osuus on vaihdellut 60 ja 70 prosentin välillä. Sähkönhankintasopimusten irtisanomisten myötä osuuden arveltiin vähitellen pienenevän vuosien 2011 ja 2024 välillä ⁽¹⁸⁾.
- (44) Siinä vaiheessa kun Unkari liittyi EU:hun (1 päivänä toukokuuta 2004), vuosina 1995–2001 allekirjoitetuista lähes 20 sähkönhankintasopimuksesta oli edelleen voimassa kymmenen.
- (45) Tämä päätös koskee vain niitä sähkönhankintasopimuksia, jotka olivat voimassa 1 päivänä toukokuuta 2004. Se ei siis koske ennen kyseistä päivää päättyneitä sähkönhankintasopimuksia. Vaikka osapuolet päättivät erät sähkönhankintasopimukset huhtikuussa 2008 (ks. 29 kapale edellä), tämä päätös koskee myös kyseisiä sopimuksia. Päätöksessä arvioidaan sen vuoksi, sisältävätkö kyseiset sopimukset valtiontukea, sekä tarkastellaan sopimusten soveltuvuutta yhteismarkkinoille 1 päivän toukokuuta 2004 ja sopimusten päättymispäivän (huhtikuu 2008) välisenä aikana.

Sähkönhankintasopimusten puitteissa toimivat voimailaitokset ja sopimusten kesto

- (46) Alla olevassa taulukossa luetaan tämän päätöksen soveltamisalaan kuuluvat voimailaitokset, joilla on olemassa sähkönhankintasopimus. Taulukossa esitetty kesto viittaa sähkönhankintasopimuksessa alun perin mainittuun päättymispäivään.

Taulukko 1

Sähkönhankintasopimusten puitteissa toimivat sähköntuottajat, pääosakkaat ja sopimusten kesto

Sähköntuottajan nimi	Pääosakas	Sähkönhankintasopimuksen puitteissa toimiva voimailaitos	Sopimuksen kesto
Budapesti Erőmű Rt.	EDF	Kelenföldi Erőmű	1996–2011
		Újpesti Erőmű	1997–2021
		Kispesti Erőmű	2001–2024
Dunamenti Erőmű Rt.	Electrabel	Dunamenti Erőműn F-lohkot	1995–2010 (allekirjoitettiin vuonna 1995, tuli voimaan vuonna 1996)
		Dunamenti Erőműn G2-lohko	1995–2015 (allekirjoitettiin vuonna 1995, tuli voimaan vuonna 1996)
Mátrai Erőmű Rt.	RWE	Mátrai Erőmű Rt.	1995–2022 (alkuperäinen kesto: vuoteen 2015 saakka; pidennettiin vuonna 2005 vuoteen 2022)
AES-Tisza Erőmű Kft.	AES	Tisza II Erőmű	1995–2016 (allekirjoitettiin vuonna 1995, tuli voimaan vuonna 1996) (...)
Csepeli Áramtermelő Kft.	ATEL	Csepeli II Erőmű	1997–2020 (allekirjoitettiin vuonna 1997, tuli voimaan vuonna 2000)
Paksi Atomerőmű Rt.	MVM	Paksi Atomerőmű	1995–2017 (*) (allekirjoitettiin vuonna 1995, tuli voimaan vuonna 1996)
Pannonpower Holding Rt.	Dalkia	Pécsi Erőmű	1995–2010 (allekirjoitettiin vuonna 1995, tuli voimaan vuonna 1996)

(*) Päädettiin yhteisestä sopimuksesta maaliskuussa 2008.

⁽¹⁸⁾ Prosenttiosuudet perustuvat varattua tuotantokapasiteettia (MW) koskevaan arvioon, eivät sähkön myyntimääriin (MWh). Unkarin viranomaiset esittivät nämä luvut komissiolle kirjeessään 4 päivänä kesäkuuta 2004. Samat luvut löytyvät raportista, joka koskee Unkarin kilpailuviranomaisen tekemää tutkimusta Unkarin sähkömarkkinoista (15.5.2006).

Hinnat

- (47) Sähkön hinnan sääntelyä koskevassa hallituksen päätöksessä 1074/1995 (VIII.4.) hallitus lupasi, että 1 päivästä tammikuuta 1997 lähtien (hintasääntelyn ensimmäisen vaiheen alku) ”tukkumyynti- ja vähittäismyyntihinnoilla varmistetaan 8 prosentin pääoman tuotto sen lisäksi, että katetaan perustellut tuotantokustannukset”. Hallitus siis takasi 8 prosentin tuoton pääomalle kaikille voimalaitoksille, jotka toimivat sähkönhankintasopimusten puitteissa.
- (48) Tammikuun 1 päivästä 2001 (hintasääntelyn toisen vaiheen alku) virallisiin hintoihin sisältyi 9,8 prosentin suuruinen kokonaispääoman tuotto voimalaitoksille. Prosenttimääräinen lisäys ei välttämättä tarkoittanut tosiasiallista määrän muutosta, sillä mainittujen kahden tuottoprosentin perusteet poikkesivat toisistaan (ensimmäinen laskettiin oman pääoman, toinen taas esinearvon pohjalta). Hinnat heijastelivat inflaation vaihteluita.
- (49) Viralliset hinnat pysyivät voimalaitosten osalta voimassa 31 päivään joulukuuta 2003 saakka.
- (50) Hintasääntelyn aikana Unkarin energiavirasto arvioi kunkin voimalaitoksen kustannusrakennetta ja asetti MVM:n sähköstä maksaman hinnan siten, että sillä varmistettiin voimalaitokselle luvattu voittomarginaali.
- (51) Hintasääntelymekanismi kattoi seuraavat keskeiset kustannuserät ⁽¹⁹⁾:
- kiinteät kustannukset: poistot, vakuutus, tietyt kiinteät huolto- ja toimintakustannukset, korkokustannukset, ympäristön kunnostamisesta aiheutuvat kustannukset, verot, henkilöstökustannukset, ympäristönsuojelun kustannukset, ydinvoimalan kohdalla Unkarin ydinrahaan (Központi Nukleáris Alap) suoritettavat maksut sekä erityiset lisäkustannukset;
 - muuttuvat kustannukset: polttoainekulut.
- (52) Unkarin energiaviraston tehtävänä oli varmistaa, että kustannukset olivat todellisuudessa aiheutuneet ja että ne olivat välttämättömiä.
- (53) Viralliset hinnat korvasivat sähkönhankintasopimuksissa määritetyt hinnat.
- (54) Tammikuun 1 päivästä 2004 lähtien hinnat määriteltiin sähkönhankintasopimuksissa olevien hintakaavojen mu-

kaan. Kaavojen sisältöä selkeytettiin MVM:n ja sähkön tuottajien vuotuisissa hintaneuvotteluissa.

- (55) Sähkönhankintasopimuksissa sovellettava hintakaava on hyvin monimutkainen, mutta se perustuu samoihin periaatteisiin kuin Unkarin energiaviraston ennen tammikuuta 2004 soveltama menetelmä. Unkarin viranomaisen lausuntojen ⁽²⁰⁾ mukaan hintojen määrittelyä koskeva sähkönhankintasopimusten liite valmisteltiin edellä mainitun, sähkön hinnan sääntelyä koskevan hallituksen päätöksen 1074/1995 kaavoja ja määritelmiä hyödyntäen. (Lausunnon mukaan ”käytännössä hallituksen päätökseen sisältyvät kaavat ja määritelmät kopioitiin sopimuksiin”.) Tämän seurauksena sähkönhankintasopimuksissa olevat hintojen määrittelyn periaatteet perustuvat säänneltyjä hintoja koskevan mekanismin tavoin perusteltuihin kustannuseriin.
- (56) Kukin sähkönhankintasopimus sisältää kahdenlaisia hintaelementtejä: *varatusta kapasiteetista (MW) maksettavan kapasiteettipalkkion (tai kapasiteetin käyttöön asettamisesta maksettavan palkkion)*, joka kattaa kiinteät kustannukset ja tuoton (pääomakulut), sekä *energiapalkkion*, joka kattaa muuttuvat kustannukset. Eri sähkönhankintasopimuksissa määrätään erilaisista lisäpalkkioista. Sopimuksesta riippuen lisäpalkkiot voivat olla esimerkiksi bonus-malus-tyyppisiä palkkioita, joilla kannustetaan sähköntuottajia toimimaan kustannustehokkaasti, sekä muita täydentäviä palkkioita, joita maksetaan sähköreservien ylläpidosta, ylläpidon uudelleenjärjestelystä MVM:n pyynnöstä, tuotannon lisäämisestä huippukuormituksen aikana sekä kuormituksen minimoimisesta matalan kuormituksen aikana. Kapasiteettipalkkioiden vaihtelu kausittain (vuosittain, neljännesvuosittain, kuukausittain) riippuu monista tekijöistä: toteutettujen jälkiasennushankkeiden käynnistäminen, erilaiset korkokategoriat, valuuttakurssit, inflaatioindeksit jne. Kapasiteettipalkkio tai täydentävät palkkiot kattavat myös järjestelmäpalvelut (jotka sisältyvät sähkönhankintasopimuksiin). Energiapalkkiot ovat olennaisesti yhteydessä polttoainekuluihin ja tiettyjen polttoaineiden käyttöön. Niiden laskenta perustuu muuttuvien kustannusten siirtämisen (pass-through) periaatteeseen.
- (57) On huomattava, että korvattavia kustannuseriä ei välttämättä määritelty samalla tavalla ennen 1 päivää tammikuuta 2004 sovelletussa hintasääntelymekanismissa ja sähkönhankintasopimuksissa. Unkarin lausunnon ⁽²¹⁾ perusteella näyttää siltä, että esimerkiksi [...]lle ja Dunamenti Erőműlle sähkönhankintasopimusten nojalla maksetut kapasiteettipalkkiot olivat suuremmat kuin hintasääntelyyn perustuvat palkkiot. Syynä oli se, että kyseisissä sähkönhankintasopimuksissa huomioitiin jälkiasennukset, mikä johti suurempiin kiinteisiin kustannuksiin. Nämä korkeammat kiinteät kustannukset johtivat vähitellen (asteittain toteutettujen jälkiasennusten myötä) sähkönhankintasopimuksiin perustuviin kapasiteettipalkkioihin, jotka olivat suuremmat kuin hintasääntelyn nojalla. MVM:n ja tuottajien välillä käytyjen kahdenvälisten neuvottelujen seurauksena hintasääntelyyn perustuvien hintojen ja sähkönhankintasopimuksissa määriteltyjen hintojen välillä oli muitakin eroja.

⁽¹⁹⁾ Luettelo perustuu Unkarin viranomaisen 20 päivänä lokakuuta 2004 antamiin tietoihin sekä Unkarin energiaviraston ohjeisiin, jotka koskevat kustannusarvion toteuttamista hintojen määrittämiseksi tammikuussa 2001 (A Magyar Energia Hivatal irányelve a 2001. januári ármegállapítás előkészítését célzó költség-felülvizsgálat végzéséhez).

⁽²⁰⁾ Heinäkuun 20 päivänä 2005 päivätty kirje, joka kirjattiin 25 päivänä heinäkuuta 2005.

⁽²¹⁾ Kesäkuun 28 päivänä 2006 päivätty kirje, joka kirjattiin 29 päivänä kesäkuuta 2006.

- (58) Näistä eroista huolimatta Unkarin 20 päivänä lokakuuta 2004 ja 20 päivänä heinäkuuta 2005 toimittamissa lausunnoissa kaikki sähkönhankintasopimusten puitteissa toimivat voimalaitokset vahvistivat, että hintojen laskentatapa ja hintasääntelyn lakkauttamisen jälkeen sovelletut kustannuserät muistuttivat suurelta osin Unkarin energiaviraston ennen mainittua ajankohtaa soveltamia menetelmiä.
- (59) Hinnat, joita sähkönhankintasopimusten nojalla sovellettiin 1 päivän tammikuuta 2004 jälkeen, pohjautuivat siis edelleenkin perusteltujen (kiinteiden ja muuttuvien) kustannusten ja tuoton laskemiseen.
- (60) Edellä esitetyn perusteella voidaan todeta, että vaikka hintasääntely lakkasi 31 päivänä joulukuuta 2003, hintoja ei tosiasiallisesti vapautettu, sillä sähkön tukkuhinnat perustuivat edelleen sähkönhankintasopimusten pohjalta sijoituksille saatavan tuoton periaatteeseen ⁽²²⁾.
- (61) Helmikuun 6 päivänä 2006 Unkarin parlamentti antoi vuoden 2006 lain XXXV ⁽²³⁾, jolla palautettiin voimaan viranomaisten harjoittama hintasääntely sähkönhankintasopimusten nojalla MVM:lle myydyin sähkön osalta. Ensimmäinen uusi hinta-asetus tuli voimaan 9 päivänä joulukuuta 2006. Kyseisestä ajankohdasta lähtien virallinen hintakaava korvasi jälleen noin vuoden ajaksi (31 joulukuuta 2007 saakka) sähkönhankintasopimukseen perustuvan hintakaavan.
- (62) Tammikuun 1 päivästä 2008 alkaen, markkinoiden vapauttamisen yhteydessä, kolmannella sähköenergialailla lakkautettiin säännelty hintojen määrittäminen sekä yleishyödylliseen sektoriin ja vapaiden markkinoiden sektoriin perustuva kaksijakoinen malli.
- (63) Sen vuoksi 1 päivästä tammikuuta 2008 alkaen sähkön tuottajien MVM:lle sähkönhankintasopimusten nojalla myymän sähkön hinta määriteltiin jälleen sopimuksissa olevien hintakaavojen avulla. Näiden kaavojen perusperiaatteet ovat pysyneet samoina kuin kaavoja edellisen kerran sovellettaessa eli 1 päivän tammikuuta 2004 ja 8 päivän joulukuuta 2006 välisenä aikana (ks. 54–59 kappale edellä).
- (64) Sähkönhankintasopimukseen perustuvan hinnoittelun pohjana on siis edelleen sijoituksille saatavan tuoton periaate.
- Varattu kapasiteetti**
- (65) Sähkönhankintasopimusten nojalla niiden tuotantoyksiköiden kapasiteetti, jotka toimivat sopimusten puitteissa, on varattu joko kokonaan tai suurelta osin MVM:lle.

Taulukko 2

Unkarin kotimainen tuotantokyky ⁽²⁴⁾

(MW)				
Kapasiteetti	2004	2005	2006	2007
Rakennettu tuotantokapasiteetti ⁽¹⁾	8 777	8 595	8 691	8 986
Käytettävissä oleva tuotantokapasiteetti ⁽²⁾	8 117	8 189	8 097	8 391
Käyttöön otettava tuotantokapasiteetti ⁽³⁾	7 252	7 792	7 186	7 945
Unkarin sähköjärjestelmän huippukuormitus	6 356	6 409	6 432	6 605

⁽¹⁾ Rakennettu tuotantokapasiteetti: Unkarin voimalaitoksiin asennettujen laitteistojen nimellinen tuotantokapasiteetti megawatteina. Luku voi muuttua ainoastaan laajentamisen tai purkamisen myötä.

⁽²⁾ Käytettävissä oleva tuotantokapasiteetti: voimalaitoksen todellinen käytettävissä oleva tuotantokapasiteetti ottaen huomioon pysyvästi sallittu ylikuormitus ja pysyvät tehovajaukset. Se vastaa rakennettua tuotantokapasiteettia, johon on tehty luonteeltaan pysyvät vähennykset ja lisätty sallitut ylikuormitukset.

⁽³⁾ Käyttöön otettava tuotantokapasiteetti: käytettävissä oleva tuotantokapasiteetti, josta on vähennetty huoltojen takia käytöstä poistunut kapasiteetti.

⁽²²⁾ Ks. myös raportti, joka koskee Unkarin kilpailuviranomaisen tekemää tutkimusta Unkarin sähkömarkkinoista (15.5.2006).

⁽²³⁾ Vuoden 2006 laki XXXV sähkön hinnan sääntelyä koskevien lakien muuttamisesta (A villamos energia árszabályozását érintő egyes törvények módosításáról szóló 2006. évi XXXV. törvény).

⁽²⁴⁾ Taulukossa ilmoitetut luvut perustuvat sähkötä koskevassa tilastollisessa vuosikirjassa (Villamosenergia Statisztikai Évkönyv) esitettyihin tilastotietoihin. Ks. myös Unkarin viranomaisten 21 päivänä huhtikuuta 2008 kirjattu kirje.

Taulukko 3

Sähkönhankintasopimusten puitteissa toimivien voimalaitosten tuotantokapasiteetti (25)

(MW)					
Voimalaitos	Kapasiteetti	2004	2005	2006	2007
Kelenföld	Käyttöön otettava kapasiteetti	90,1	97,6	97,2	78,0
	Sopimukseen perustuva kapasiteetti ⁽¹⁾	83,3	89,8	89,4	71,9
Újpest	Käyttöön otettava kapasiteetti	106,3	106,1	106,2	106,0
	Sopimukseen perustuva kapasiteetti	99	98,8	98,9	98,7
Kispest	Käyttöön otettava kapasiteetti	46,1	110,2	110,2	109,6
	Sopimukseen perustuva kapasiteetti	43	102,6	102,6	102,3
Dunamenti F	Käyttöön otettava kapasiteetti	1 020	1 020	1 020	1 020
	Sopimukseen perustuva kapasiteetti	928,2	923,1	923,1	923,1
Dunamenti G2	Käyttöön otettava kapasiteetti	187,6	223,1	223,1	223,7
	Sopimukseen perustuva kapasiteetti	178,4	212,4	212,4	213
AES-Tisza	Käyttöön otettava kapasiteetti	638,0	824,7	824,7	824,7
	Sopimukseen perustuva kapasiteetti	[...] ^(a)	[...] ^(b)	[...] ^(b)	[...] ^(b)
Csepeli	Käyttöön otettava kapasiteetti	348,9	331	355	349,5
	Sopimukseen perustuva kapasiteetti	323	307	329	324
Pannon	Käyttöön otettava kapasiteetti	25,9	25,9	25,9	25,9
	Sopimukseen perustuva kapasiteetti	20,1	20,1	20,1	20,1
Mátra	Käyttöön otettava kapasiteetti	593	552	552	552
	Sopimukseen perustuva kapasiteetti	496	460	460	460
Paks	Käyttöön otettava kapasiteetti	1 597	1 596	1 596	1 596
	Sopimukseen perustuva kapasiteetti	1 486	1 486	1 485	1 485
Sopimusten puitteissa toimivien voima-laitosten käyttöön otettava kapasiteetti yhteensä		4 652,0	4 886,6	4 910,3	4 885,4
Sopimukseen perustuva kapasiteetti yhteensä		[...] ^(c)	[...] ^(d)	[...] ^(e)	[...] ^(f)

⁽¹⁾ Sopimukseen perustuva, keskimäärin käytettävissä oleva kapasiteetti.

^(a) 400 ja 700 megawatin välillä (Pienin kirjaimin kirjoitetut alaviitteet eivät sisälly päätöksen viralliseen toisintoon. Sen sijaan ne ovat mukana päätöksen julkisessa toisinnossa osoittamassa eräiden salassapitovelvollisuuden alaan kuuluvien tietojen suurusluokkaa).

^(b) 600 ja 900 megawatin välillä.

^(c) 4 057 ja 4 357 megawatin välillä.

^(d) 4 725,9 ja 5 025,9 megawatin välillä.

^(e) 4 749,6 ja 5 049,6 megawatin välillä.

^(f) 4 724,7 ja 5 024,7 megawatin välillä.

- (66) Edellä esitetyistä tiedoista käy selville, että arvioitavana olevalla ajanjaksolla MVM varasi sähkönhankintasopimusten nojalla noin 60 prosenttia Unkarin koko käyttöön otettavasta tuotantokapasiteetista. Todellisuudessa käyttöön otettava tuotantokapasiteetti ja voimalaitosten omakäyttö huomion ottaen prosenttiluku on vielä suurempi.
- (67) Edellä olevista taulukoista käy selville myös se, että sähkönhankintasopimusten nojalla MVM:lle varattu kapasiteetti kattaa kyseisten voimalaitosten käytettävissä olevan kapasiteetin kokonaan tai lähes kokonaan.

⁽²⁵⁾ Taulukossa esitetyt luvut perustuvat Unkarin viranomaisten komissiolle toimittamiin sähkönhankintasopimuksiin. Ks. myös Unkarin viranomaisten 21 päivänä huhtikuuta 2008 kirjattu kirje.

- (68) MVM maksaa varatusta kapasiteetista kapasiteettipalkkion (ks. 56 kappale edellä) riippumatta voimalaitoksen tosiasiallisesta käytöstä.
- (69) Unkarin tuontikapasiteetti on 1 000–1 300 megawattia. Tuontikapasiteetista noin 600 megawattia on varattu MVM:lle muiden pitkäaikaisten sopimusten nojalla.

Myydyt määrät

- (70) Silloin kun MVM tosiasiaassa käyttää varaamaansa kapasiteettia ja ostaa voimalaitokselta sähköä, se maksaa käyttämästään sähköstä energiapalkkion (ks. 56 kappale edellä).
- (71) Sähkönhankintasopimukset takaavat kullekin voimalaitokselle tietyn vähimmäismäärän myynnin.
- (72) Unkarin kotimainen sähköntuotanto on 32–36 TWh (= 32–36 000 000 GWh) vuodessa.

Taulukko 4

Sähkönhankintasopimusten mukaisesti tuotettu sähkö ⁽²⁶⁾

		(GWh)			
Voimalaitos	Tuotettu sähkö	2004	2005	2006	2007
Budapesti (ml. Kelenföld, Újpest ja Kispest)	Sähköntuotanto yhteensä	1 228	1 510	1 643	1 742
	Omakäyttö	87	89	91	84
	Taattu vähimmäismyynti	Kelenföld: (...) Újpest: (...) Kispest: (...)	Kelenföld: (...) Újpest: (...) Kispest: (...)	Kelenföld: (...) Újpest: (...) Kispest: (...)	Kelenföld: (...) Újpest: (...) Kispest: (...)
	Toteutunut myynti	939	1 302	1 451	1 538
Dunamenti (*) (F + G2)	Sähköntuotanto yhteensä	4 622	3 842	3 450	4 300
	Omakäyttö	174	148	147	188
	Taattu vähimmäismyynti	F: [...] G2: [...]	F: [...] G2: [...]	F: [...] G2: [...]	F: [...] G2: [...]
	Toteutunut myynti	4 232	2 888	2 495	3 296
AES-Tisza	Sähköntuotanto yhteensä	1 621	1 504	1 913	2 100
	Omakäyttö	96	97	117	116
	Taattu vähimmäismyynti	(...)	(...)	(...)	(...)
	Toteutunut myynti	1 525	1 407	1 796	1 984
Csepeli	Sähköntuotanto yhteensä	1 711	1 764	1 710	2 220
	Omakäyttö	48	49	48	53
	Taattu vähimmäismyynti	(...)	(...)	(...)	(...)
	Toteutunut myynti	1 662	1 715	1 661	2 166
Pannon (*)	Sähköntuotanto yhteensä	673	266	237	232
	Omakäyttö	116	52	34	29
	Taattu vähimmäismyynti	(...)	(...)	(...)	(...)
	Toteutunut myynti	361	206	203	203

⁽²⁶⁾ Taulukossa esitetyt luvut perustuvat Unkarin viranomaisten toimittamiin sähkönhankintasopimuksiin, Unkarin energiaviraston kotisivuilla julkaistuihin tilastotietoihin (www.eh.gov.hu) ja Unkarin viranomaisten 21 päivänä huhtikuuta 2008 kirjattuun kirjeeseen. Vuosittain tehtävissä kaupallisissa sopimuksissa taatut myyntimäärät saattavat poiketa jonkin verran sähkönhankintasopimuksissa esitetyistä määristä. Tosiasialliset myyntimäärät sisältävät kaiken kyseisten voimalaitosten myynnin MVM:lle.

(GWh)					
Voimalaitos	Tuotettu sähkö	2004	2005	2006	2007
Mátra (*)	Sähköntuotanto yhteensä	5 688	5 698	5 621	6 170
	Omakäyttö	675	670	667	710
	Taattu vähimmäismyynti	(...)	(...)	(...)	(...)
	Toteutunut myynti	3 730	3 762	3 587	4 082
Paksi	Sähköntuotanto yhteensä	11 915	13 833	13 460	14 677
	Omakäyttö	750	821	800	848
	Taattu vähimmäismyynti	(...)	(...)	(...)	(...)
	Toteutunut myynti	11 112	13 012	12 661	13 828

(*) Yhteenlaskettua sähköntuotantoa ja omakäyttöä koskevat tiedot kattavat myös ne voimalaitosten yksiköt, jotka eivät kuulu sähkönhankintasopimusten soveltamisalaan.

- (73) Taattu vähimmäismyynti tarkoittaa sitä määrää, joka MVM:n on vuosittain ostettava riippumatta markkinoiden tarpeesta. Jos MVM ei osta säädettyjä vähimmäismääriä, sen on korvattava aiheutuneet polttoainekustannukset (Dunamenti Erőműlle, Kelenföld Erőműlle, Pécs Erőműlle ja [...] Erőműlle), polttoaineen toimitusta koskevan sopimuksen nojalla kaikki tuottajalle aiheutuneet kustannukset (Csepeli Áramtermelő Kft:lle) sekä kaikki perustellut kustannukset (Kispesti Erőműlle ja Újpesti Erőműlle).

3. MENETTELYN ALOITTAMISEN PERUSTEET

3.1 Sähkönhankintasopimukset

- (74) Menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä komissio katsoi alustavasti, että sähkönhankintasopimukset sisältävät EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea sopimuksen allekirjoittaneille sähköntuottajille.
- (75) Lisäksi komissio totesi, että sähkönhankintasopimuksia on sovellettu liittymisen jälkeen liittymisasiakirjan⁽²⁷⁾ liitteessä IV olevan 3 kohdan 1 alakohdan c alakohdan mukaisesti. Komissio katsoi myös, että sopimukset eivät olleet voimassa olevaa tukea, sillä ne eivät kuulu mihinkään niistä tukikategorioista, joita pidetään liittymisestä alkaen EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna voimassa olevana tukena.
- (76) Ensinnäkin yksikään sähkönhankintasopimus ei tullut voimaan ennen 10 päivää joulukuuta 1994. Toiseksi yksikään sähkönhankintasopimus ei sisältynyt liittymisasiakirjan liitteeseen IV liitettyyn luetteloon voimassa olevista tuista. Kolmanneksi, komissiolle ei ollut ilmoitettu sähkönhankintasopimuksista väliaikaisen menettelyn puitteissa.

⁽²⁷⁾ Asiakirja Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu (EUVL L 236, 23.9.2003).

Valtiontuen olemassaolo

- (77) Komissio oli sitä mieltä, että sijoitukselle taattu tuotto ja sähkönhankintasopimuksilla varmistetut korkeat hinnat paransivat sähkönhankintasopimusten puitteissa toimivien sähköntuottajien asemaa verrattuna niihin sähköntuottajiin, jotka eivät olleet allekirjoittaneet sähkönhankintasopimusta. Jälkimmäiset käsittävät myös mahdolliset markkinoiden uudet toimijat sekä sellaisilla vastaavilla toiminta-aloilla toimivat yritykset, joilla tällaisia pitkäaikaisia sopimuksia ei edes ehdotettu markkinatoimijoille. Komissio katsoi sen vuoksi alustavasti, että toimenpiteestä aiheutuu valikoivaa etua kyseisille sähköntuottajille.
- (78) Komissio totesi myös, että sähkömarkkinat oli avattu kilpailulle ja että sähkökauppaa oli käyty jäsenvaltioiden välillä ainakin sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä 19 päivänä joulukuuta 1996 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 96/92/EY⁽²⁸⁾ voimaantulosta saakka. Sen vuoksi toimenpiteiden, joilla suositetaan tiettyjä yrityksiä jonkin jäsenvaltion energia-alalla, katsottiin mahdollisesti vähentävän muissa jäsenvaltioissa toimivien yritysten mahdollisuuksia viedä sähköä kyseiseen jäsenvaltioon tai suosivan sähkön tuontia kyseisestä jäsenvaltiosta muihin jäsenvaltioihin.
- (79) Komissio totesi lisäksi, että myönnetty etu on peräisin valtion varoista, koska sähkönhankintasopimusten allekirjoittamisesta päätettiin osana valtion toimintapolitiikkaa, joka pantiin täytäntöön valtion omistuksessa olevan yleishyödyllisen tukkumyyjän eli MVM:n kautta. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen, jäljempänä 'yhteisöjen tuomioistuin', oikeuskäytännön mukaan siinä tapauksessa, että valtionyhtiö käyttää varojaan siten, että valtio on siitä tietoinen, varat on katsottava EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuiksi valtion varoiksi⁽²⁹⁾.

⁽²⁸⁾ EYVL L 27, 30.1.1997, s. 20.

⁽²⁹⁾ Asia C-482/99, Ranskan tasavalta v. Euroopan yhteisöjen komissio, tuomio 16.5.2002, Kok. 2002, s. I-4397.

- (80) Komissio katsoi sen vuoksi alustavasti, että sähkönhankintasopimuksissa oli kyse sähköntuottajille myönnetystä EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta valtiontuesta, joka katsotaan vielä liittymispäivän jälkeen sovellettavaksi liittymisasiakirjan liitteessä IV olevan 3 kohdan 1 alakohdan c alakohdan mukaisesti.

Sähkönhankintasopimusten yhteensopivuus EY:n perustamissopimuksen kanssa

- (81) Komissio totesi, että sähköntuottajien saamaa valtiontukea olisi arvioitava valtiontukien analyysimenetelmien pohjalta. Menettelyn aloittamista koskevan päätöksen tekoaikana käytettävissä olleiden asiakirjojen pohjalta komissio epäili, että sähkönhankintasopimukset eivät vastaa valtiontukien analyysimenetelmissä esitettyjä kriteereitä.
- (82) Ensinnäkin komissio epäili, että sähkönhankintasopimusten peruseriaatteet, jotka haittaavat vapaata kilpailua markkinoilla, eivät sovi yhteen analyysimenetelmien tärkeimmän tavoitteen kanssa, joka on edistää valtiontuen avulla tietyn alan vapauttamista myöntämällä riittävä korvaus tuensaajille, joiden on selviydyttävä uusista kilpailuolastoista.
- (83) Toiseksi komissio epäili, että sähkönhankintasopimukseen sisältyvä valtiontuki ei vastaisi analyysimenetelmissä esitettyjä yksityiskohtaisia kriteereitä, jotka koskevat tukikelpoisten hukkakustannusten laskemista ja riittävän korvauksen määrittämistä.

3.2 Hukkakustannuksia koskeva hallituksen asetus 183/2002 (VIII.23)

- (84) Jotta MVM voisi noudattaa sähkönhankintasopimuksissa antamia sitoumuksia ja samalla pitää yleishyödyllisen sektorin jälleenmyyntihinnat suunnilleen samalla tasolla kuin vapaiden markkinoiden hinnat, annettiin hallituksen asetus 183/2002 (VIII.23), jossa säädetään valtion tietyin edellytyksin maksamasta korvauksesta MVM:lle.
- (85) Unkarin viranomaisten alkuperäisessä ilmoituksessa (asia HU 1/2004, joka peruttiin 13 päivänä huhtikuuta 2005) katsottiin, että korvauksessa on kyse valtiontuesta MVM:lle.
- (86) Komissio kuitenkin katsoi menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessään, että korvaukset eivät ole valtiontukea MVM:lle, vaan hallituksen asetuksen 183/2002 (VIII.23) nojalla voimallaitoksille maksetut määrät ovat osa ostohintaa, jonka MVM maksaa sähkönhankintasopimusten nojalla voimallaitoksille, ja siten osa sähköntuottajien sopimuksista saamaa hyötyä.
- (87) Sen vuoksi menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä käynnistetään muodollinen tukintamenettely ainoastaan sähkönhankintasopimusten osalta eikä hallituksen asetuksen 183/2002 (VIII.23) osalta.

4. UNKARIN ESITTÄMÄT HUOMAUTUKSET MENETTELYN ALOITTAMISTA KOSKEVASTA PÄÄTÖKSESTÄ

- (88) Unkari ilmoitti, että sähkönhankintasopimusten yksilöllinen arviointi näyttää perustellulta, koska sopimusten tarikat ehdot vaihtelevat.
- (89) Unkari toteaa, että sen sähkömarkkinoiden vapauttaminen onnistui, jos sitä mitataan vapaille markkinoille siirtyneiden kuluttajien lukumäärällä (toisin sanoen määrä vastasi eurooppalaista keskiarvoa). Unkari katsoo, että sähkönhankintasopimukset eivät estäneet kuluttajia valitsemasta vapaita markkinoita. Sen sijaan tällainen este saattaisi muodostua Unkarin rajoitetusta rajat ylittävistä kapasiteeteista ja siitä aiheutuvista korkeista hinnoista.
- (90) Lisäksi Unkari katsoo, että sähkönhankintasopimusten pitkä kesto ei sinällään merkitse kilpailuetua sähköntuottajille, sillä pitkäaikaiset sopimukset ovat yleinen käytäntö sähköalalla sekä Euroopassa että muissa maanosissa.
- (91) Menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä mainitun viitehinnan osalta Unkarin viranomaiset esittävät, että komission olisi viitehintaa määrittäessä otettava huomioon Unkarin alueelliset erityispiirteet ja polttoaineiden hintojen viimeaikainen nousu.
- (92) Unkari ilmoitti komissiolle, että 1 päivän toukokuuta 2004 (jolloin Unkari liittyi EU:hun ja sähkömarkkinat vapautettiin) jälkeen markkinoille ei ole tullut uusia toimijoita. Unkarin viranomaiset huomauttavat, että tällaiset sijoitukset ovat hyvin pitkäaikaisia, minkä vuoksi on epätodennäköistä, että mikään sijoitus olisi toiminnassa ennen vuotta 2011.
- (93) Lopuksi, vastauksena komission esittämiin epäilyihin sähkönhankintasopimusten yhteensopivuudesta analyysimenetelmien 4.6 kohdan kanssa, Unkari vahvistaa, että se ei aio myöntää valtiontukea arvioinnin kohteena olevista sähkönhankintasopimuksista hyötyvien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen.

5. ASIANOMAISTEN HUOMAUTUKSET

- (94) Sen jälkeen kun menettelyn aloittamista koskeva päätös julkaistiin (21 päivänä joulukuuta 2005), komissio vastaanotti määrääjän puitteissa (useimmissa tapauksissa asianomaiset olivat pyytäneet määrääjän pidentämistä, ja komissio oli suostunut tähän) huomautuksia seuraavilta asianomaisilta:
- sähköntuotantoyritykset: AES-Tisza Erőmű Kft., Budapesti Erőmű Rt., Csepeli Áramtermelő Kft., Dunamenti Erőmű Rt. ja sen pääosakas Electrabel SA, sekä Mátrai Erőmű Rt.;

- pankit, jotka olivat antaneet rahoitusta sähköntuottajille: [...] Bank, joka edustaa Csepeli Áramtermelő Kft:lle luottoa myöntäneitä kahtatoista pankkia, sekä [...] Bank, joka edustaa AES-Tisza Erőmű Kft:lle luottoa myöntäneitä yhdeksää pankkia;
- MVM sekä
- kolmas osapuoli, joka haluaa pysyä nimettömänä.

- (95) Useimmat asianomaisten komissiolle toimittamista huomautuksista pohjautuvat samankaltaiseen argumentaatioon. Tästä johtuen komissio ei selosta erikseen kunkin asianomaisen esittämiä huomautuksia, vaan huomautukset on ryhmitelty (katso 5.1–5.7 kohta jäljempänä).

5.1 Sähkönhankintasopimusten yksittäistä arviointia koskevat huomautukset

- (96) Mátrai Erőmű ja toinen, nimettömänä pysyttelevä asianomainen katsoivat, että komission olisi arvioitava sähkönhankintasopimukset yksitellen, ottaen huomioon erot sopimusten sisällössä. Muut sähköntuottajat pyysivät epäsuorasti oman sähkönhankintasopimuksensa yksilöllistä arviointia toimittamalla komissiolle yksityiskohtaisia tietoja sopimustensa erityisistä ehdoista.

5.2 Valtiontuen olemassaoloa koskevat huomautukset

Arvioinnin sopiva ajankohta

- (97) AES-Tisza Erőmű, Budapesti Erőmű, Csepeli Áramtermelő Kft. ja Dunamenti Erőmű väittävät, että valtiontuen olemassaoloa sähkönhankintasopimusten tekemisen aikaan olisi arvioitava tuolloin vallinneiden markkinaolosuhteiden pohjalta. Tämä todetaan hyvin suoraan eräissä huomautuksissa, kun taas toisissa se esitetään epäsuorasti viittaamalla sähkönhankintasopimusten tekemisen aikaan vallinneisiin olosuhteisiin valtiontuen arvioinnin yhteydessä. Tältä osin asianomaiset viittaavat tuomioistuimen oikeuskäytäntöön ⁽³⁰⁾.

Taloudellisen edun puuttuminen

i) Huono viitehintaa / Ei edullisia hintoja

- (98) Kaikki sähköntuottajat väittävät, että sähkönhankintasopimuksista ei aiheudu taloudellista etua.
- (99) Ne kritisoivat komission alustavaa näkökantaa, jonka mukaan sähkönhankintasopimuksiin perustuvat hinnat ovat tuottajien markkinahintoja korkeammat.
- (100) Niiden mukaan muissa päätöksissä sovellettu ja menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä mainittu viitehintaa 36 euroa/MWh ei ole asianmukainen tämän menettelyn yhteydessä, koska se perustuu täysin erilaisiin

maantieteellisiin ja ajallisiin olosuhteisiin. Sähköntuottajien mukaan hinnan arvioinnissa olisi otettava huomioon sähkönhankintasopimusten tekohetkellä vallinneet olosuhteet. Lisäksi tuottajat korostavat, että pitkäaikaiseen sopimukseen perustuvat hinnat ovat aina alhaisemmat kuin spot-hinnat. Lisäksi ne tuottajat, jotka tarjoavat MVM:lle sähköä pääasiassa huippukuormituksen aikana, väittävät, että niiden hintoja ei voi verrata peruskuormituksen aikana tuotetun sähkön hintoihin. Useimmat tuottajat ehdottavat, että komissio ottaisi huomioon viime vuosina olennaisesti kohonneet polttoaineiden hinnat.

- (101) Useat tuottajista ovat sitä mieltä, että niiden todellinen tuottoaste jäi alle menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä mainittujen tuotto prosenttien.

- (102) Tuottajat korostivat myös sitä, että (toisin kuin menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä esitetään) ne otavat sähkönhankintasopimusten puitteissa huomattavia riskejä, jotka liittyvät ensisijaisesti tuotantoon, sääntelyyn, ympäristönsuojeluun, ylläpitoon ja verotukseen/rahoitukseen. Hintojen sääntely mainittiin sääntelyyn liittyvien riskien yhtenä tärkeänä osana. Tuottajat katsoivat myös, että tuotantokapasiteetin varaaminen suurelta osin MVM:n käyttöön on niiden kannalta epäedullista, sillä se estää tuottajia käyttämästä potentiaaliaan sähköntuotamiseen muille mahdollisille asiakkaille. Lisäksi sähkönhankintasopimuksissa määrätään selkeistä velvoitteista tuottajille; jos tuottajat eivät noudata velvoitteitaan, niille maksettavia palkkioita pienennetään tai niiltä voidaan vaatia vahingonkorvausta.

- (103) [...] ilmoitti, että yksi Unkarin sähkönhankintasopimuksista saama etu oli luotettavasti tasapainottamispalvelut, joita ainoastaan [...] ja Dunamenti Erőmű pystyivät tarjoamaan. Tämän tuottajan arvion mukaan ilman sähkönhankintasopimuksia se ei olisi tullut markkinoille eikä tarjonnut näitä palveluja.

- (104) Mátrai Erőműn mukaan sen omat hiilikaivokset ja niistä johtuvat alhaiset kaivostoiminnan kustannukset takaavat sen hintojen kilpailukykyisyyden. Se väittää, että sen hinnat ovat vielä alhaisemmat kuin MVM:n jälleenmyyntihinnat, toisin kuin muut sähkönhankintasopimuksiin perustuvat hinnat.

ii) Yksityistämisen hinta

- (105) Dunamenti Erőmű esittää, että sille ei aiheutunut min-käänlaista etua sähkönhankintasopimuksesta, koska se maksoi voimalaitosten yksityistämisen yhteydessä markkinahinnan ja koska myyntihinnassa otettiin huomioon sähkönhankintasopimuksen mukaiset oikeudet ja velvollisuudet. Toisin sanoen se maksoi sähkönhankintasopimuksesta (ja siitä mahdollisesti aiheutuvasta edusta) yksityistämisen yhteydessä.

⁽³⁰⁾ Asia T-366/00, Scott SA.

iii) *Markkinataloussijoittajaperiaate*

- (106) Budapesti Erőmű, AES-Tisza Erőmű, Mátrai Erőmű ja Csepeli Áramtermelő Kft. esittävät, että sähkönhankintasopimukset kuvastavat niiden tekohtekellä vallinneita markkinaolosuhteita sekä MVM:n että tuottajien kannalta. Ne katsovat, että MVM:n tilanteessa (yksi ostaja, jolla on lakisääteinen velvollisuus turvata toimitusvarmuus) mikä tahansa yksityinen toimija olisi päättänyt tehdä sähkönhankintasopimukset. Omalta osaltaan tuottajat väittävät, että niille sähkönhankintasopimuksista aiheutunut etu ei ylitä sitä tasoa, joka voitaisiin katsoa tavanomaiseksi kaupalliseksi eduksi minkä tahansa kaupallisen sopimuksen osapuolen kannalta. Sähkönhankintasopimukset vastasivat tekohtekellä tavanomaisia markkinaolosuhteita kyseisellä alalla. Lisäksi sähkönhankintasopimukset vastaavat liike-elämän tavanomaisia käytäntöjä ja ovat yleinen keino jakaa ja hallita riskejä.

- (107) Sähkönhankintasopimukset olivat ainoa keino varmistaa sijoitukset, joita Unkarin energia-ala tarvitsi (erityisesti koko järjestelmän ajanmukaistamisen, ympäristönsuojelun ja toimitusvarmuuden osalta). Kun markkinataloussijoittajaperiaatetta sovelletaan, olisi kyseiset tarpeet otettava huomioon. Ainoa keino vastata tarpeisiin oli tehdä sähkönhankintasopimuksia. Asianomaiset huomauttavat, että sen mukaisesti sähkönhankintasopimuksissa asetetaan sähköntuottajille sijoituksiin ja kapasiteetin varaumiseen liittyviä velvoitteita.

iv) *Yleishyödyllinen taloudellinen palvelu*

- (108) Budapesti Erőmű ja Csepeli Áramtermelő Kft. väittävät, että sähkönhankintasopimukseen osallistuvat tuottajat tarjoavat yleishyödyllisiä taloudellisia palveluja. Niiden mukaan sähkönhankintasopimukset ovat MVM:lle keino varmistaa toimitusvarmuus ja siten täyttää julkisen palvelun velvoite. Budapesti Erőműn mukaan asian voi nähdä myös niin, että itse asiassa sähkönhankintasopimuksessa Budapesti Erőműlle asetetaan julkisen palvelun velvoite. Kumpikin asianomainen viittaa komission 16 päivänä joulukuuta 2003 asiassa N 475/03 (Irlanti) tekemään päätökseen ⁽³¹⁾, jossa komissio katsoi, että uuden sähköntuotantokapasiteetin rakentaminen toimitusvarmuuden turvaamiseksi voidaan katsoa yleishyödylliseksi taloudelliseksi palveluksi.

- (109) Asianomaiset katsovat, että samoin kuin Irlannin tapauksessa, sähkönhankintasopimukseen mahdollisesti perustuva valtiontuki täyttää ne neljä kumulatiivista edellytystä,

jotka mainitaan yhteisöjen tuomioistuimen asiassa C-280/00 antamassa tuomiossa, jäljempänä 'Altmark-tuomio' ⁽³²⁾.

- (110) Ensinnäkin Unkarin sähköenergialakien perusteella MVM:llä oli useita julkisen palvelun velvoitteita, kuten toimitusvarmuus mahdollisimman pienin kustannuksin, ympäristönsuojelu ja tehokkuus. MVM:n julkisen palvelun velvoitteet on siis selvästi säädetty laissa, ja sähkönhankintasopimuksissa tuottajille uskotaan tehtäväksi yleishyödyllisen taloudellisen palvelun tuottaminen.

- (111) Toiseksi hintoja koskevat hallituksen asetukset ja sähkönhankintasopimusten hintakaavat määrittivät etukäteen maksettavat korvaukset. Toisin sanoin korvaukset oli mahdollista laskea objektiivisten ja avointen parametrien avulla.

- (112) Kolmanneksi sähkönhankintasopimusten nojalla maksettavat korvaukset eivät ylitä tarjottujen yleishyödyllisten taloudellisten palvelujen kustannuksia. Sähkönhankintasopimukset pohjautuvat tarkasti kustannuksiin, ja niiden voittomarginaalit eivät yleensä ole suuremmat kuin markkinoilla tavanomaiset tuottomarginaalit. Tämän takaa se, että kuten Budapesti Erőmű esittää, sähkönhankintasopimukset tehtiin avoimien tarjouskilpailun pohjalta. Voimalliset myyjiin korkeimman hintatarjouksen ja parhaan liiketoimintasuunnitelman esittäneelle hakijalle. Tarjouskilpailun johdosta sähkönhankintasopimusten nojalla maksettava korvaus ei voi ylittää sitä, mikä on tarpeen julkisen palvelun velvoitteen suorittamisesta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi ja kohtuullisen voittomarginaalin varmistamiseksi.

- (113) Neljänneksi, Budapesti Erőmű väittää, että sen omat sähkönhankintasopimukset tehtiin avointen tarjouskilpailujen pohjalta joko olennaisena osana yksityistämistä tai siitä riippumatta. Csepeli Áramszolgáltató Kft. puolestaan esittää, että vaikka voimallaitosta ei valittu avoimen tarjouskilpailun pohjalta, se saa silti korvausta, joka kattaa ainoastaan kustannukset ja kohtuullisen voittomarginaalin. Hintamekanismilla varmistetaan, että tuottajille ei makseta kohtuuttomia korvauksia.

- (114) Edellä esitetyn pohjalta asianomaiset toteavat, että sähkönhankintasopimukset täyttävät Altmark-tuomiossa mainitut neljä kumulatiivista edellytystä, joten niihin ei liity EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

⁽³¹⁾ EUVL C 34, 7.2.2004, s. 8.

⁽³²⁾ Asia C-280/00, Altmark trans GmbH ja Regierungspräsidium Magdeburg v. Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH ja Oberbundesanwalt beim Bundesverwaltungsgericht, Kok. 2003, s. I-7747.

(115) Budapesti Erőmű esittää lisäksi, että vaikka sähkönhankintasopimusten ei katsottaisikaan täyttävän Altmark-tuomiossa esitettyä neljää kumulatiivista edellytystä, ne voidaan silti katsoa yhteismarkkinoille soveltuviksi EY:n perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan nojalla. Asianomainen katsoo, että sähkönhankintasopimusten vaikutus Unkarin sähkömarkkinoiden väitettyyn sulkeutuneisuuteen on vähäpätöinen, sillä sopimukset kattavat ainoastaan 3 prosenttia Unkarin sähkönkulutuksesta. Lisäksi sähkön tuonnin kasvattaminen ei ollut teknisistä syistä mahdollista siinä vaiheessa, kun sähkönhankintasopimukset tehtiin. Tästä johtuen asianomaisen sähkönhankintasopimuksilla ei voinut olla haitallista vaikutusta kauppaan. Asianomainen korostaa huomautuksissaan myös sähkön ja lämmön yhteistuotantoon perustuvan kaukolämmön tärkeyttä, sillä kyseinen teknologia vastaa EU:n energia- ja ympäristöpolitiikan tavoitteita.

(116) Mátrai Erőműn mukaan oli välttämätöntä varata tietty vähimmäiskapasiteetti MVM:lle energiahuollon turvaamiseksi Unkarin markkinoilla kotimaisia hiilivarantoja käyttäen. Se väittää, että sähködirektiivin⁽³³⁾ 11 artiklan 4 kohdan mukaisesti valtiontuen on katsottava soveltuvan yhteismarkkinoille silloin kun sillä rahoitetaan toimitusvarmuuden turvaamiseksi sähköntuotantoa, joka tapahtuu kotimaista hiiltä hyödyntämällä.

v) Pitkästä kestosta ei etua

(117) Csepeli Áramtermelő Kft:n, Mátrai Erőműn ja Budapesti Erőműn mukaan sopimuksen pitkää kestoa ei pitäisi siinä katsoa eduksi. Csepeli Áramtermelő Kft. esittää, että pitkäaikaisessa sopimuksessa kumpikin osapuoli maksaa pitkän keston tarjoamasta turvasta. Sähköntuottajat hyväksyvät spot-hintaa alhaisemman hinnan sekä sen, että sovittu hinta sitoo niitä spot-hintojen tasosta riippumatta. Lisäksi ne sitoutuvat varaamaan kapasiteettinsa yhdelle yritykselle sopimuksen koko voimassaolon ajan. Tämän pohjalta ne esittävät, että pitkäaikaisissa sopimuksissa on kyse taloudellisten riskien ja mahdollisuuksien tasapainottamisesta kummankin osapuolen kannalta, eikä tällaisia sopimuksia voida sen vuoksi yksiselitteisesti pitää etuna.

(118) Edellä esitettyjen väitteiden perusteella kaikki sähköntuottajat katsovat, että sähkönhankintasopimukset eivät tarjoa niille taloudellista etua, eikä sopimuksissa siksi ole kyse EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettusta valtiontuesta.

Valikoivuus

(119) AES-Tisza Erőmű väittää, että sähkönhankintasopimuksista ei aiheudu valikoivaa etua. Asianomainen viittaa siihen, että sähköalalla käytetään yleisesti pitkäaikaisia

sopimuksia, joita on tehty paitsi tuottajien ja MVM:n välillä myös MVM:n ja jakeluyhtiöiden välillä sekä polttoaineen toimittajien ja sähköntuottajien välillä, samoin kuin sähkön tuonnin yhteydessä. Ensimmäisessä sähköenergialaissa (vuodelta 1994) ja hallituksen asetuksessa 34/1995 selkeästi vaadittiin tuottajia tekemään MVM:n kanssa pitkäaikainen sähkönhankintasopimus edellytyksenä sille, että ne saisivat rakennus- ja toimiluvan. Sen vuoksi kaikilla tuottajilla oli MVM:n kanssa sopimus, ja vain uusiutuvaa energiaa käyttävät voimalaitokset ja sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitokset saattoivat tehdä lyhytaikaisia sopimuksia, sillä kyseisiä tuottajia koskevat lakisääteiset takeet ovat erilaiset (esimerkiksi ostovelvoite).

Valtion varojen siirto

(120) Mátrai Erőmű esittää, että ainoa elementti, joka voidaan sähkönhankintasopimuksissa katsoa valtiontueksi, on hinta. Sähkönhankintasopimusten kestoa ja taattuja myyntimääriä ei voida katsoa valtiontueksi, sillä vaikka niistä aiheutuukin tuottajille etua, niihin ei sisälly valtion varojen siirtoa. Mátrai Erőmű katsoo, että erittäin kilpailukykyisistä hinnoista johtuen (ks. i kohta edellä) sen sähkönhankintasopimus ei sisällä lainkaan valtiontukea.

Valtion toimenpide

(121) AES-Tisza-yhtiön mukaan sähkönhankintasopimukseen perustuvista hinnoista ei päättä valtio vaan sopimusten osapuolet. AES-Tisza kritisoi menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä esitettyä arviota valtion osallisuudesta sen perusteella, että siinä käsitellään valtion osallisuutta ainoastaan sähkönhankintasopimusten tekemisessä eikä hintojen määrittelyssä, vaikka samanaikaisesti komissio väittää, että edullisista hinnoista aiheutui osapuolille epäoikeudenmukaista etua. Keskitetyn hintojen määrittelyn jälkeen (eli vuoden 2004 tammikuun jälkeen lukuun ottamatta vuotta 2007) hinnoista neuvoteltiin MVM:n ja sähköntuottajien kesken, eikä valtio osallistunut siihen lainkaan.

Kilpailun vääristyminen ja vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan

(122) AES-Tisza Erőmű, Budapesti Erőmű ja Csepeli Erőmű kiistävät sähkönhankintasopimusten kilpailua vääristävät vaikutukset ja niiden mahdollisen vaikutuksen jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

(123) Ensinnäkin ne katsovat, että tätä kriteeriä olisi tarkasteltava myös sähkönhankintasopimusten tekoajankohdan valossa. Tuolloin Unkari ei vielä ollut Euroopan unionin jäsen, eikä sen sähkömarkkinoita ollut vielä vapautettu. Sen vuoksi ne väittävät, että sähkönhankintasopimukset eivät voineet vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla.

⁽³³⁾ Direktiivi 2003/54/EY.

(124) Toiseksi, osapuolten mukaan jäsenvaltioiden väliseen kilpailuun ja kauppaan vaikuttavat sähkönhankintasopimusten ohella muut tekijät. Ne esittävät erityisesti, että Unkarin rajat ylittävä kapasiteetti on tärkein tekijä, joka vaikuttaa Unkarin ja muiden maiden väliseen kauppaan. Rajat ylittävä kapasiteetti on maksimaalisessa käytössä. Sähkön kauppa on toisin sanoen ilmeisesti vähäistä Unkarin rajat ylittävän kapasiteetin vähyyden eikä sähkönhankintasopimusten vuoksi. Niiden mukaan toinen jäsenvaltioiden väliseen kauppaan vaikuttava tekijä on lainsäädäntö. Unkarin lainsäädännön mukaan sähköntuottajilla ei ollut missään tapauksessa lupaa myydä sähköä suoraan ulkomaille.

(125) Csepeli Erömű esittää, että sen sähkönhankintasopimuksilla ei voinut olla tosiasiallista vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, koska se myy sähköä vain Unkarissa.

(126) Lisäksi Csepeli Erömű väittää, että Unkarin sähkömarkkinat on vähitellen avattu kilpailulle EU:n asettamien velvoitteiden mukaisesti. Merkittävä osa kuluttajista on siirtynyt lyhyessä ajassa vapaiden markkinoiden sektorille. Sen mukaan ne syyt, jotka estävät uusia toimijoita tulemasta Unkarin sähkömarkkinoille tai laajentamasta toimintaansa näillä markkinoilla, eivät liity sähkönhankintasopimuksiin vaan tuottojen epävarmuuteen. Csepeli Erömű esittää, että Unkariin on rakennettu viime vuosina voimalaitoksia vain silloin, kun valtio on jollain tavalla taannut hankkeisiin tehtyjen sijoitusten vakauden ja ennakoitavuuden pitkäaikaisten sopimusten tai ostovelvoitteiden muodossa tai kun uuden kapasiteetin käyttö on taattu vertikaalisesti integroituneeseen jakelutoimintaan perustuvalla kysynnällä. Joka tapauksessa sähkönhankintasopimukset eivät ole estäneet uusien toimijoiden tuloa markkinoille.

(127) Lisäksi esitetään, että Unkarin markkinoilla ei ole kysyntää lisäkapasiteetille. Tästä on osoituksena se seikka, että MVM:n järjestämissä sähkön huutokaupoissa suurin osa tarjolla olleesta kapasiteetista ei ole mennyt kaupaksi.

5.3 Sovellettavuus liittymisen jälkeen

(128) Budapesti Erömű on esittänyt seuraavat huomautukset:

(129) Budapesti Erömű esittää, että sähkönhankintasopimuksia ei voida pitää liittymisasiakirjan liitteessä IV olevan 3 kohdan 1 alakohdan c alakohdan mukaisina liittymisen jälkeen sovellettavina toimenpiteitä.

(130) Asianomainen väittää, että takautumattomuuden periaatteen mukaisesti komissio ei voi tutkia ennen liittymistä lain nojalla käyttöön otettuja toimenpiteitä uudelleen liittymisen jälkeen. Koska yhteisön valtioneukisääntöjä sovelletaan vasta liittymispäivästä alkaen, vain sellaiset tukitoi-

menpiteet, joilla myönnetään ylimääräistä etua liittymisen jälkeen, katsotaan liittymisen jälkeen sovellettaviksi toimenpiteiksi. Sen mukaan sähkönhankintasopimukset eivät tarjonneet minkäänlaista lisätua liittymisen jälkeen, sillä sopimusten hintakaavat määriteltiin jo ennen liittymistä, joten valtion taloudellinen sitoumus oli kokonaisuudessaan tiedossa ennen liittymistä.

5.4 Voimassa oleva tuki

(131) Budapesti Erömű, Csepeli Erömű, AES-Tisza Erömű ja Mátrai Erömű sekä [...] Bank esittivät seuraavan väitteen:

(132) Asianomaiset katsovat, että vaikka sähkönhankintasopimusten katsottaisiinkin olevan EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, tällainen valtiontuki olisi luokiteltava liittymisasiakirjan liitteessä IV olevan 3 kohdan 1 alakohdan c alakohdan mukaiseksi voimassa olevaksi tueksi. Niiden mukaan komissio ei esittänyt toimenpiteen osalta vastaväitteitä liittymisasiakirjassa määritellyssä kolmen kuukauden määräajassa. Unkarin viranomaiset ilmoittivat toimenpiteestä 31 päivänä maaliskuuta 2004. Tietojenvaihdon jälkeen komissio ei osapuolten mukaan reagoinut Unkarin 19 päivänä lokakuuta 2004 päivättyyn kirjeeseen kolmen kuukauden kuluessa, joten mahdollisuus luokitella toimenpide uudeksi tueksi oli sen jälkeen poissuljettu.

(133) Budapesti Erömű esittää lisäksi, että ennen liittymistä myönnetyn ja liittymisen jälkeen jatkettua tuen määrittelyä joko uudeksi tueksi tai voimassa olevaksi tueksi koskevan päätöksen ei pitäisi perustua yksinomaan liittymisasiakirjan liitteeseen IV. Budapesti Erömű katsoo, että jos tällaista tukea ei katsota liittymisasiakirjan liitteen IV mukaiseksi voimassa olevaksi tueksi, sitä olisi tarkasteltava myös asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan b kohdan ii-v alakohdan nojalla.

(134) Budapesti Erömű korostaa lisäksi, että neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan b kohdan v alakohtaa voidaan soveltaa sähkönhankintasopimuksiin ja että sopimukset ovat siten voimassa olevaa tukea. Sen mukaan asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan b kohdan v alakohdan viimeinen lause, joka koskee uutta tukea, ei ole sovellettavissa sähkönhankintasopimuksiin kolmesta syystä.

(135) Ensinnäkin *Alzetta Mauron* tapauksessa antamassaan tuomiossa ⁽³⁴⁾ tuomioistuimien päätti, että alun perin kilpailulta suljetuilla, vapauttamista edeltävillä markkinoilla myönnetty tuki on katsottava vapauttamisen jälkeen voimassa olevaksi tueksi. Asianomaisen mukaan tuomio perustuu suoraan EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 1 kohdan tulkintaan ja on siten etusijalla asetukseen (EY) N:o 659/1999 nähden.

⁽³⁴⁾ Yhdistetyt asiat T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97–T-607/97, T-1/98, T-3/98–T-6/98 ja T-23/98, tuomio 15.6.2000.

(136) Toiseksi, koska asetus (EY) N:o 659/1999 ei ollut tullut vielä voimaan siinä vaiheessa, kun sähkömarkkinat vapautettiin direktiivin 96/92/EY nojalla ja kun sähköhankintasopimukset tehtiin, sopimuksiin sovelletaan asetuksen (EY) N:o 659/1999 sijasta sääntöjä, jotka on vahvistettu *Alzetta Mauron* asiassa annetussa tuomiossa.

(137) Kolmanneksi, vertailtaessa asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan b kohdassa esitettyjen erilaisten kategorioiden määritelmiä näyttää siltä, että 1 artiklan b kohdan v alakohta koskee ainoastaan valtiontukiohjelmia, koska siinä ei nimenomaan mainita yksittäisiä tukia.

(138) Sen sijaan AES-Tisza Erőmű esittää, että jos sähköhankintasopimukset katsotaan uudeksi tueksi, päätöksen olisi perustuttava asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan b kohdan v alakohtaan.

5.5 Komissio ei voi päättää laillisesti tehtyjä yksityisoikeudellisia sopimuksia (*pacta sunt servanda*) – oikeudellinen epävarmuus

(139) Seuraavat väitteet ovat Budapesti Erőműn ja AES-Tisza Erőműn sekä [...] Bankin esittämiä.

(140) Asianomaiset korostavat, että ne allekirjoittivat sähköhankintasopimukset hyvässä uskossa senhetkisten markkinaolosuhteiden vallitessa. Ne hyväksyivät merkittäviä sijoitus- ja luottolaitokset tukivat rahoitus- ja sopimusten avulla. Asianomaisten näkemyksen mukaan komission tutkimus aiheuttaa huomattavaa oikeudellista epävarmuutta, jota pitäisi välttää. AES-Tisza Erőmű Kft. kyseenalaistaa komission oikeuden päättää laillisesti tehtyjä kaupallisia sopimuksia valtiontukisääntöjen nojalla ja yleisemmin EY:n perustamissopimuksen kilpailusääntöjen nojalla ⁽³⁵⁾.

5.6 Oikeasuhteisuus

(141) AES-Tisza Erőmű Kft. ilmaisi epäilyksensä siitä, onko komission vaatimus sähköhankintasopimusten päättämisestä oikeasuhteinen, ja se viittaa mahdollisuuden neuvotella sopimukset uusiksi.

5.7 Huomautukset, jotka koskevat sähköhankintasopimusten soveltuvuutta yhteismarkkinoille

(142) Csepeli Erőmű ja AES-Tisza Erőmű esittävät, että sähköhankintasopimusten ei ollut tarkoitus muodostaa korvausjärjestelmää, joten ei ole asianmukaista käsitellä niitä valtiontukien analyysimenetelmien pohjalta. Siinä vaiheessa kun sähköhankintasopimukset allekirjoitettiin, ei olisi ollut mahdollista tehdä sopimuksista hukkakustannukset korvaavaa mekanismia, sillä valtiontukien analyysimenetelmät eivät olleet tuolloin olemassa. Kyseisten voimallistusten mukaan valtiontukien analyysimenetelmiä voidaan soveltaa vain sellaisessa tilanteessa, jossa sähköhankintasopimukset on ensin lakkautettu.

(143) [...] Bank väittää Csepeli Erőműn sähköhankintasopimuksen osalta, että sopimuksen nojalla maksettu korvaus

kattaa ainoastaan ne kustannukset, jotka ovat valtiontukien analyysimenetelmien mukaisesti tukikelpoiset (eli kiinteät kustannukset, muuttuvat kustannukset ja kohutuullinen tuotto). Sen mukaan Csepeli Erőműn sähköhankintasopimuksessa ei määrätä sellaisesta korvauksesta, joka ylittäisi tukikelpoiset hukkakustannukset.

(144) Csepeli Erőmű esittää lisäksi, että sähköhankintasopimukset täyttävät EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdassa esitetyt ehdot, sillä ne lisäävät osaltaan huomattavasti sähkön toimitusvarmuutta Unkarissa ja yleisesti ottaen edistävät Unkarin talouden kehitystä.

(145) AES-Tisza Erőmű esittää (ilman sen tarkempia perusteita), että sähköhankintasopimusten olisi katsottava turvaavan sijoitukset perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitetulla alueella.

(146) Lisäksi AES-Tisza Erőmű huomauttaa, että menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä ei selkeästi määritellä vertailuperusteena käytettyä markkinahintaa, hukkainvestoinnin käsitettä eikä niitä taloudellisia skenaarioita ja ajanjaksoja, joita on sovellettu komission arvioinnissa toimenpiteen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille.

6. UNKARIN VASTAUS ASIANOMAISTEN HUOMAUTUKSIIN

(147) Unkari on kommentoinut Csepeli Erőműn esittämiä huomautuksia ja todennut, että toisin kuin asianomaisten huomautusten perusteella näyttää, Csepeli Erőműn sähköhankintasopimus sisältää myös taatut vähimmäismyyntimäärät.

(148) Dunamenti Erőműn väitteen osalta, jonka mukaan se ei voi kieltäytyä tuotannosta MVM:n sanelemilla ehdoilla silloinkaan, jos tämä haittaisi sen myyntiä vapaille markkinoille, Unkarin viranomaiset huomauttavat, että MVM aloitti vuonna 2006 sähköhankintasopimusten päättämisen neljän F-lohkon osalta. Sen seurauksena kyseiset lohkot olisivat voineet aloittaa kilpailun suoraan järjestelmäpalvelujen vapailla markkinoilla. Dunamenti Erőmű kuitenkin kieltäytyi tästä mahdollisuudesta.

(149) Vastauksena AES-Tisza Erőműn väitteisiin, joiden mukaan ilman sähköhankintasopimusta toimivat tuottajat tekivät sijoituksia lähinnä silloin, jos niille taattiin tietyt vähimmäismyyntimäärät, Unkarin viranomaiset toteavat, että merkittävät voimallistokset ja voimallistosten lohkot myyvät sähköä vapailla markkinoilla ilman sähköhankintasopimuksia ja ilman taattuja vähimmäismyyntimääriä (esimerkiksi Dunamenti Erőműn G1-lohko, Vértesi Erőmű sekä Mátrai Erőműn I ja II lohko).

(150) Unkari korostaa myös, että toisin kuin AES-Tisza Erőmű väittää, sähköhankintasopimukset (hintakaavat ja taatut vähimmäismyyntimäärät) toisaalta rajoittavat myös MVM:n neuvotteluasemaa.

⁽³⁵⁾ Joulukuun 19 päivänä 2006 kirjattu kirje.

7. KOMISSION ARVIOINTI

7.1 Sääntöjenvastainen tuki

- (151) Unkarin viranomaiset eivät ilmoittaneet komissiolle sähkönhankintasopimuksiin sisältyvästä tuesta valtiontukea koskevien menettelysääntöjen mukaisesti. Sen vuoksi tuki katsotaan sääntöjenvastaiseksi.

7.2 Yleinen huomautus sähkönhankintasopimusten yksilöllisestä arvioinnista

- (152) Eräät asianomaiset sekä Unkarin viranomaiset ovat huomautuksissaan ehdottaneet, että sähkönhankintasopimuksia olisi arvioitava yksiköllisesti, koska sopimusten tarkat ehdot vaihtelevat.

- (153) Tämä päätös koskee kaikkia MVM:n ja sähköntuottajien välillä tehtyjä sähkönhankintasopimuksia, jotka olivat voimassa Unkarin liittyessä Euroopan unioniin (katso 44 ja 45 kappale edellä). Komissio katsoo, että sähkönhankintasopimusten peruseräatteen ovat samantyyppiset, joten on perusteltua arvioida sopimuksia yhdessä valtiontukimenettelyn yhteydessä. Kuten seuraavasta käy ilmi, komissio on sitä mieltä, että kaikista sähkönhankintasopimuksista koituu samantyyppistä keskeistä etua ja että vuosina 1995–2001, kun päätökset sopimusten allekirjoittamisesta tehtiin, noudatettiin samoja toimintatavoitteita ja sovellettiin samantyyppisiä ratkaisuja. Käytännössä kukin sähkönhankintasopimus sisältää MVM:ää sitovan velvoitteen, joka on voimassa sopimusten lähes koko keston ajan ja joka koskee varattua kapasiteettia ja taattua vähimmäismyyntimäärää. Lisäksi kaikissa sopimuksissa on hintamekanismi, jonka ansiosta tuottajat voivat kattaa niille aiheutuneet kiinteät ja muuttuvat kustannukset. Myös valtiontuen olemassaolon muut edellytykset muistuttavat siinä määrin toisiaan, että yhteinen arviointi on perusteltua. Sopimusten valikoivuus perustuu samoihin periaatteisiin, sopimuksiin mahdollisesti sisältyvää valtion varojen siirtoa on arvioitava suurelta osin samoin perustein kunkin sopimuksen osalta, ja sopimusten vaikutuksia kilpailuun ja kauppaan on myös arvioitava samoin taloudellisin perustein sekä ottaen huomioon muiden sopimusten olemassaolo Unkarin markkinoilla. Tämän vuoksi komissio katsoo, että sähkönhankintasopimuksia on arvioitava yhdessä ja niistä on annettava yksi menettelyn päättävä päätös, jotta saadaan tarkka kuva Unkarin sähköntuotantomarkkinoista.

- (154) Tämä kattava lähestymistapa ei kuitenkaan estä komissiota ottamasta huomioon sähköntuotantosopimusten välisiä tosiasiallisia eroja. Siksi tässä päätöksessä esitellään sähkönhankintasopimusten väliset erot siltä osin kuin ne ovat relevantteja päätöksen soveltamisen kannalta.

7.3 EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettun valtiontuen olemassaolo

- (155) Komissio tarkastelee jäljempänä EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettun valtiontuen määrittelyssä sovellettavia neljää kumulatiivista kriteeriä: val-

tion varojen käyttö, taloudellinen etu, tuen valikoivuus ja vaikutus kauppaan.

Arvioinnin sopiva ajankohta

- (156) Asianomaisten huomautuksissa esitetään (useampien arviointikriteerin yhteydessä), että komission olisi otettava huomioon yksinomaan sähkönhankintasopimusten allekirjoittamisen ajankohtana vallinnut tilanne ja että analyysin tulokset olisi ulotettava koskemaan sähkönhankintasopimusten koko kesto. Budapesti Erőmű viittaa tässä yhteydessä komission ilmoitukseen valtiontuen sääntöjen vastaisuuden arvioinnissa sovellettavien sääntöjen määrittämisestä ⁽³⁶⁾.

- (157) Arvioinnin sopivan ajankohdan määrittämiseksi komission olisi ensinnäkin otettava huomioon Unkarin liittymisasiakirja, menettelyasetus sekä tuomioistuimen oikeuskäytäntö.

- (158) Tämän päätöksen kannalta olennainen liittymisasiakirjan liitteen IV kohta kuuluu seuraavasti:

"LIITE IV

Luettelo, jota tarkoitetaan liittymisasiakirjan 22 artiklassa

(...)

3. Kilpailupolitiikka

1. Seuraavia tukijärjestelmiä ja yksittäisiä tukia, joita pannaan täytäntöön uudessa jäsenvaltiossa ennen liittymispäivää ja joita sovelletaan edelleen kyseisen ajankohdan jälkeen, pidetään liittymisestä alkaen EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna voimassa olevana tukena:

- a) ennen 10 päivää joulukuuta 1994 täytäntöönpannut tukitoimenpiteet;
- b) tämän liitteen lisäyksessä luetellut tukitoimenpiteet;
- c) tukitoimenpiteet, joita uuden jäsenvaltion valtiontuen valvontaviranomainen on arvioinut ennen liittymispäivää ja jotka on todettu yhteisön säännösten mukaisiksi, ja joita komissio ei ole vastustanut sillä perusteella, että toimenpiteen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille olisi vakavia epäilyksiä, 2 kohdassa esitetyn menettelyn mukaisesti.

Kaikkia vielä liittymispäivän jälkeen sovellettavia toimenpiteitä, jotka ovat valtion tukea ja jotka eivät täytä edellä esitettyjä edellytyksiä, pidetään uutena tukena liittymisestä alkaen EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan soveltamisessa.

⁽³⁶⁾ EYVL C 119, 22.5.2002, s. 22.

Edellä esitettyjä määräyksiä ei sovelleta liikenteen alalla myönnettävään tukeen eikä EY:n perustamissopimuksen liitteessä I lueteltujen tuotteiden tuotantoon, jalostukseen tai kaupan pitämiseen liittyviin toimiin lukuun ottamatta kalataloustuotteita ja niistä johdettuja tuotteita.

Edellä olevat määräykset eivät myöskään rajoita tässä asiakirjassa esitettyjen kilpailupolitiikkaa koskevien siirtymätoimenpiteiden soveltamista.”

- (159) Tämän päätöksen kannalta olennainen menettelyasetuksen 1 artiklan osa kuuluu seuraavasti:

”b) ’voimassa olevalla tuella’

i)–iv) [...]

v) tukia, joiden voidaan katsoa olevan voimassa olevia tukia, koska voidaan osoittaa, että ne käyttöönottohetkellä eivät vielä olleet tukia, mutta ovat muuttuneet myöhemmin sellaisiksi yhteismarkkinoiden kehityksen johdosta ilman, että jäsenvaltio olisi muuttanut niitä. Jos tietyt toimenpiteet muuttuvat tuiksi sen jälkeen, kun tietty toiminta on vapautettu kilpailulle yhteisön lainsäädännössä, näitä toimenpiteitä ei kilpailun vapauttamiselle vahvistetun ajankohdan jälkeen pidetä voimassa olevana tukena.

c) ’uudella tuella’ kaikkia tukia, eli tukiohjelmia ja yksittäisiä tukia, jotka eivät ole voimassa olevaa tukea, mukaan lukien voimassa olevan tuen muutokset”.

- (160) Edellä olevista määräyksistä seuraa, että toimenpiteet, jotka eivät täytäntöönpanohetkellä olleet valtiontukea, voivat tietyissä olosuhteissa *muuttua* EY:n perustamissopimuksen 87 artiklassa tarkoitetuksi valtiontueksi. Tästä näkökulmasta on epäolennaista, luokitellaanko valtiontueksi muuttuva toimenpide voimassa olevaksi vai uudeksi tueksi.

- (161) Vaikka komission täytyy arvioida toimenpiteen voimaantuloajan tilannetta, kun se tutkii valtiontuen olemassaoloa tietyssä tapauksessa, tämä ei merkitse sitä, että valtiontuen määrittelyssä käytetyn neljän kriteerin arviointi olisi rajoitettava kaikissa olosuhteissa yksinomaan tuen myöntämisaikakohtaan.

- (162) Menettelyasetuksen 1 artiklan b kohdan v alakohdasta käy yksiselitteisesti ilmi, että on olemassa erityisolosuhteita, kuten yhteismarkkinoiden kehitys tai tietyn alan

vapauttaminen kilpailulle, joiden yhteydessä yhdellä tai useammalla talouden alalla tapahtuu niin merkittäviä taloudellisia ja oikeudellisia muutoksia, että toimenpide, joka ei alun perin kuulunut EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan soveltamisalaan, voi siirtyä valtiontukien valvonnan piiriin. Jos esimerkiksi tietyn talouden alan vapauttamisen yhteydessä pidetään voimassa toimenpiteet, joita ei niiden täytäntöönpanohetkellä – hyvin erilaisissa markkinaolosuhteissa – katsottu valtiontueksi, vaikka ne vapauttamisen ajankohtana täyttäisivät kaikki valtiontuen kriteerit, jatketaan tosiasiasa suurelta osin kilpailutilannetta edeltäneitä markkinaolosuhteita. Tämä taas olisi vastoin sitä tavoitetta, että lopetetaan tietyiltä markkinoilta tilanne, jossa ei ole kilpailua, eli vastoin jäsenvaltioiden päätöstä vapauttaa tietty talouden ala. Ne erityismääräykset, joiden mukaan toimenpide voi muuttua valtiontueksi, on tarkoitettu estämään sellaisten toimenpiteiden pitittäminen, jotka eivät olleet valtiontukea aiemmissa taloudellisissa ja oikeudellisissa olosuhteissa, mutta jotka saattavat vahingoittaa markkinatoimijoiden etuja uusissa markkinaolosuhteissa ⁽³⁷⁾.

- (163) Sitä, onko valtiontuki voimassa oleva vai uusi, komission on arvioitava erikseen sen jälkeen, kun se on vahvistanut valtiontuen olemassaolon.

- (164) Unkarin taloudessa tapahtui valtavia muutoksia 1990-luvulla. Unkari päätti liittyä Euroopan unioniin, ja siitä tuli 1 päivänä toukokuuta 2004 täysivaltainen jäsenvaltio. Unkari oli täysin selvillä velvollisuudesta saattaa voimassa olevat toimenpiteet yhdenmukaisiksi kilpailusääntöjen kanssa yhteismarkkinoilla, joille se halusi liittyä, koska sen vuonna 1991 allekirjoittamassa Eurooppa-sopimuksessa ⁽³⁸⁾ mainitaan selväsanaisesti tämä sitoumus.

- (165) Liittyessään Euroopan unioniin Unkari liittyi myös vapautetuille energian sisämarkkinoille. Liittymisasiakirjan kilpailupolitiikkaa koskevista määräyksistä ei määritellä Unkarin energiamarkkinoihin sovellettavia poikkeuksia. Sen pohjalta komissio katsoo asianomaisten esittämistä huomautuksista poiketen, että sähkönhankintasopimukset, jotka tehtiin hyvin erilaisissa taloudellisissa olosuhteissa (minkä myös asianomaiset myöntävät) ennen Unkarin liittymistä vapautetuille energian sisämarkkinoille, voivat muuttua valtiontueksi uusissa taloudellisissa ja oikeudellisissa olosuhteissa. Jotta voidaan vahvistaa tuen olemassaolo, on toimenpidettä arvioitava valtiontuen olemassaolon neljän kriteerin pohjalta uusissa taloudellisissa ja oikeudellisissa olosuhteissa.

⁽³⁷⁾ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 15 päivänä kesäkuuta 2000 Alzetta Mauron asiassa antamassa tuomiossa, johon Budapesti Erőmű viittaa, vahvistetaan niin ikään, että toimenpidettä on arvioitava vapauttamisen jälkeisissä uusissa markkinaolosuhteissa, jos huomataan, että toimenpide, jota ei katsottu valtiontueksi ennen vapauttamista, muuttuu (voimassa olevaksi tai uudeksi) tueksi.

⁽³⁸⁾ Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Unkarin tasavallan välinen Eurooppa-sopimus allekirjoitettiin 16 päivänä joulukuuta 1991.

- (166) Arvioinnin kannalta olennaista ajankohtaa olisi lisäksi tarkasteltava liittymisasiakirjan valossa. Poiketen aiemista liittymisistä jäsenvaltiot suostuivat täydentämään liittymisasiakirjaa erityismääräyksillä, joiden nojalla kaikista liittymisen jälkeen sovellettavista ja joulukuun 10 päivän 1994 jälkeen päätetyistä tukitoimenpiteistä oli ilmoitettava komissiolle, joka tutki niitä yhteisön säännösten (*acquis communautaire*) pohjalta.
- (167) Useimmissa EU:hun 1 päivänä toukokuuta 2004 liittyneistä maista oli historiallisista syistä johtuen vahva valtion intervention perinne. Voi kuitenkin olla myös sellaisia toimenpiteitä, jotka eivät ennen liittymistä täyttäneet valtiontuen neljää kriteeriä tuolloisten hyvin erilaisten markkinaolosuhteiden vuoksi, mutta täyttävät nämä kriteerit liittymisen jälkeisissä uusissa oikeudellisissa ja taloudellisissa olosuhteissa.
- (168) Liittymisasiakirjan keskeisten artiklojen tavoitteena oli varmistaa vääristymätön kilpailu sisämarkkinoilla perustamissopimuksen voimaantulon jälkeen. Tämän seurauksena liittymisasiakirjan keskeisillä artikloilla pyritään varmistamaan, että yhteismarkkinoille soveltumattomat tukitoimenpiteet eivät liittymisen jälkeen vääristäisi kilpailua yhteismarkkinoilla. Tästä näkökulmasta on epäolennaista, täyttivätkö toimenpiteet valtiontuen kriteerit 1990-luvulla, jolloin niistä päätettiin. Sen vuoksi kriteerien pohjalta tapahtuvan tuen olemassaolon arvioinnin kannalta relevantti ajankohta on Unkarin EU:hun ja vapautetuille energian sisämarkkinoille liittymistä seurannut aika.
- (169) Mikä tahansa muu lähestymistapa johtaisi tilanteeseen, jossa liittymistä ja markkinoiden vapauttamista edeltävän ajanjakson (joka useimpien uusien jäsenvaltioiden kohdalla tarkoittaa kommunistihallintoa seurannutta siirtymäkautta) taloudelliset olosuhteet voisivat jäädä voimaan vielä pitkän aikaa Euroopan unioniin liittymisen jälkeen. Näin jäsenvaltio voisi pitää edelleen voimassa toimenpiteet, joita ei katsottu valtiontueksi ennen liittymistä, niin pitkään kuin se haluaisi ja se voisi jopa pidentää niitä myös siinä tapauksessa, että ne olisivat liittymisen jälkeisissä olosuhteissa valtiontukea, koska toimenpiteet eivät kuuluisi komission valtiontukia koskevan valvonnan piiriin.
- (170) Asianomaiset pyrkivät huomautuksillaan tältä osin juuri tähän päämäärään. Kaikissa asianomaisten väitteissä, jotka koskevat arvioinnin sopivaa ajankohtaa, esitetään, että arvioitaessa sähkönhankintasopimukseen liittyviä taloudellisia ja oikeudellisia seikkoja tässä valtiontukimenetelyssä olisi otettava huomioon yksinomaan sopimusten tekoajankohtana (toisin sanoen vuosina 1995–2001) vallinneet olosuhteet, ja niiden pohjalta olisi tultava siihen tulokseen, että sopimuksia ei voida pitää valtiontukena.
- Asianomaiset väittävät, että markkinataloussijoittajan testiä sekä kilpailun vääristymistä ja kaupan kohdistuvia vaikutuksia koskevia kriteerejä olisi arvioitava 1990-luvun puolivälin taloudellisen tilanteen valossa ja että komission olisi otettava huomioon MVM:n silloiset velvoitteet (toimitusvarmuus) ja energia-alalla tuolloin käytössä ollut malli (yhden ostajan malli jne.). Asianomaisten mukaan näiden olosuhteiden pohjalta tehtyjen arviointien tulos pätee sähkönhankintasopimusten päättymispäivään saakka (joka on pisimpään voimassa olevan sopimuksen osalta vuonna 2024) riippumatta muutoksista, kuten Unkarin liittyminen Euroopan unioniin ja sen jälkeen tapahtunut energiamarkkinoiden välttämätön vapauttaminen.
- (171) Komissio oli eri mieltä tästä argumentaatiosta. Sen mukaan päätöksen kannalta olennaisten liittymisasiakirjan artiklojen päämäärä oli nimenomaan tällaisten tilanteiden ehkäiseminen edellyttämällä valtiontukisääntöjen välitöntä soveltamista talouden toimijoihin. Liittymisasiakirjassa määrätään poikkeuksista joidenkin talouden alojen osalta (esimerkiksi liikennettä koskevat määräykset), mutta sähkömarkkinoiden toimijoille ei ole myönnetty minkäänlaisia poikkeuksia. Siksi yhteisön säännöstöä, myös direktiiviä 96/92/EY, on liittymisestä lähtien viipymättä sovellettava kaikkiin Unkarin sähkömarkkinoilla tehtyihin sopimuksiin.
- (172) Arvioidessaan sähkönhankintasopimuksia komissio siis katsoo, että liittyessään EU:n vapautuneille energian sisämarkkinoille Unkari suostui soveltamaan kyseisten markkinoiden taloudellisia periaatteita omien energiamarkkinoidensa kaikkiin toimijoihin sekä kaikkiin kaupallisiin suhteisiin.
- (173) Tämän vuoksi komissio tutkii, täyttikö menettelyn kohteena oleva toimenpide Unkarin liittymisajankohdasta alkaen valtiontuen olemassaolon kriteerit.

Etu

- (174) Ennen kuin arvioidaan edun olemassaoloa, on hyödyllistä huomata, että useimmat sähköntuottajat myönsivät huomautuksissaan, että ilman sähkönhankintasopimuksiin perustuvia takuita ne eivät olisi voineet investoida kyseisiin voimalaitoksiin. [...] Erömű Rt. väittää huomautuksissaan, että "sähkönhankintasopimukset ovat pankeille tärkeä tekijä, jonka pohjalta ne suostuvat rahoittamaan sijoitusta ja antamaan jatkuvaa ennakkorahoitusta toimintakustannuksiin. [...] [...] pyysi konsortiolta [toisin sanoen pankeilta] mielipidettä sähkönhankintasopimusten muuttamisesta [...], mutta pankit kieltäytyivät vähentämästä sekä varattuja tuotantokapasiteetteja että taattuja vähimmäismyyntimääriä" ⁽³⁹⁾.

⁽³⁹⁾ Lainausta tuottajan huomautusten 3 kohdasta.

- (175) Tähän liittyen [...] (joka edustaa Csepeli Áramtermelő Kft:lle lähes [...] suuruisen lainan myöntäneitä kahtatoista pankkia) väittää, että ”pankkien mukaan sähkönhankintasopimus on osa toisiinsa läheisesti liittyviä liikesopimuksia, joilla taattiin ja nykyäänkin taataan hankkeelle markkinaehdoin annettavaa rahoitusta koskeva luottosopimus. Toisin sanoen sähkönhankintasopimusten muuttaminen miten tahansa koskettaisi automaattisesti myös pankkeja ja vaarantaisi siten koko Csepeli II -hankkeen, koska pankeilla on käytössään useita sopimusmekanismeja niiden taloudellisten etujen suojaamiseksi.”
- (176) [...] (joka edustaa AES-Tisza Erőmű Kft:lle lähes [...] suuruisen lainan myöntäneitä yhdeksää pankkia) väittää, että ”rahoitus perustui pääasiallisesti sähkönhankintasopimukseen sekä muihin siihen liittyviin hankeasiakirjoihin (kuten polttoaineen toimitusta koskevaan sopimukseen). [...] Sähkönhankintasopimukset lisäävät vakautta kysyntärisikon osalta (myydyin sähköenergian määrä ja hinnoittelu).” ”Kysynnän vakaus on määräävä tekijä [...] ja tarjoaa pankeille tarpeellisen varmuuden, jotta ne voivat antaa pitkäaikaista rahoitusta kehittymättömillä markkinoilla.”
- (177) Voidakseen arvioida edun olemassaoloa komissio suoritti ensin ennakoarvioinnin päättääkseen, millä perusteilla se toteuttaisi tutkimuksen. Jäljempänä 180–190 kappaleessa kuvaillun ennakoarvioinnin tuloksena komissio teki sen johtopäätöksen, että edun olemassaolon määrittämiseksi on pohdittava, olisiko markkinatoimija antanut Unkarin EU:hun liittymisen ajankohtana vallinneissa olosuhteissa sähkönhankintasopimuksissa asetettujen kaltaisia takuita tuottajille eli sitoutunut MVM:n tavoin 15–27 vuoden ajan (eli kyseisten omaisuuserien tyypillisesti odotettavissa olevaa elinikää tai niiden kuolettamista vastaavan ajan) ostamaan sähkönhankintasopimuksissa varatun kapasiteetin (huomattava osa voimalaitoksen käytössä olevasta kapasiteetista tai useissa tapauksissa koko sen kapasiteetti) tai taatun vähimmäismäärän tuotettua sähköä hinnalla, joka kattaa voimalaitoksen kiinteät ja muuttuvat kustannukset (mukaan lukien polttoainekulut) ⁽⁴⁰⁾.
- (178) Komissio etsi toisessa vaiheessa vastausta tähän kysymykseen Euroopan sähkömarkkinoiden tavanomaisten kaupallisten käytäntöjen valossa.
- (179) Lopulta komissio arvioi lyhyesti sähkönhankintasopimusten vaikutusta markkinoille sen jälkeen kun Unkari oli liittynyt Euroopan unioniin. Vaikka tämä erittely ei ole tarpeen sen määrittämiseksi, liittykö sähkönhankintasopimuksiin taloudellista etua, siitä on kuitenkin hyötyä, kun tarkastellaan asianomaisten yksittäisiä huomautuksia.
- 1) *Ennakoarviointi: seikat, joiden pohjalta arvioidaan edun olemassaoloa*
- (180) Menettelyn kuluessa esitetyissä huomautuksissa kolmannet osapuolet erittelivät edun olemassaoloa niiden olosuhteiden valossa, joiden vallitessa sähkönhankintasopimukset allekirjoitettiin 1990-luvun puolivälissä. Ne tulivat suurin piirtein siihen tulokseen, että mainittuna ajankohtana ja sähköntuottajayhtiöiden yksityistämisen yhteydessä tavallinen markkinatoimija olisi myöntänyt tuottajille samanlaiset takuut kuin sähkönhankintasopimuksissa on houkutellakseen sijoittajia ja siten varmistaakseen sähkön toimitusvarmuuden Unkarissa.
- (181) Komissio tarkasteli tämän lähestymistavan hyötyjä ja tuli siihen tulokseen, että se ei ole sopiva kahdesta syystä. Ensinnäkään siinä ei oteta huomioon arvioitavana olevan toimenpiteen tosiasiallisia tuensaajia. Toiseksi siinä ei oteta huomioon sopivaa ajankohtaa, kun arvioidaan edun olemassaoloa.

Potentiaalisen edun saajat

- (182) Dunamenti Erőmű Rt. väittää, että se ei saanut etua sähkönhankintasopimuksestaan, koska se maksoi markkinahinnan voimalaitostensa yksityistämisestä ja koska hankintahinnassa otettiin huomioon sähkönhankintasopimuksen mukaiset oikeudet ja velvollisuudet. Toisin sanoen mikäli sähkönhankintasopimuksesta olisi koitunut etua, se olisi maksanut edusta osana yksityistämisen hintaa.
- (183) Komissio on sitä mieltä, että nämä väitteet eivät päde tässä asiassa. Menettelyn kohteena olevan tuen saajia ovat yksityistetyt voimalaitokset (niiden voimalaitosten osalta, jotka todella yksityistettiin) eivätkä niiden osakkaat. Voimalaitosten yksityistäminen tapahtui omistussuhteiden hankintaa koskevien sopimusten kautta.
- (184) Yhteisöjen tuomioistuin on tutkinut, miten omistussuhteiden hankintaa koskevien sopimusten johdosta tapahtunut muutos yhtiön omistussuhteissa vaikuttaa yhtiölle myönnetyn sääntöjenvastaisen tuen olemassaoloon ja tuensaajaan. Yhteisöjen tuomioistuimen antaman tuomion mukaan sääntöjenvastainen tuki pysyy edelleen tukea saaneella yhtiöllä omistussuhteissa tapahtuneesta muutoksesta huolimatta ⁽⁴¹⁾. Osakkeiden siirto markkinahintaan takaa vain sen, että ostaja ei saa valtiontukea. Tämä ei kuitenkaan vaikuta siihen, onko tukea saaneen voimalaitoksen toiminnalle koitunut taloudellista etua.
- (185) Menettelyn kohteena olevan tuen saajia ovat voimalaitoksia käynnissä pitävät unkarilaiset yhtiöt, jotka allekirjoittivat sähkönhankintasopimukset, eivätkä voimalaitosten osakkaat. Lisäksi muutokset voimalaitosten omistussuhteissa tapahtuivat ennen ajankohtaa, josta alkaen

⁽⁴⁰⁾ Riippumatta siitä, perustuuko hinta sähkönhankintasopimusten hintamekanismiin vai hinnoittelua koskeviin asetuksiin, sillä kumpikin hintasääntö perustuu samankaltaisiin periaatteisiin.

⁽⁴¹⁾ Yhdistetyt asiat C-328/99 ja C-399/00, Italia ja SIM 2 Multimedia SpA v. Euroopan yhteisöjen komissio, Kok. 2003, s. I-4035, 83 kohta.

valtiontuen olemassaoloa arvioidaan, eikä niillä ole merkitystä arvioitaessa voimallaitoksia käynnissä pitävälle yhtiölle myönnetyn valtiontuen olemassaoloa. Sähkönhankintasopimukset allekirjoittaneet yhtiöt toisin sanoen hyötyivät sopimuksiin sisältyvistä eduista omistussuhteistaan riippumatta.

Edun olemassaolon arvioinnissa huomioon otettava ajankohta

- (186) Komissio on selvillä siitä, että 1990-luvulla Unkarin markkinaolosuhteissa sähkönhankintasopimusten peruseriaate eli sijoituksille saatavan tuoton takaaminen oli olennainen edellytys sille, että tarpeelliset sijoitukset voitiin toteuttaa.
- (187) Se tosiasia, että sähköntuotannon erityispiirteiden ja Unkarin silloisen poliittisen ja taloudellisen tilanteen takia valtion oli yleisen edun vuoksi puututtava asiaan ja että parhaalta ratkaisulta vaikutti sähkönhankintasopimusten tekeminen useiden tuottajien kanssa, ei ole mitenkään ristiriidassa sen kanssa, että sähkönhankintasopimukset takaavat tuottajille etua.
- (188) Useimmat tuottajista ovat sitä mieltä, että sähkönhankintasopimuksista ei aiheudu niille etua, koska sopimukset vastaavat minkä tahansa markkinatoimijan tavanomaista toimintaa sekä MVM:n että tuottajien osalta. Ne väittävät, että mikä tahansa MVM:n tilanteessa (sähkön toimitusvarmuuden turvaamisesta lain nojalla vastuussa oleva yksi ostaja) oleva yksityinen toimija olisi päättänyt tehdä sähkönhankintasopimukset ja että niistä aiheutuva taloudellinen etu ei ylitä sitä, mikä oli 1990-luvulla Unkarin kehittymättömien energiainmarkkinoiden puitteissa osapuolten saama tavanomainen kaupallinen etu. Tämän lisäksi toimiluvan saadakseen tuottajien oli lain mukaan tehtävä sopimus MVM:n kanssa. Tuottajat korostavat, että yksityissijoittajan periaatteen pohjalta komission olisi otettava huomioon sähkönhankintasopimusten tekohtekellä voimassa olleet oikeudelliset velvoitteet ja taloudelliset realiteetit.
- (189) Yksityisen sijoittajan periaatetta koskevien asianomaisten huomautusten osalta komissio viittaa niihin tämän päätöksen johdanto-osan kappaleisiin, joissa määritellään, mitkä ajankohdat on otettava huomioon arvioitaessa sähkönhankintasopimukseen sisältyvän valtiontuen olemassaoloa. Komissio toistaa, ettei se aseta kyseenalaiseksi sitä, että sähkönhankintasopimusten tekeminen oli välttämätöntä senhetkiset olosuhteet huomioon ottaen. Kuten edellä on esitetty, tämä ei kuitenkaan millään tapaa tarkoita sitä, että sähkönhankintasopimuksiin ei liittynyt etua tuottajille. Itse asiassa asianomaiset esittävät ainoastaan, että sopimukset vastaavat niiden tekohtekellä vallinneita markkinaolosuhteita. Yksikään asianomaisista ei silti väitä, että ne vastaisivat myös sisämarkkinoiden tämänhetkisiä olosuhteita.

Ennakoarvioinnin päätelmät

- (190) Komissio arvioi, että sähkönhankintasopimuksiin perustuvan edun olemassaoloa arvioitaessa täytyy tutkia, olisiko markkinatoimija myöntänyt Unkarin Euroopan unioniin liittymisen aikaan vallinneissa olosuhteissa tuottajille vastaavia takuita kuin sähkönhankintasopimuksiin sisältyy, kuten 177 kappaleessa esitetään.
- 2) Arvio sähköntuottajille aiheutuneesta edusta Unkarin liityessä Euroopan unioniin
- (191) Voidakseen ratkaista edellisessä kappaleessa esitetyn kysymyksen komissio määrittä Euroopan sähkömarkkinoiden kaupallisten toimijoiden keskeiset käytännöt, joilla on merkitystä tähän arvioinnin kannalta, ja arvioi, ovatko sähkönhankintasopimukset yhteensopivia näiden käytäntöjen kanssa vai antavatko ne tuottajille sellaisia takuita, joita yksinomaan kaupalliselta pohjalta toimiva ostaja ei hyväksyisi.
- (192) Alustavasti voidaan todeta, että sähkömarkkinat jakautuvat perinteisesti neljään eri osa-alueeseen: i) tuotanto/maahantuonti ja tukkumyynti, ii) välitys/jakelu, iii) jälleenmyynti, ja iv) tasapainottamispalvelut. Koska MVM ostaa sähköä kotimaisilta tuottajilta, tuo maahan sähköä ja myy sen alueellisille sähköyhtiöille ja kaupallisille toimittajille (jälleenmyyntimarkkinoiden toimittajat), sähkönhankintasopimusten arvioinnin kannalta merkitykselliset markkinat ovat ensimmäiseen ja neljanteen kategoriaan kuuluvat markkinat. Lisäksi MVM tarjoaa varattua kapasiteettia siirtoverkonhaltijalle varmistaakseen järjestelmän tasapainon.
- (193) Unkarin jälleenmyyntimarkkinat jakautuivat tarkastelun kohteena olevalla ajanjaksolla kahteen osa-alueeseen: i) yleishyödyllinen sektori, jolla alueelliset sähköyhtiöt tarjoavat sähköä säänneltyin hinnoin asiakkaille, jotka eivät täyty vaatimuksia, sekä niille vaatimukset täyttävälle asiakkaille, jotka eivät hyödynnä oikeuttaan käyttää kilpailusektoria; ja ii) vapaat markkinat, missä kaupalliset toimijat tarjoavat sähköä vaatimukset täyttävälle asiakkaille markkinamekanismien mukaisesti muotoutunein hinnoin. Kolmannen sähköenergiain myötä toteutettu järjestelmä rajoittaa yleishyödyllisen sektorin kotitalouksiin ja kaupallisiin asiakkaisiin, joihin sovelletaan yleispalveluvelvoitetta.
- (194) Tarkastelun kohteena olevana ajankohtana MVM toimitti sähköä sekä alueellisille sähköyhtiöille (yleishyödyllisen sektorin toimijoille) että vapaiden markkinoiden toimijoille. Kuten 221–231 kappaleessa esitetään, MVM:n myynti vapaiden markkinoiden toimijoille koski kuitenkin pelkästään luopumista sähkönhankintasopimusten puitteissa ostetusta ja yleishyödylliseltä sektorilta käyttämättä jääneestä ylimäärästä. Tällainen myynti ei ollut itsenäistä liiketoimintaa vaan pikemminkin sähkönhankintasopimusten seuraus. Tästä johtuen edun olemassaoloa on arvioitava MVM:lle asetetun ensisijaisen tavoitteen pohjalta, joka oli toimittaa alueellisille sähköyhtiöille

riittävästi sähköä yleishyödyllisen sektorin tarpeiden täyttämiseksi. Toisin sanoen on tarkasteltava, olisiko yksinomaan kaupalliselta pohjalta toimiva markkinatoimija, jonka olisi pitänyt toimittaa alueellisille sähköyhtiöille riittävästi sähköä, ilman sähkönhankintasopimuksia tarjonnut samanlaiset takuut kuin sopimuksiin sisältyy. Arviointi on suoritettava kilpailuperiaatteiden mukaan toimivien tukkumarkkinoiden perusteella. Seuraavissa kappaleissa esitetään ensin katsaus tämän arvioinnin kannalta olennaisiin, tyypillisiin kaupallisiin käytäntöihin ja toiseksi vertaillaan sähkönhankintasopimuksia mainittuihin käytäntöihin. Lopuksi komissio analysoi vertailun valossa sähkönhankintasopimusten seurauksia, joihin viranomaiset olisivat voineet varautua Unkarin liittyessä Euroopan unioniin, sekä arvioi, olisivatko viranomaiset voineet odottaa toisenlaisten sopimusten tarjoavan paremman tasapainon edullisten ja epäsuotuisien seurausten välillä.

2.a) Lyhyt kuvaus Euroopan sähkömarkkinoiden kaupallisista käytännöistä, joilla on merkitystä sähkönhankintasopimukseen perustuvan edun olemassaoloa koskevan arvioinnin kannalta

(195) Euroopan sähkömarkkinoita koskevassa alakohtaisessa tutkinnassaan⁽⁴²⁾ komissio tarkasteli yksityiskohtaisesti sähkön kaupan edellytyksiä Euroopan tukkumarkkinoilla.

(196) Sähköenergiasta voidaan käydä kauppaa toimitusajasta riippuen joko spot-markkinoilla tai termiinimarkkinoilla. Spot-markkinoilla sähköä kaupataan vuorokausi ennen kuin sähkö tosiasiallisesti toimitetaan. Sähkön myynti spot-markkinoilla tapahtuu joka tapauksessa aina rajahinnoilla, jotka takaavat yksinomaan lyhytaikaisten rajakustannusten korvaamisen⁽⁴³⁾.

(197) Termiinimarkkinoilla myydään sähköenergiaa, joka toimitetaan myöhemmin. Termiinimarkkinoilla myytävät tuotteet voivat olla viikon, kuukauden, neljännesvuoden tai vuoden mittaisia. Spot- ja termiinimarkkinoiden tuotteilla voidaan käydä kauppaa sähköpörsseissä ja OTC-markki-

noilla. Tuotteiden jatkuvan arbitraasin seurauksena samankaltaisten tuotteiden hinnat lähestyvät toisiaan sähköpörsseissä ja OTC-markkinoilla. Tästä syystä sähköpörssit määrittelevät yleensä viitehinnat kaikille spot- ja termiinimarkkinoiden tuotteille ja siten koko tukkumarkkinoille.

(198) Termiinituotteiden hinta perustuu lisäksi markkinatoimijoiden odotuksiin hintojen tulevasta kehityksestä spot-markkinoilla. Markkinatoimijat tekevät termiinisopimuksia, koska he asettavat hintavarmuuden etusijalle tuleviin ennakoimattomiin spot-hintoihin nähden, ja näin myös termiinituotteiden hintoihin sisältyy riskielementti. Käytännössä termiinituotteiden hinnat sisältävät keskeisen elementin, joka heijastelee markkinatoimijoiden odotuksia spot-hintojen kehityksestä, sekä – riippuen siitä, antavatko markkinatoimijat suuren arvon hintavarmuudelle – riskipreemion tai alennuksen, tosin käytännössä yleensä on kyse preemiosta. Spot-hinnat toimivat tästä johtuen eräänlaisina viitearvoina kaikille sähköhinnoille. Jos on olemassa spot-pörssi, sen hintoja voidaan pitää koko markkinoiden kannalta viitearvoina. Useimmilla tukkumarkkinoilla ostajat pyrkivät yleensä kattamaan suurimman osan tarpeistaan termiinisopimuksilla tietääkseen ennalta omat kustannuksensa. Muut kuin termiinisopimuksilla katetut tarpeet täytetään ostoilla spot-markkinoilla.

(199) Sähkömarkkinoiden tutkinta osoitti, että standardoitujen energiapörsien ja OTC-markkinoiden lisäksi on myös yksittäistä kahdenvälistä kauppaa. Tällaiset sopimukset voivat olla hyvin erilaisia toimitettavien tuotteiden tai palveluiden osalta, eikä hinnoista yleensä ilmoiteta. Toisaalta markkinoiden kilpailun johdosta standardoidut energiapörssit ja OTC-markkinoilla tapahtuva kauppa vaikuttavat kuitenkin väistämättä myös näihin sopimuksiin, sillä tuottaja tai maahantuojia ei hyväksyisi sellaista kahdenvälistä kauppaa, jonka ehdot olisivat selvästi huonommat kuin standardoidussa spot- tai termiinisopimuksessa. Toisin sanoen Euroopan tukkumarkkinoilla standardoidut spot- tai termiinisopimukset muodostavat sopivan vertailupohjan, josta käsin voidaan arvioida, aiheutuuko sähkönhankintasopimuksista tuottajille etua.

⁽⁴²⁾ Komissio käynnisti kesäkuussa 2005 Euroopan kaasun- ja sähkömarkkinoiden toimintaa koskevan tutkinnan. Tässä päätöksessä käytetään tietolähteenä 10 päivänä tammikuuta 2007 annettua energia-alan tutkinnan loppuraporttia, jossa kuvataan Euroopan sähkömarkkinoilla havaittavissa olevia keskeisiä kaupallisia trendejä ja käytäntöjä, jotka olivat näkyvissä jo Unkarin liittyessä Euroopan unioniin 1 päivänä toukokuuta 2004. Raportti on saatavilla seuraavassa internetosoitteessa: http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/others/sector_inquiries/energy/

⁽⁴³⁾ Lyhytaikaiset rajakustannukset ovat niitä kuluja, jotka tuottaja voi välttää, jos se päättää lopettaa sähköntuotannon lyhyellä aikavälillä. Nämä kustannukset vastaavat suurin piirtein muuttuvia kustannuksia, koska kumpaankin vaikuttavat ensisijaisesti polttoainekulut.

(200) Termiinimarkkinoilla pisin toimitusaika on yksi vuosi. Lisäksi sopimuksen tekemisen ja tosiasiallisen toimitusajan alkamisen väliset ajanjaksot ovat pisimmillään seuraavat: 4 vuotta (NordPool, Pohjoismaat), 3 vuotta (Powernext, Ranska), 5 vuotta (UKPX, Iso-Britannia) ja 6 vuotta (EEX, Saksa). Tietyissä pörsseissä, kuten OMEL Espanjassa, ei tehdä lainkaan termiinisopimuksia.

Standardoitu termiinisopimus velvoittaa toimittajaa tarjoamaan ennalta sovittuun hintaan tietyn määrän sähköä enintään yhden vuoden ajan alkaen viimeistään kuuden vuoden kuluttua sopimuksen tekemisestä. Mainitut kestot ovat lyhyemmät kuin minkä tahansa voimalaitoksen tavanomainen kuoletus- tai toiminta-aika. Tästä johtuen tuottajat eivät tavanomaisissa markkinaolosuhteissa ole selvillä hinnoista ja myyntimääristä voimalaitoksen tuotantolaitteiden kuoletus- ja toiminta-aikana, jos suurin osa niiden tuottamasta sähköstä myydään termiinisopimusten nojalla. Lisäksi, koska hinnat määritellään etukäteen, tuottajien on otettava riski, että niiden kulut ylittävät sovitut hinnat. Tämä riski on merkittävä erityisesti polttoainekulujen vaihteluiden takia. Useimpien tuotantotekniikoiden osalta polttoainekulut ovat merkittävin muuttuvien kustannusten osatekijä. Lisäksi tuottajiin kohdistuu kilpailupaineita, koska termiinisopimukset on uusittava useaan otteeseen tuotantolaitteiden toiminta-aikana, ja tarjoukset täytyy tämän myötä mukauttaa muutuviin kilpailuedellytyksiin.

(201) Myös tukkumarkkinoilla on sopimuksia, joihin liittyy tuotantokapasiteetin varaamista niin sanottujen nosto-oikeuksien (*drawing rights*) muodossa. Sen vuoksi on mielenkiintoista vertailla näitä sopimuksia sähkönhankintasopimusten kanssa. Nosto-oikeudet tarkoittavat sitä, että varataan osa tietyn voimalaitoksen tuotantokapasiteetista yleensä voimalaitoksen odotetuksi toiminta-ajaksi ja maksetaan voimalaitoksen operaattorille kapasiteettipalkkio, joka vastaa varatun kapasiteetin osuutta pääomasta ja kiinteistä kustannuksista. Voimalaitoksen operaattori vastaa teknisistä riskeistä. Nosto-oikeuksien omistaja voi päättää varatun kapasiteetin käytöstä ja maksaa varatun kapasiteetin avulla tuotettuun sähköön liittyvistä muuttuvista kustannuksista sopivan hinnan voimalaitoksen operaattorille.

(202) Sähkönhankintasopimukseen perustuvan edun olemassaolon jatkoarvioinnin kannalta on hyödyllistä ottaa huomioon myös suuryritysten tai teollisuuden loppukuluttajien tilanne, vaikka nämä eivät toimikaan tukkumarkkinoilla vaan jälleenmyyntimarkkinoilla (myyntiketjun seuraavalla tasolla). Koska tuottajat toimittavat toisinaan sähköä suoraan suuryrityksille tai teollisuuden suurkuluttajille, on vertailu sähkönhankintasopimusten kanssa paikallaan.

(203) Sähkömarkkinoiden tutkinta osoitti, että sähköntoimittajat tekevät usein suuryritysten tai teollisuuden suurkuluttajien kanssa sopimuksia, joissa hinnat on määritetty kiinteiksi. Näiden sopimusten kesto on tavallisesti rajoitettu yhteen tai kahteen vuoteen. Yleensä toimitusaikataulu määräytyy aiemman kulutuksen pohjalta. Hinta johdetaan termiinimarkkinoiden tukkuhinnoista, ja se sisältää myös muita kustannuselementtejä, kuten verkon tasapainottamisesta aiheutuvat kulut tai toimittajan tuotto-marginaali. Toimitusaikataulusta poikkeaminen johtaa ns. "ota tai maksa" -lausekkeen soveltamiseen. Sen mu-

kaan ostajan on joko ostettava ylimääräinen sähkö tai maksettava ylimääräinen lisämaksu. Tältä osin voidaan katsoa, että tällaiset sopimukset perustuvat taatun vähimmäismyyntimäärän ja kapasiteetin varaamisen yhdistämiseen⁽⁴⁴⁾.

(204) Sähkönhankintasopimukseen perustuvan edun arvioinnissa on otettava huomioon myös toinen sopimustyyppi, nimittäin sopimukset, jotka on tehty tasapainottamispalvelujen tarjoamiseksi siirtoverkonhaltijalle (*transmission system operator*, TSO). Koska sähköä ei ole mahdollista varastoida, kysynnän ja tarjonnan on vastattava toisiaan kaikkina ajankohtina. Jos kysyntä tai tarjonta poikkeaa aiemmin ilmoitetusta ja sähköntuotantoa on lisättävä, siirtoverkonhaltijan on pyydettävä tiettyjä tuottajia kasvattamaan tuotantoaan lyhyen ajan sisällä. Sen varmistamiseksi, että käytössä olisi tällaisten tilanteiden varalta tarpeellinen tuotantokapasiteetti, siirtoverkonhaltijat varaavat osan sellaisten tuotantoyksiköiden kapasiteetista, jotka kykenevät lyhyessä ajassa muuttamaan tuotantotasoaan. Ottaen huomioon, ettei Unkarissa ole pumppuvoimalaitosta, maakaasuvoimaloilla on parhaat tekniset edellytykset näiden palveluiden tarjoamiseen.

(205) Sähkömarkkinoiden tutkintaan sisältyi yleiskatsaus eurooppalaisten siirtoverkonhaltijoiden käytänteistä tasapainottamispalvelujen tarjoamista koskevien kapasiteetinvaraussovimusten yhteydessä. Yleiskatsauksesta käy ilmi, että kapasiteettia varataan tarjousten avulla. Tavanomainen kesto on yksi vuosi, mikä takaa sopivan joustavuuden siirtoverkonhaltijoille, jotta ne voivat mukauttaa varatun kapasiteetin määrän tosiasiallisiin tarpeisiin. Yleensä sopimuksissa määritellään pyydettyjen palveluiden tekniset vaatimukset, varattu kapasiteetti ja hinta, joka voi olla joko tuotetun sähkön hinta tai sekä sähkön että kapasiteetin hinta.

2.b) Sähkönhankintasopimusten vertailu tavanomaisten kaupallisten käytäntöjen kanssa

(206) Komissio vertaili keskenään sähkönhankintasopimukseen sisältyviä ostovelvoitteita sekä tavanomaisten termiini- ja spot-sopimusten, nosto-oikeuksia käsittävien sopimusten, suurten loppukäyttäjien tekemien pitkäaikaisten sopimusten sekä tuottajien ja siirtoverkonhaltijoiden välillä tasapainottamispalveluista tehtyjen sopimusten keskeisiä ominaisuuksia.

Tavanomaiset spot- ja termiinisopimukset

(207) Edellä 195–200 kappaleissa esitetystä seuraa, että pitkäaikaisen sähköntuotantokapasiteetin varaamisen, taatun vähimmäismyyntimäärän ja muuttuvat, kiinteät ja pääomakustannukset kattavien hintojenmääritysmekanismien soveltaminen yhtä aikaa ei vastaa Euroopan tukkumarkkinoilla tavanomaisia sopimuksia ja että mainitut käytännöt suojaavat tuottajia riskeiltä paremmin kuin termiini- ja spot-sopimukset.

⁽⁴⁴⁾ Sen, että sähköntoimittaja sitoutuu toimittamaan sopimuksessa määritellyn määrän, voidaan katsoa vastaavan kapasiteetin varaimista.

- (208) Sähkön kauppaa spot-pörseissä perustuu aina rajahintoihin, jotka takaavat yksinomaan lyhytaikaisten rajakustannusten – ei kaikkien kiinteiden tai pääomakustannusten – kattamisen. Lisäksi spot-markkinoilla sähköntuottajalla ei ole varmuutta sen tuotantokapasiteetin käyttöasteesta. Tämä riski on paljon suurempi kuin useimmilla tuotannonaloilla, koska sähköä on mahdollon varastoida taloudellisesti. Kyseessä on sähkömarkkinoiden ominaispiirre. Jos tietynä aikana tarjotaan riittävästi sähköä kysynnän kattamiseen hinnalla, joka on tietyn sähköntuottajan yhden sähköntuotantoyksikön hintoja alhaisempi, kyseistä tuotantoyksikköä ei käynnistetä, toisin sanoen kyseisenä ajankohtana sen tuotantokapasiteetti jää käyttämättä.
- (209) Tästä johtuen spot-markkinoiden myyntiin liittyy erittäin suuri epävarmuus kiinteiden ja pääomakustannusten takaisin saamisesta sekä tuotantokapasiteetin käyttöasteesta.
- (210) Termiinimarkkinat, joiden hinnat perustuvat spot-hintoihin, eivät nekään tarjoa tuottajille takuita siitä, että niiden myynti korvaisi kaikki kiinteät ja pääomakulut, sillä hinnat on määritelty etukäteen. Jos polttoainekustannukset nousevat toimitusaikana yli odotusten, sähköntuotannon kulut saattavat ylittää aiemmin sovitut hinnat. Termiinimarkkinoilla tuotantokapasiteetin käyttöön liittyvä epävarmuus on pidemmästä aikavälistä johtuen vähäisempi kuin spot-markkinoilla. Vaikka tuottaja pystyisi myymään suurimman osan tuottamastaan sähköstä termiinisopimusten avulla, se on selvillä tuotantoyksiköidensä käyttöasteesta vain lyhyen ajan verrattuna niiden koko toiminta-aikaan.
- (211) Asianomaiset korostavat, että tuottajat ottavat sähkönhankintasopimusten myötä huomattavia riskejä erityisesti rakentamiseen, sääntelyyn, ympäristönsuojeluun, kunnossapitoon ja verotukseen/rahoitukseen liittyen. Komissio myöntää, että sähkönhankintasopimukset eivät poista kaikkia voimalaitosten toimintaan liittyviä riskejä. Tuottajien huomautuksissa luetellut riskit jäävät varmasti heidän itsensä harteille. Kyseiset riskit vastaavat kuitenkin niitä tavanomaisia riskejä, jotka minkä tahansa markkina-toimijan on sähköntuotantomarkkinoilla otettava, mukaan lukien riskit, joita liittyy myyntiin standardoiduilla spot- tai termiinimarkkinoilla. Sähköntuotannon kustannusten ja erityisesti polttoainekulujen heilahteluihin liittyvät kaupalliset riskit, loppukäyttäjien maksamien sähkönhintojen muutoksiin liittyvät riskit sekä loppukäyttäjien sähkön kysynnän vaihteluihin liittyvät riskit jäävät kuitenkin MVM:n kannettaviksi sähkönhankintasopimusten soveltamisalaan kuuluvien tuotantolaitteiden (lähes) koko toiminta-aikana.
- (212) Asianomaiset väittivät huomautuksissaan myös, että kapasiteetin varaaminen MVM:n käyttöön on niiden kannalta haitallista, koska ne eivät voi käyttää kyseistä kapasiteettiaan muihin tarkoituksiin kuin myyntiin MVM:lle. Taatun vähimmäismyyntimäärän järjestelmä kuitenkin suurelta osin vähentää kyseisen rajoituksen haittoja. Taatun vähimmäismyyntimäärän järjestelmä voidaan katsoa

tuottajille annetuksi takuiksi siitä, että jos MVM ei hyödynnä varaamaansa kapasiteettia, tuottajat voivat käyttää kapasiteettiaan sähköntuotantoon ja myyntiin. Kuten alla oleva taulukko osoittaa, vähimmäismyyntimäärän takuu merkitsi tosiasiaa sitä, että varatun kapasiteetin käyttöaste ylitti Unkarin käytössä olevan kokonaiskapasiteetin keskimääräisen käyttöasteen.

Taulukko 5

Taattu vähimmäismyyntimäärä ja varattu kapasiteetti

	2004	2005	2006
Taattu vähimmäismyyntimäärä (GWh)	23 234	23 528	23 516
Varattu kapasiteetti (MW)	4 242	4 460,8	4 481
Taatun vähimmäismäärän ja varatun kapasiteetin suhde (vuotuinen käyttötuntimäärä)	5 477	5 275	5 248
Unkarin sähköntuotannon ja käyttöön otettavan tuotantokapasiteetin suhde (vuotuinen käyttötuntimäärä)	4 272	4 225	4 601

- (213) Sen vuoksi spot- ja termiinisopimuksiin liittyy tuottajien kannalta paljon enemmän riskejä kuin sähkönhankintasopimuksiin. Jälkimmäiset nimittäin tarjoavat varmuutta sekä kiinteiden ja pääomakustannusten korvaamisen että tuotantokapasiteetin käyttöasteen osalta.

Nosto-oikeudet

- (214) Nosto-oikeuksien osalta tärkein ero sähkönhankintasopimuksiin verrattuna on se, että nosto-oikeuksiin ei yleensä liity taattua vähimmäismyyntimäärää. Nosto-oikeuksien omistaja kantaa varatun kapasiteetin avulla tuotetun energian myyntiin liittyvät kaupalliset riskit. Toisaalta se voi kuitenkin olla varma, että se pystyy myymään koko energian hinnalla, joka kattaa ainakin muuttuvat kustannukset, koska se voi myös päättää olla tuottamatta energiaa, jos hinnat laskevat alle muuttuvien kustannusten. Sähkönhankintasopimukset eivät tarjoa tätä varmuutta MVM:lle, koska sillä on velvollisuus ostaa tietty vähimmäismäärä sähkön tuottajien eduksi.

Suurkuluttajien tekemät pitkäaikaiset ostosopimukset

- (215) Suurkuluttajien tekemien pitkäaikaisten ostosopimusten osalta on täysin selvää, että sopimukset ovat paljon edullisemmat ostajille kuin sähkönhankintasopimukset ovat MVM:lle, koska yleensä sopimuksen koko voimassaoloajaksi määritetty hinta ei tavallisesti ole sidottu polttoaineen hinnan tapaisiin parametreihin, joiden kehitystä sopimuksen voimassaoloaikana ei voida ennustaa etukäteen. Toiseksi sopimusta ei ole muotoiltu niin, että se kattaisi kiinteät ja pääomakustannukset, koska se riippuu tukkimarkkinoiden hintanoteerauksista. Itse asiassa ostajien kannattaa tehdä pitkäaikainen sopimus vain, jos

sopimukset takaavat jonkinlaisen suojan sähkömarkkinoiden hintavaihteluita ja erityisesti polttoaineiden kustannuksista aiheutuvia muutoksia vastaan. Sen vuoksi ostajalle aiheutuu taloudellista etua tällaisesta pitkäaikaisesta sopimuksesta vain, jos myyjä tarjoutuu kattamaan osan polttoaineen hintaheilahteluihin liittyvästä riskistä tai jos tuotantotekniikalla voidaan taata vakaat polttoainekulut, kuten vesivoimaloiden ja eräin ehdoin atomivoimaloiden kohdalla. Lisäksi sopimukset tehdään yleensä paljon lyhyemmäksi ajaksi kuin sähkönhankintasopimukset, joten ostajalla on mahdollisuus vaihtaa toimittajaa, jos kilpailijat tarjoavat edullisempia hintoja. Saadakseen mahdollisimman alhaisen hinnan ostajat usein kilpailuttavat tarjoukset.

Tasapainottamispalveluja koskevat sopimukset

- (216) Tasapainottamispalveluja koskevat sopimukset ovat relevantteja edun olemassaolon arvioinnin kannalta, koska MVM ohjaa pienen osan sähkönhankintasopimusten nojalla varatusta kapasiteetista tasapainottamispalvelujen toimittamiseen siirtoverkonhaltijalle ⁽⁴⁵⁾. Käytännössä MVM myy vuosittain kapasiteettia siirtoverkonhaltijalle pakettina ja käyttää osan sähkönhankintasopimuksilla varatusta kapasiteetista tähän tarkoitukseen. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että tuottajat eivät itse joudu sietämään sitä riskiä, joka liittyy vuotuisiin tarjouskilpailuihin ⁽⁴⁶⁾ ja epävarmuuteen niiden tuottaman sähkön määrästä. Tuottajien näkökulmasta tasapainottamispalvelujen toimittamista koskevat sopimusehdot vastaavat sähkönhankintasopimusten ehtoja. Kuten 204 kappaleessa kuitenkin osoitettiin, sähkönhankintasopimusten tarkkoja ehtoja, erityisesti pitkää kestoa ja taatun vähimmäismyyntimäärän vahvistamista, ei voida perustella kaupallisista syistä edes tasapainottamispalvelujen kohdalla. Komissio myöntää todeksi asianomaisten väitteen, että vain harva tuotantoyksikkö Unkarissa pystyy toimittamaan tarpeellisia tasapainottamispalveluja siirtoverkonhaltijalle. Komissio kuitenkin katsoo, että myös näissä olosuhteissa sähkönhankintasopimusten tarjoamat ehdot ylittävät sen, mitä siirtoverkonhaltija voi pitää hyväksyttävänä kaupallisista perusteista.

Sähkönhankintasopimusten ja tavanomaisten kaupallisten käytäntöjen välisen vertailun tulos

- (217) Tämä vertailu osoittaa, että sähkönhankintasopimukset tarjoavat sisältönsä puolesta tuottajille paremmat takuut kuin tavanomaiset kaupalliset sopimukset. Tuottajat ovat toisin sanoen edullisemmassa asemassa sähkönhankinta-

sopimusten ansiosta kuin ne olisivat vapailla markkinoilla ilman sopimuksia. Jotta edun olemassaoloa koskeva arviointi voidaan saattaa päätökseen, on tarkasteltava niitä edullisia ja epäedullisia vaikutuksia, joihin Unkarin viranomaiset saattoivat sähkönhankintasopimusten osalta varautua maan liittyessä Euroopan unioniin. On myös tarkasteltava, olisivatko ne voineet saada aikaan paremman tasapainon edullisten ja epäedullisten vaikutusten välille soveltamalla muita, tavanomaisiin kaupallisiin käytäntöihin perustuvia lähestymistapoja.

2.c) Euroopan sähkömarkkinoiden tavanomaisten kaupallisten käytäntöjen kanssa tehdyn vertailun pohjalta viranomaisten ennakoitavissa olleet sähkönhankintasopimusten seuraukset

- (218) Sähkönhankintasopimusten puitteissa viranomaiset saattoivat odottaa, että MVM saisi riittävästi energiaa täyttääkseen yleishyödyllisen sektorin tarpeet pitkällä aikavälillä.
- (219) Viranomaisilla ei kuitenkaan ollut varmuutta siitä, millaisia hintoja MVM:n pitäisi samalla aikavälillä maksaa, koska sähkönhankintasopimukset eivät suojaa hintaheilahteluilta, erityisesti polttoaineen hintojen heilahteluilta.
- (220) Tämän lisäksi pitkäaikainen kapasiteetin varaaminen ja siihen liittyvä taattu vähimmäismyyntimäärä estävät viranomaisia hyödyntämästä muiden tuottajien tai maahan-tuojien tarjoamia edullisempia hintoja. Sähkönhankintasopimukseen perustuva kapasiteetti ja taattu vähimmäismyyntimäärä, MVM:n tekemät pitkäaikaiset sopimukset ja MVM:n pakollisen ostojärjestelmän ⁽⁴⁷⁾ puitteissa ostamat määrät riittivät kattamaan sen tarpeet. Näin MVM ei pystynyt monipuolistamaan tarjontaansa, vaikka käytössä oli vaihtoehtoisia tuotantokapasiteettia. Vuonna 2004 markkinoilla oli useita sähköntuottajia, joilla ei ollut pitkäaikaista sähkönostosopimusta. Kahden voimalaitoksen sähkönhankintasopimukset, jotka koskivat yhteensä 470 megawatin rakennettua kapasiteettia, päättyivät vuoden 2003 lopussa. Tämä lisäsi merkittävästi sähkönhankintasopimusten ulkopuolella tarjolla olevaa kapasiteettia. Sen lisäksi noin 700 megawatin tuontikapasiteetti ei kuulu minkään pitkäaikaisen sopimuksen piiriin. Jos varatun kapasiteetin ja taatun vähimmäismyyntimäärän järjestelmä ei olisi sitonut MVM:ää, se olisi voinut käyttää tuontisähköä.

⁽⁴⁵⁾ Vuonna 2005 luku oli 15 prosenttia kaikesta sopimukseen perustuvasta kapasiteetista.

⁽⁴⁶⁾ Vuosittaisten tarjouskilpailujen takia siirtoverkonhaltijalle tarjottu kapasiteetti ja maksettu hinta vaihtelevat vuosittain tai voivat laskea, jos siirtoverkonhaltijan tarpeet vähenevät ja/tai jos muut toimittajat tarjoavat alhaisempia hintoja tai suurempia määriä.

⁽⁴⁷⁾ Unkarin lainsäädännössä veloitetaan MVM ja alueelliset sähköyhtiöt ostamaan säännellyn hinnan sähkö, joka on tuotettu yhteistuotannolla tai jätteistä tai uusiutuvista energianlähteistä.

- (221) Kuten seuraavissa kappaleissa osoitetaan, vuosina 2003 ja 2004 Unkarin liittyessä Euroopan unioniin oli selvää, että yhden ostajan mallin puitteissa suunniteltu järjestelmä, joka perustui varattuun kapasiteettiin ja taattuun vähimmäismyymintimäärään ja jossa kaikki Unkarissa käytetty sähkö kulki MVM:n kautta, piti sisällään riskin, että MVM:n olisi sopimusten nojalla ostettava enemmän energiaa kuin se tarvitsi.

- (222) Tältä osin tärkeä huomioon otettava tekijä on sähkömarkkinoiden osittainen avaaminen kilpailulle vuonna 2003. Unkarin parlamentti hyväksyi 18 päivänä joulukuuta 2001 toisen sähköenergiain, jonka myötä suurkuluttajat (ne, joiden vuotuinen kulutus ylitti 6,5 GW) muuttuivat "vaatimukset täyttäviksi asiakkaiksi" ja saivat valita oman sähköntoimittajansa. Tämä 1 päivänä tammikuuta 2003 voimaan tullut säädös johti siihen, että aiemman yleishyödyllisen sektorin rinnalle luotiin vapaat markkinat, joilla hinnat määräytyivät kysynnän ja tarjonnan perusteella. Kuten arvata saattaa, MVM:n alueellisille sähköyhtiöille yleishyödyllisen sektorin kysynnän täyttämiseksi toimittaman sähkön määrä väheni. Seuraava taulukko osoittaa, että vapailla markkinoilla myydyt määrät nousivat jatkuvasti vuosina 2003–2006, ja vastaavasti alueellisten sähköyhtiöiden kautta yleishyödyllisellä sektorilla myyty määrä väheni.

Taulukko 6

Myynti vähittäismarkkinoilla (yleishyödyllinen sektori ja vapaa sektori)

	(GWh)			
	2003	2004	2005	2006
Kokonaiskulutus	33 584	33 836	34 596	35 223
Myynti vapaalla sektorilla	3 883	7 212	11 685	13 057
Myynti yleishyödyllisellä sektorilla	29 701	26 624	22 911	22 166

Lähde: Unkarin sähköjärjestelmää koskevat tilastotiedot, vuosi 2006 ⁽¹⁾
⁽¹⁾ Ks. esimerkiksi <http://www.mvm.hu>

- (223) Vuosien 2003 ja 2006 välillä yleishyödyllisellä sektorilla myydyin sähkön määrä, joka vastaa MVM:n todellisia ostotarpeita, väheni 25 prosentilla. MVM:n tarpeiden väheneminen oli suurelta osin ennakoitavissa siinä vaiheessa, kun Unkari liittyi Euroopan unioniin, erityisesti yleishyödyllisen sektorin virallisten hintojen (kuluttajien alueellisille sähköyhtiöille maksamat hinnat) ja vapaalla sektorilla vuosina 2003 ja 2004 maksettujen hintojen välisen merkittävän eron pohjalta.

Taulukko 7

Yleishyödyllisen sektorin ja vapaan sektorin hintojen erot vähittäismarkkinoilla vuosina 2003 ja 2004

	(HUF/kWh)	
	2003	2004
Keskimääräinen hinta vapailla markkinoilla	11,1	12,7
Keskimääräinen hinta yleishyödyllisellä sektorilla ⁽¹⁾	19	21,1

Lähde: Unkarin sähköjärjestelmää koskevat tilastotiedot, vuosi 2006

⁽¹⁾ Hinta perustuu kulutuksen määrästä riippuviin säänneltyihin tariffihin.

- (224) Vapaiden markkinoiden hinnat kannustivat vaatimukset täyttäviä asiakkaita hyödyntämään oikeuksiaan. Lisäksi vuosina 2003 ja 2004 oli niin ikään yleisesti tunnettua, että Unkarin liittyminen Euroopan unioniin johtaisi toisen sähködirektiivin ⁽⁴⁸⁾ voimaantuloon. Sen seurauksena 1 päivästä heinäkuuta 2007 kaikki kuluttajat muuttuisivat vaatimukset täyttäviksi asiakkaiksi, mikä vähentäisi edelleen MVM:n tarpeita sähkönhankintasopimusten jäljellä olevaa kestoa huomattavasti lyhyemmällä aikavälillä.

- (225) Sen vuoksi vuosina 2003 ja 2004 oli selvää, että yhden ostajan mallin puitteissa (jolloin kaikki Unkarin markkinoilla tarvittu sähkö kulki MVM:n kautta) luodut sähkönhankintasopimukset eivät pelkästään estäneet MVM:ää monipuolistamasta tarjontansa ja tarjoamasta edullisempia hintoja sähköntoimittajien välistä kilpailua hyödyntämällä, vaan todennäköisesti myös velvoittivat MVM:n ostamaan enemmän sähköä kuin se tosiasiaa tarvitsi.

- (226) Viranomaiset olivat itse asiassa varautuneet tähän riskiin. Vuonna 2002 Unkarin hallitus antoi asetuksen ⁽⁴⁹⁾, jossa MVM:ää velvoitettiin käynnistämään kaikkien tuottajien kanssa neuvottelut sähkönhankintasopimusten tuottamiseksi varatun kapasiteetin määrän osalta. Vaikka asetuksessa ei määrätty lakkauttamaan sähkönhankintasopimuksia, se osoittaa selvästi, että vähittäismarkkinoiden asteittaisen vapautumisen takia sähkönhankintasopimusten puitteissa varatun kapasiteetin määrä (ja tästä johtuen taattu vähimmäismyymintimäärä) oli liian suuri. Lisäksi asetuksessa annettiin MVM:lle mahdollisuus myydä säännelty sektorin tarpeet ylittävää kapasiteettiä ja energia seuraavien kolmen myyntimekanismin avulla, jos tuottajien kanssa käydyt neuvottelut eivät johtaisi tulokseen: kapasiteetin huutokauppa, kapasiteettia koskevat tarjouskilpailut ja myynti Internetissä virtuaalisella kauppapaikalla ("Piactér"). Vaikka nämä kolme mekanismia ovat muodoltaan erilaisia, jokaisen olennainen sisältö on se, että

⁽⁴⁸⁾ Direktiivi 2003/54/EY.

⁽⁴⁹⁾ Hallituksen asetus 183/2002.

MVM tarjoaa monenlaisten termiinituotteiden muodossa myyntiin vapailla markkinoilla sen ylimääräisen energian, jota se ei tarvitse yleishyödyllistä sektoria varten, mutta joka sen on ostettava sähkönhankintasopimusten ehtojen mukaisesti.

- (227) Seuraavassa taulukossa esitetään tiedot MVM:n toteuttamista kolmesta ensimmäisestä huutokaupasta. Niistä käy ilmi, että hinnat, jotka MVM sai myyntimekanismien avulla myymästään energiasta, ovat olennaisesti alhaisemmat kuin samasta energiasta sähkönhankintasopimusten puitteissa maksetut hinnat.

Taulukko 8

MVM:n kolme ensimmäistä huutokauppaa

	Ensimmäinen huutokauppa, kesäkuu 2003	Toinen huutokauppa, joulukuu 2003	Kolmas huutokauppa, kesäkuu 2004
Peruskuormitustuotteet			
Myydyn sähkön määrä (GWh)	375	240	133
Huutokaupan myyntihinnat (HUF/KWh)	8,02	9,5	8,4
Matalan kuormituksen tuotteet			
Myydyn sähkön määrä (GWh)		259	421
Huutokaupan myyntihinta		5,6	3,5
Sähkönhankintasopimusten keskimääräiset vuotuiset hinnat			
	2003	2004	
	11,3	11,7	

- (228) Unkarin lainsäädännössä oli nimenomaan varauduttu tähän, ja siinä säädettiin Unkarin valtion MVM:lle maksamasta korvauksesta, joka koskee kapasiteetti huutokaupassa myydyistä määristä maksetun hinnan ja markkinoilla saadun myyntihinnan välistä erotusta. MVM:lle maksettu korvaus oli 3,8 miljardia forinttia vuonna 2003⁽⁵⁰⁾. MVM:n vuotta 2004 koskevan vuosikertomuksen mukaan korvaus kasvoi 2,4 miljardilla forintilla vuonna 2004.

- (229) Viranomaisten näkökulmasta on itsestään selvää, että järjestelmää ei voida perustella kaupallisilla syillä, sillä käytännössä on kyse siitä, että tuetaan tuottajien myyntiä vapaiden markkinoiden sektorille.

- (230) Seuraavassa taulukossa esitetään Unkarin 24 päivänä syyskuuta 2007 ja 21 päivänä huhtikuuta 2008 toimitettujen tietojen pohjalta sen energian kokonaismäärä, jonka MVM on myynyt myyntimekanismien avulla vuosien 2003 ja 2004 välillä.

⁽⁵⁰⁾ Ks. Unkarin viranomaisten 4 päivänä kesäkuuta 2004 päivätty kirje.

Taulukko 9

MVM:n myyntimekanismien kautta myymät määrät

	(TWh)			
Vuosi	2003	2004	2005	2006
MVM:n kokonaismyynti myyntimekanismien kautta ⁽¹⁾	0,6	1,9	6,5	6,5

⁽¹⁾ Kapasiteetti huutokaupat, kapasiteettia koskevat tarjoukset ja MVM:n kauppapaikka.

- (231) On itsestään selvää, että tavanomaisissa markkinaolosuhteissa ostajat eivät tee sellaisia sopimuksia, joihin liittyy huomattava riski siitä, että niiden on pakko ostaa enemmän sähköä kuin ne tarvitsevat ja että niille aiheutuu huomattavia tappioita energian jälleenmyynnistä. Periaatteessa tällainen riski sisältyy myös suurten loppukäyttäjien tekemiin termiinisopimuksiin ja pitkäaikaisiin sopimuksiin, mutta se on huomattavasti pienempi.

- (232) Termiinisopimusten kesto on huomattavasti lyhyempi kuin sähkönhankintasopimusten. Tällaisten ajanjaksojen ansiosta ostaja voi paljon paremmin ennakoita tarpeitaan kuin 15–27 vuoden mittaisella ajanjaksolla. Lisäksi ostajat pyrkivät yleensä kattamaan vain osan odotettavissa olevista tarpeistaan termiinisopimuksilla, ja ne hankkivat tarvitsemansa lisämäärät spot-markkinoilta.

- (233) Suurten loppukäyttäjien tekemiin pitkäaikaisiin sopimukseen liittyvä riski liian suurista ostoista on pieni, sillä sopimusten kesto on rajallinen ja sopimuksia tekevien suurten teollisuuden ja liike-elämän loppukäyttäjien kulu on yleensä vakaata ja ennalta arvatavaa, toisin kuin MVM:n kohdalla edellä mainituista syistä.

- (234) Lisäksi on huomattava, että loppukäyttäjien tekemien termiinisopimusten ja pitkäaikaisien sopimusten puitteissa ostajat sitoutuvat ostamaan tietyn määrän sähköä useita kuukausia tai vuosia ennen sähkön tosiasiallista toimittamista, koska sopimukset suojaavat ostajia hintojen heilahteluilta. Sähkönhankintasopimuksiin ei liity tällaista etua, koska niiden hinnat kattavat muuttuvat kustannukset, jotka saattavat kasvaa odottamattomassa määrin polttoaineiden hinnoissa tapahtuvien muutosten takia.

Valtiontuen olemassaoloa koskevat päätelmät

- (235) Komissio tuli siihen lopputulokseen, että viranomaisten sähkönhankintasopimuksista saamat edut eivät tarjoa sellaista suojaa sähkönhintojen muutoksilta, jota tavanomaiset markkinatoimijat odottavat pitkäaikaisilta sopimuksilta. Lisäksi niihin liittyy huomattava riski siitä, että valtion on pakko ostaa suurempia määriä energiaa kuin todellisuudessa tarvitaan sekä kärsiä tappioita ylimääräisen energian myynnin yhteydessä. Unkarin liittyessä Euroopan unioniin nämä riskit olivat Unkarin

viranomaisten tiedossa. Sähkönhankintasopimusten ja Euroopan sähkömarkkinoilla tavanomaisten kaupallisten käytäntöjen vertailu osoittaa, että yksinomaan liiketaloudelliselta pohjalta toimiva ostaja ei olisi hyväksynyt tällaisia haittoja, vaan olisi kaupallisten käytäntöjen mukaisesti noudattanut toisenlaista ostostrategiaa ja tehnyt toisenlaisen sopimuksen.

- (236) Komissio tuli edellä mainituista syistä siihen tulokseen, että sähkönhankintasopimusten tärkeimmät ehdot antavat tuottajille etua, joka on tavanomaista kaupallista etua suurempi. Tältä osin on korostettava, että sähkönhankintasopimusten tärkeimpiä periaatteita (kapasiteetin varaaaminen pitkällä aikavälillä, taattu vähimmäismyymintämäärä sekä kapasiteetti- ja energiapalkkioihin perustuvat hintamekanismit, joilla katetaan kiinteät ja muuttuvat kustannukset ja pääomakulut) ei voida erottaa toisistaan tai arvioida erikseen. Edun olemassaolo perustuu näiden osatekijöiden soveltamiseen yhdessä. Kuten edellä on esitetty, sähkönhankintasopimusten pitkä voimassaoloaika myötävaikuttaa huomattavasti edun olemassaoloon.

3) Sähkönhankintasopimusten vaikutus markkinoihin Unkarin liittyttä Euroopan unioniin

- (237) Asianomaiset väittävät huomautuksissaan, että sähkönhankintasopimusten nojalla sovelletut hinnat eivät ylitä tukkumarkkinoiden hintoja. Erityisesti Mátrai Erőmű Rt. korostaa, että sen omista hiilikaivoksista johtuen sen kaivostoiminnan kustannukset ovat alhaiset ja sen hinnat kilpailukykyiset. Sen vuoksi asianomaiset katsovat, että niille ei ole aiheutunut etua.

- (238) Komissio ei ole yhtä mieltä tämän väitteen kanssa.

- (239) Ensinnäkin, kuten edellä tässä päätöksessä esitetään yksityiskohtaisesti, sähkönhankintasopimusten nojalla tosiasiallisesti maksettu hinta on vain yksi sopimusten seurauksista, mutta se ei ole olennainen osa sopimukseen perustuvaa etua. Myös pankkien edellä esittämät huomautukset (ks. erityisesti 175 ja 176 kappale) vahvistavat, että kaikki sellaiset sähkönhankintasopimusten osatekijät, jotka takaavat tuotantoyksiköille tuottoa sijoituksista ja suojaavat tuottajia toimintaan liittyviltä kaupallisilta riskeiltä, muodostavat yhdessä sopimukseen perustuvan edun olennaisen osan.

- (240) Toiseksi, hintaero markkinahintoihin verrattuna riippuu useista markkinoiden kehitykseen liittyvistä tekijöistä, jotka eivät riipu sähkönhankintasopimusten sisällöstä ja joita voidaan arvioida yksinomaan jälkikäteen. Sähkönhankintasopimukseen perustuvat hinnat ovat tiettyä ajankohtana määriteltäviä yksikköhintoja, joissa ei oteta huomioon sähkönhankintasopimusten muista elementeistä aiheutuvia etuja, kuten sitä kapasiteettia tai niitä määriä, jotka tuottajat olisivat voineet myydä, jos niiden myynti riippuisi markkinoiden kysynnästä. Kuten edellä on esitetty, komissio katsoo, että kaikista arvioinnin kohteena olevista sähkönhankintasopimuksista aiheutuu tuottajille

taloudellista etua riippumatta siitä, johtavatko sopimukset tiettyä ajankohtana markkinahintoja korkeampiin hintoihin vai eivät.

- (241) Täydentääkseen saamiinsa huomautuksiin antamiaan vastauksia ja ymmärtääkseen tältä osin paremmin sähkönhankintasopimusten seurauksia komissio kuitenkin vertaili käytännössä sovellettuja sähkönhankintasopimusten hintoja sillä tukkumarkkinoiden osalla toteutuneisiin hintoihin, jotka eivät kuuluneet sähkönhankintasopimusten soveltamisalaan.

- (242) Komissio ei ota vertailussa huomioon vuoden 2007 hintoja, sillä kyseisenä vuonna (tarkemmin sanoen 9 päivän joulukuuta 2006 ja 31 päivän joulukuuta 2007 välisenä aikana) viralliset hinnat korvasivat sähkönhankintasopimukseen perustuvat hinnat. Sen vuoksi sovelletut hinnat eivät välttämättä kuvasta niitä täsmällisiä hintoja, jotka olisi saatu soveltamalla sähkönhankintasopimusten hintakaavoja.

- (243) Sen vuoksi komissio vertasi sähkönhankintasopimusten nojalla sovellettuja hintoja vapaiden markkinoiden hintoihin vuosina 2004–2006.

Taulukko 10

Sähkönhankintasopimusten puitteissa MVM:lle myydyin sähköin keskimääräinen hinta ⁽⁵¹⁾

	HUF/kWh		
Sähkönhankintasopimusten puitteissa toimiva voimalaitos	2004	2005	2006
Dunamenti Erőműn F-lohkot	(...)	(...)	(...)
Dunamenti Erőműn G2-lohko	(...)	(...)	(...)
Tisza II. Erőmű	(...)	(...)	(...)
Pécsi Erőmű	(...)	(...)	(...)
Csepel II. Erőmű	(...)	(...)	(...)
Kelenföldi Erőmű	(...)	(...)	(...)
Újpesti Erőmű	(...)	(...)	(...)
Kispesti Erőmű	(...)	(...)	(...)
Mátrai Erőmű	(...)	(...)	(...)
Paksi Atomerőmű	(...)	(...)	(...)

- ⁽⁵¹⁾ Taulukossa esitetyt luvut perustuvat Unkarin viranomaisten kirjeisiin, jotka on kirjattu 24 päivänä syyskuuta 2007 ja 16 päivänä tammikuuta 2008. Vuotta 2006 koskevat luvut, jotka sisältyvät näihin kahteen tiedotustarkoituksessa lähetettyyn kirjeeseen, poikkeavat hieman toisistaan (alle 5 %). Sen vuoksi tämä päätös perustuu tuoreimpiin tietoihin (16 päivänä tammikuuta 2008 päivätty kirje).

Taulukko 11

Kotimaisten tuottajien sähköhankintasopimusten ulkopuolella vapailla markkinoilla myymän sähkön määrä ja keskimääräinen hinta ⁽⁵²⁾

Voimalaitos	2004		2005		2006	
	Määrä (MWh)	Hinta (HUF/kWh)	Määrä (MWh)	Hinta (HUF/kWh)	Määrä (MWh)	Hinta (HUF/kWh)
Mátra Erőmű ([...] lohko)	989 097	8,15	972 813	8,33	1 082 699	9,26
Vértesi Erőmű	157 701	8,02	942 999	8,79	1 213 622	10,51
Dunamenti Erőmű [...] lohko	215 647	8,57	805 381	9,85	814 702	13,29
EMA	133 439	11,07	129 252	11,83	101 607	12,92
AES Borsodi Erőmű	(...)	(...)	18 301	11,25	n.a. (*)	
AES Tiszapalkonyai Erőmű	364 869	12,76	86 673	9,87	119 218	14,27

(*) Myyty määrä on pienempi kuin 1 000 MWh. Komissio katsoo, että näin vähäistä määrää vastaavat hinnat eivät muodosta sopivaa vertailupohjaa sähköhankintasopimusten hintojen kanssa tehtävään vertailuun.

Taulukko 12

MVM:n ostaman tuontisähkön määrä ja keskimääräinen hinta ⁽⁵³⁾

Tuonti	2004		2005		2006	
	Määrä (MWh)	Hinta (HUF/ kWh)	Määrä (MWh)	Hinta (HUF/ kWh)	Määrä (MWh)	Hinta (HUF/ kWh)
Ukrainasta Slovakian kautta ([...] (*))	1 715 200	[...] (**)	1 525 600	[...] (**)	1 311 400	[...] (**)
Sveitsistä Slovakian kautta ([...] (*))	1 768 100	[...] (**)	1 761 700	[...] (**)	1 709 200	[...] (**)
Sveitsi ([...] (*))	631 700	[...] (**)	629 500	[...] (**)	626 200	[...] (**)

(*) Tuontikumppanin nimi.

(**) Taulukossa esitetyn tuontisähkön painotettu keskimääräinen hinta oli 9,14 Unkarin forinttia/kWh vuonna 2004, 10,41 Unkarin forinttia/kWh vuonna 2005 ja 11,49 Unkarin forinttia/kWh vuonna 2006.

(244) Vuodesta 2003 lähtien MVM on toisen sähköenergialain ⁽⁵⁴⁾ mukaisesti tarjonnut ylimääräisen energian (toisin sanoen sen energian, jota se ei tarvitse yleishyödyllistä sektoria varten) kilpailumarkkinoille jäljempänä kuvattujen myyntimekanismien avulla: i) yleishyödyllisen sektorin tuotantokapasiteetin huutokaupat, ii) kapasiteettia koskevat tarjouskilpailut sekä iii) virtuaalinen kauppapaikka ("Pi-actér"). Seuraavassa taulukossa esitetään näiden myyntimekanismien avulla toteutuneita keskimääräisiä hintoja:

⁽⁵²⁾ Tiedot perustuvat Unkarin viranomaisten kirjeeseen, joka on kirjattu 24 päivänä syyskuuta 2007. Vuosina 2005 ja 2006 myös E.ON DKCE myi sähköä vapailla markkinoilla. Unkarin viranomaisten 22 päivänä huhtikuuta 2008 kirjatussa kirjeessä annettujen tietojen mukaan sen myymät määrät olivat kuitenkin niin vähäisiä, että Unkarin viranomaisilla ei ole niitä vastaavia hintatietoja.

⁽⁵³⁾ Tiedot perustuvat Unkarin viranomaisten kirjeisiin, jotka on kirjattu 24 päivänä syyskuuta 2007 ja 16 päivänä tammikuuta 2008. Näihin kahteen tiedotustarkoituksessa lähetettyyn kirjeeseen perustuvat luvut poikkeavat hieman toisistaan (alle 2 %). Sen vuoksi tämä päätös perustuu tuoreimpiin tietoihin (16 päivänä tammikuuta 2008 päivätty kirje). MVM:n tuonti perustuu myös pitkäaikaisiin sopimuksiin. Nämä sopimukset eivät kuulu tämän menettelyn piiriin.

⁽⁵⁴⁾ Ks. johdanto-osan 32 kappale.

Taulukko 13

MVM:n kapasiteetti huutokauppojen, tarjouskilpailujen ja virtuaalisen kauppapaikan puitteissa toteuttamat keskimääräiset hinnat ⁽⁵⁵⁾

Huutokaupatun tuotteen toimitusvuosi (*)	Painotettu keskimääräinen hinta kapasiteetin huutokaupassa (HUF/kWh)	Tarjouskilpailu ja kauppapaikalla myynnin vuosi	Keskimääräinen hinta tarjouskilpailussa ja kauppapaikalla (HUF/kWh)
2004	4,7	2004	6,5
Huutokauppa 17.6.2002	Matala kuormitus: 3,48 Peruskuormitus: 8,4		
2005	5,4	2005	8,1
Huutokauppa 9.12.2004	Matala kuormitus: 4,54 Peruskuormitus: 8,32		
Huutokauppa 10.6.2005	Matala kuormitus: 4,6 Peruskuormitus: 8,5		
Huutokauppa 21.7.2005	Matala kuormitus: 9,3 Huippukuormitus: 10,42		
2006	9,9	2006	9,1
Huutokauppa 9.11.2005	Matala kuormitus: 6,02 Peruskuormitus: 9,74 Huippukuormitus: 11,76		
Huutokauppa 31.5.2006	Matala kuormitus: 11,33		

(*) Myydyt määrät vaihtelevat 25 000:n ja 2 000 000 MWh:n välillä tuotetypistä riippuen (matala kuormitus/peruskuormitus/huippukuormitus).

(245) Yllä olevista luvuista ilmenee, että Unkarissa kilpailusektorilla vuonna 2004 tukkukaupassa myydyistä sähköstä keskimäärin maksetut hinnat vaihtelivat 4,7:n ja 12,76 Unkarin forintin välillä kilowattitunnilta. Sähkönhankintasopimusten puitteissa toimivista tuottajista Paksi Atoerörmű ja Mátra Erörmű myivät sähköä MVM:lle tällä hinnalla. Dunamenti Erörműn [...] lohko myi sähkönhankintasopimuksen puitteissa sähköä [...] forintilla kilowattitunnilta; kyseinen hinta vastasi korkeinta vapaiden markkinoiden hintaa ([...]). Kaikki muut tuottajat laskuttivat MVM:ltä keskimäärin 13,86–25,46 forintia kilowattitunnilta. Nämä hinnat ovat 10–100 prosenttia korkeammat kuin korkein vapailla markkinoilla toteutunut hinta.

(246) Vuonna 2005 arvioinnin kohteena olevien sähkönhankintasopimusten ulkopuolella toteutuneen myynnin hinnat olivat 5,4–12,91 HUF/kWh. Sähkönhankintasopimusten puitteissa toimivista tuottajista vain Paksi Erörmű ja Mátra Erörmű myivät sähköä sopimusten pohjalta tähän hintaan. Kaikki muut tuottajat laskuttivat sähkönhankintasopimusten nojalla myymästään sähköstä keskimäärin 13,99–25,64 HUF/kWh. Nämä hinnat ovat 10–100 prosenttia korkeammat kuin korkein vapailla markkinoilla toteutunut hinta.

(247) Vuonna 2006 kyseisten sähkönhankintasopimusten ulkopuoliset myyntihinnat olivat 9,1–14,27 HUF/kWh. Sähkönhankintasopimusten puitteissa toimivista tuottajista vain Paksi Erörmű ja Mátra Erörmű myivät sähköä sopimusten pohjalta tähän hintaan (Paksi Erörműn kohdalla myyntihinta oli itse asiassa halvempi kuin halvin vapaiden markkinoiden hinta). Kaikki muut tuottajat laskuttivat sähkönhankintasopimusten nojalla myymästään sähköstä keskimäärin 16,67–33,49 HUF/kWh. Nämä hinnat ovat 15–135 prosenttia korkeammat kuin korkein vapailla markkinoilla toteutunut hinta.

(248) Edellä esitetyt laskelmat perustuvat keskimääräisiin hintoihin, toisin sanoen niissä ei ole eroteltu matalaan kuormitukseen, peruskuormitukseen tai huippukuormitukseen perustuvia hintoja. Ne tuottajat, jotka myyvät enimmäkseen huippukuormitustuotteita ilman sähkönhankintasopimuksia ⁽⁵⁶⁾, ovat sitä mieltä, että niiden hintoja ei voida verrata peruskuormitushintoihin. Komissio myöntää, että huippukuormituksen aikana tarjottavan sähkön hinnat ovat yleensä suuremmat kuin peruskuormituksen aikana tarjottavan sähkön. Kun näitä hintoja verrataan vapaiden markkinoiden myyntiin (esimerkiksi MVM:n järjestämissä sähkön huutokaupoissa), huippukuormituskauden tuotteiden keskimääräiset hinnat ovat noin 10–30 prosenttia suuremmat kuin peruskuormituskauden tuotteiden hinnat.

⁽⁵⁶⁾ Unkarin viranomaisten mukaan tällä hetkellä sähkönhankintasopimusten puitteissa toimivat tuottajat voisivat ilman sopimuksia saada maksimaalisen tuoton seuraavin keinoin: Paksi Erörmű ja Pécsi Erörmű myisivät koko tuotantonsa peruskuormituksen aikana tarjottavien tuotteiden muodossa, Mátra Erörmű, Dunamenti Erörműn G2-lohko, Kelenföldi Erörmű, Újpesti Erörmű ja Kispesti Erörmű myisivät noin 50 prosenttia tuottamastaan sähköstä peruskuormituksen aikana ja 50 prosenttia huippukuormituksen aikana tarjottavien tuotteiden muodossa, kun taas Csepeli Erörmű, Dunamenti Erörműn F-lohko ja Tisza II. Erörmű myisivät etupäässä (noin 70 %) huippukuormituksen aikana toimitettavaa sähköä.

⁽⁵⁵⁾ Keskimääräiset hinnat tarkoittavat ohjeellisia painotettuja hintoja.

- (249) Kun verrataan Csepeli Erőműn, Dunamenti Erőműn F-lohkon ja [...]n huippukuormituskauden hintoja kapasiteetin huutokaupoissa toteutuneisiin hintoihin, käy selvästi ilmi, että niiden hinnat olivat suuremmat kuin huutokaupoissa kolmena vuonna mistä tahansa huippukuormituksen aikana tarjottavasta tuotteesta maksettu hinta. Lisäksi eräät taulukossa 11 luetelluista, vapailla markkinoilla ilman sähkönhankintasopimusta sähköä myyvistä tuottajista (kuten EMA erőmű) myyvät pääasiassa huippukuormituksen aikana tarjottavia tuotteita.
- (250) Edellä esitetystä vertailusta käy ilmi, että Paksi Erőműt ja Mátrai Erőműt lukuun ottamatta sähkönhankintasopimusten puitteissa toimivat tuottajat perivät sopimusten nojalla vuosina 2004–2006 hintoja, jotka itse asiassa ylittivät korkeimmat vapaiden markkinoiden hinnat.
- (251) Sen vuoksi komissio ei yhdy asianomaisten näkemykseen, että niiden sähkönhankintasopimusten mukaiset hinnat eivät ylittäneet vapaiden markkinoiden hintoja.
- (252) Edellä olevasta taulukosta ilmenee Mátrai Erőműn ja Paksi Erőműn osalta, että niiden hinnat jäivät vapailla markkinoilla toteutuneiden korkeimpien hintojen alapuolelle. Mátrai Erőműn hinnat vastasivat vapaiden markkinoiden hinta-asteikon yläpäättä. Vaikka sen hinnat todennäköisesti ovat kilpailukykyisempiä kuin useimpien muiden sähkönhankintasopimusten hinnat, komissio ei voi sulkea pois mahdollisuutta, että voimalaitos olisi voinut saavuttaa vähintäänkin samat hinnat myös ilman sähkönhankintasopimusta. Tältä osin komissio huomauttaa, että ilman sähkönhankintasopimusta toimivien Mátrai Erőműn lohkojen myyntihinnat jäivät huomattavasti alle sähkönhankintasopimusten puitteissa toimivien lohkojen myyntihintojen.
- (253) Komissio on selvillä siitä, että vapaiden markkinoiden sektorilla (ilman sähkönhankintasopimuksia) toteutuneiden hintojen ei voida katsoa vastaavan tarkasti niitä markkinahintoja, jotka tuottajat olisivat saaneet ilman sähkönhankintasopimuksia, jos sopimuksia ei olisi ollut olemassa kyseisenä ajankohtana. Sähkönhankintasopimukset, jotka kattavat suunnilleen 60 prosenttia tuotantomarkkinoista, vaikuttavat epäilemättä hintoihin koko markkinoilla. Tämä vertailu antaa kuitenkin jonkinlaisen käsityksen sähkönhankintasopimuksiin perustuvien hintojen ja sopimusten ulkopuolella tosiasiallisesti toteutuneiden hintojen välisestä erosta ja sen suuruusluokasta.
- Yleishyödylliset taloudelliset palvelut**
- (254) Budapesti Erőmű ja Csepeli Áramtermelő Kft. väittävät, että sähkönhankintasopimuksissa on kyse sähkön toimitusvarmuuden takaamiseksi toteutettavista yleishyödyllisistä taloudellisista palveluista. Niiden mukaan sähkönhankintasopimukset täyttävät *Altmark*-tuomiossa esitetyt kriteerit, joten sopimuksissa ei olisi kyse EY:n perustamis-
- sopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettusta valtiontuesta.
- (255) Komissio on tutkinut näitä väitteitä eikä ole samaa mieltä seuraavista syistä.
- (256) Yhteisön lainsäädännön mukaan jäsenvaltioilla on tiettyjä vapauksia niiden määrittellessä, mitkä palvelut ovat yleishyödyllisiä taloudellisia palveluja. Jäsenvaltiolla on oikeus itse määritellä yleishyödyllisten taloudellisten palvelujen soveltamisala yhteisön lainsäädännön asettamissa rajoissa. Tukitoimenpiteiden tuensaajat eivät voi määritellä omia palvelujaan yleishyödyllisiksi palveluiksi.
- (257) Unkarin viranomaiset eivät kuitenkaan ole väittäneet missään menettelyn vaiheessa, että yksikään tuottaja tarjoaisi yleishyödyllisiä taloudellisia palveluja, eivätkä viranomaiset ole tukeneet tuottajien sen suuntaisia väitteitä.
- (258) Komissio katsoo lisäksi, että sähkönhankintasopimukset eivät täytä kaikkia *Altmark*-tuomiossa esitettyjä kriteerejä.
- (259) Ensinnäkin *Altmark*-tuomion mukaan tukea saavan yhtiön on tarjottava yleishyödyllisiä palveluja, ja jäsenvaltion on selvästi määriteltävä palvelun tarjoamiseen liittyvät velvollisuudet.
- (260) Tarkastelun kohteena olevalla ajanjaksolla voimassa olleen Unkarin lainsäädännön mukaan MVM:n oli huolehdittava toimitusvarmuudesta. Tässä oli kuitenkin kyse yleisestä velvollisuudesta eli silloisen yhden ostajan oli varmistettava kokonaiskysynnän kattavat energiaressurit; toisaalta yhdellekään erikseen nimetylle tuottajalle ei annettu tehtäväksi tarjota selkeästi määriteltyä yleishyödyllistä taloudellista palvelua.
- (261) Toimitusvarmuuden turvaamista koskeva tavoite on hyvin yleisluonteinen. Tiettyssä määrin voitaisiin sanoa, että mikä tahansa sähköalalla toimiva tuottaja edistää tavoitteen saavuttamista. Asianomaiset eivät ole esittäneet Unkarin viranomaisilta peräisin olevaa virallista asiakirjaa, jossa selkeästi määriteltäisiin yleishyödyllinen taloudellinen palvelu ja annettaisiin kyseisen palvelun tarjoaminen tietyn (yhden tai useamman) tuottajan tehtäväksi.
- (262) Tässä suhteessa sähkönhankintasopimukset ovat samantaisia: niissä määritellään osapuolten velvollisuudet mutta ei tiettyä yleishyödyllistä palvelua. Se, että kaikkien kymmenen sähkönhankintasopimusten puitteissa toimivan voimalaitoksen oli varattava kapasiteettinsa MVM:n käyttöön, ei tarkoita, että niille on asetettu julkisen palvelun velvoite. Kuten edellä todettiin, tällainen lähestymistapa johtaisi siihen johtopäätökseen, että koko energiantuotantoala täyttää yleishyödyllisen taloudellisen palvelun kriteerit. Tämä on selkeästi ristiriidassa yhteisön lainsäädännön ja oikeuskäytännön tarkoituksien kanssa.

- (263) Tässä tapauksessa väitettyjä julkisen palvelun velvoitteita ei ole määritelty täsmällisesti, eikä yhtäkään tuottajaa ole velvoitettu noudattamaan täsmällisesti määriteltyä julkisen palvelun velvoitetta.
- (264) Asianomaiset korostavat, että sähkönhankintasopimukset ovat asiakirjoja, joissa tuottajille annetaan tehtäväksi tarjota yleishyödyllisiä taloudellisia palveluja. Sähkönhankintasopimuksissa ei kuitenkaan erikseen määritellä yleishyödyllisiä taloudellisia palveluja eikä viitata tällaisiin velvoitteisiin eikä säännöksiin, joiden nojalla valtio voisi antaa yleishyödyllisten taloudellisten palvelujen tarjoamisen jonkin toisen tahon tehtäväksi.
- (265) Komissio on katsonut tähän saakka päätöksissään⁽⁵⁷⁾, että toimitusvarmuuden turvaaminen voitaisiin katsoa yleishyödylliseksi taloudelliseksi palveluksi ottaen huomioon direktiivin 96/92/EY 8 artiklan 4 kohdassa asetetut rajoitukset (jotka vastaavat direktiivin 2003/54/EY 11 artiklan 4 kohtaa) eli edellyttäen, että kyseiset tuottajat käyttävät energian tuotantoon ensisijaisesti kotimaisia primaarienergian lähteitä ja että energian kokonaismäärä ei minään kalenterivuonna ylitä 15:tä prosenttia kaikesta primaarienergiasta, joka tarvitaan kyseisessä jäsenvaltiossa käytetyn sähkön tuottamiseen.
- (266) Mátraí Erőmű Rt. oli tuottajista ainoa, joka ilmoitti käyttävänsä kotimaista primaarienergiaa. Muut tuottajat eivät ilmoittaneet vastaavaa. Mátraí Erőmű Rt. ei kuitenkaan esittänyt virallista asiakirjaa, josta olisi käynyt ilmi, että Unkarin valtio on asettanut sille julkisen palvelun velvoitteen.
- (267) Komissio torjuu edellä esitetyn perusteella sen väitteen, että sähkönhankintasopimuksissa asetettaisiin julkisen palvelun velvoite energian toimitusvarmuuden osalta.
- (268) Toiseksi, korvauksen laskemiseen käytettävät parametrit olisi pitänyt määritellä etukäteen puolueettomasti ja avoimesti, eikä korvaus saisi ylittää sitä, mikä on tarpeen kattamaan julkisen palvelun velvoitteesta aiheutuvat kulut kokonaan tai osittain, ottaen huomioon velvoitteen täyttämisestä aiheutuva tuotto ja kohtuullinen voittomarginaali⁽⁵⁸⁾.
- (269) Koska tarjottavia yleishyödyllisiä taloudellisia palveluja ei ole määritelty selkeästi ja erityisesti koska tarjottavia palveluja ei ole selvästi erotettu voimallituksen tavanomaisesta liiketoiminnasta, on mahdotonta määrittää korvauksen laskennassa tarvittavat parametrit ja/tai arvioida, ylittääkö korvaus sen, mikä on tarpeen kattamaan velvoitteiden toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset. Ei ole
- edes mahdollista määrittää tarkasti, mistä korvauksessa on kyse.
- (270) Sähkönhankintasopimusten mukaisten hintojen laskeminen tiettyjen parametrien pohjalta ei vastaa yleishyödyllisestä taloudellisesta palvelusta maksettavan korvauksen laskemista tiettyjen tarkkojen parametrien pohjalta, koska hintaa ei voida rinnastaa korvaukseen. Myös se, että hinta kattaa yksinomaan sähköntuotannon kustannukset sekä tuottomarginaalin, ei tarkoita, etteikö hintaan voisi sisältyä ylimääristä korvausta, sillä suuri osa sähköntuotannon kustannuksista saattaa olla sähköntuottajien tavanomaisia kuluja eikä yleishyödyllisistä taloudellisista palveluista aiheutuvia ylimääristä kustannuksia.
- (271) Kolmanneksi, jos julkisen palvelun velvoitteesta huolehtivaa yhtiötä ei ole valittu avoimessa tarjouspyyntömenettelyssä, tarpeellisen korvauksen määrä on arvioitava analysoimalla niitä kustannuksia, joita tällaisen velvoitteen noudattamisesta aiheutuisi tavanomaiselle, hyvin hoidetulle ja velvoitteen kannalta asianmukaisia tuotantomenetelmiä soveltavalle yritykselle, ottaen huomioon velvoitteen täyttämisestä aiheutuva tuotto ja kohtuullinen voittomarginaali.
- (272) Kymmenestä sähkönhankintasopimuksesta yhdeksän allekirjoitettiin ilman tarjouskilpailua. Myöskään Kispesti Erőműn osalta järjestetyssä tarjouskilpailussa ei määritelty erityistä yleishyödyllisiin taloudellisiin palveluihin liittyvää tavoitetta. Sen vuoksi on vaikea arvioida, mikä osuus voimallituksen toiminnasta vastaisi yleishyödyllisiä taloudellisia palveluja ja millainen korvaus ei ylittäisi sitä, mikä on tarpeen julkisen palvelun velvoitteesta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi.
- (273) Unkarin viranomaiset ja asianomaiset eivät myöskään ole esittäneet analyysia kyseisten tuottajien kustannuksista tukeakseen väitettä, että kustannukset vastaavat tavanomaisen yrityksen kuluja.
- (274) Lopuksi komissio toteaa, että Kispesti Erőműtä lukuun ottamatta kaikki arvioitavana olleet sähkönhankintasopimukset allekirjoitettiin ilman tarjouskilpailua.
- (275) Sen vuoksi sähkönhankintasopimukset eivät täytä *Altmark*-tuomiossa esitettyjä kriteerejä.
- (276) Asianomaiset esittävät, että EY:n perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohtaa voitaisiin soveltaa sähkönhankintasopimuksiin, vaikka ne eivät täyttäisikään *Altmark*-tuomion kriteerejä. Toimenpiteen soveltuvuutta EY:n perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan kanssa arvioidaan tämän päätöksen 7.7 kohdassa.

⁽⁵⁷⁾ Ks. komission päätökset asioissa N 34/99 (EYVL C 5, 8.1.2002, s. 2), NN 49/99 (EYVL C 268, 22.9.2001, s. 7), N 6/A/2001 (EYVL C 77, 28.3.2002, s. 25) ja C 7/2005 (ei vielä julkaistu EUVL:ssä).

⁽⁵⁸⁾ Nämä ovat itse asiassa *Altmark*-tuomion toinen ja kolmas kriteeri.

Valikoivuus

- (277) Sähkönhankintasopimukset tehtiin tiettyä talouden alaa edustavien yritysten kanssa. Edellä olevassa taulukossa 1 luetellaan ne yritykset, joilla oli sähkönhankintasopimus.
- (278) AES-Tisza Erőmű Kft:n mukaan sähkönhankintasopimukset eivät ole valikoivia, sillä pitkäaikaisia sopimuksia on tehty sähköalalla yleisesti: MVM:n ja tuottajien välillä, MVM:n ja sähköyhtiöiden välillä sekä sähköntuonnin osalta. Se väittää, että Unkarin tuolloisten säädösten takia kaikilla tuottajilla oli sopimus MVM:n kanssa, ja ainoastaan uusiutuvaa energiaa tuottavilla laitoksilla ja sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksilla oli lyhytaikaisempia sopimuksia.
- (279) Unkarin viranomaiset toteavat asianomaisten huomautuksia koskevissa kommentteissaan, että monet suuret voimalaitokset ja voimalaitosten lohkot myyvät sähköä vapailla markkinoilla ilman sähkönhankintasopimuksia ja taattua vähimmäismyymintämäärää (esimerkiksi Dunamenti Erőműn G1-lohko, Vértesi Erőmű sekä Mátrai Erőműn I ja II lohko).
- (280) On totta, että moni huomattava voimalaitos tai voimalaitoksen lohko toimii ilman sähkönhankintasopimusta (ks. Unkarin viranomaisten esimerkit edellä). AES-Tisza Erőmű Kft:llä on kaksi voimalaitosta, jotka toimivat ilman sähkönhankintasopimusta.
- (281) Komissio huomauttaa, että vaikka tukea ei yksiselitteisesti osoitettu yhdelle tai useammalle ennalta määritellylle tuensaajalle, vaan tuensaajat valitaan tiettyjen objektiivisten kriteerien perusteella, tämä ei välttämättä tarkoita, että kyseisestä toimenpiteestä ei aiheudu valikoivaa etua tuensaajille. Tuensaajien määrittelyssä käytetty menetelmä ei vaikuta siihen, katsotaanko toimenpide valtiontueksi ⁽⁵⁹⁾.
- (282) Lisäksi yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan sellaisenkin toimenpiteen, joka suosisi kokonaista talouden alaa muiden vastaavassa asemassa olevien alojen kustannuksella, olisi katsottava tuottavan valikoivaa etua kyseiselle alalle ⁽⁶⁰⁾.
- (283) Edellä esitetyn pohjalta komissio katsoo, että sähkönhankintasopimuksissa on kyse valikoivasta toimenpiteestä.

Valtion varat ja valtion toimenpide

- (284) Komission olisi arvioitava, liittyykö sähkönhankintasopimuksiin valtion varojen siirtoa.

⁽⁵⁹⁾ Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 29 päivänä syyskuuta 2000 antama tuomio asiassa T-55/99, CETM v. Euroopan yhteisöjen komissio, 40 ja 52 kohta.

⁽⁶⁰⁾ Yhteisöjen tuomioistuimen 14 päivänä heinäkuuta 1983 antama tuomio asiassa 203/82, Euroopan yhteisöjen komissio v. Italian tasavalta, 4 kohta.
Yhteisöjen tuomioistuimen 2 päivänä heinäkuuta 1973 antama tuomio asiassa 173/73, Italian tasavalta v. Euroopan yhteisöjen komissio, 18 kohta.

- (285) Kaikkien arvioitavana olevien sähkönhankintasopimusten peruseriaate on MVM:lle asetettu velvoite ostaa 15–27 vuoden ajan tietty määrä tuotantokapasiteettia ja tietty vähimmäismäärä tuotettua energiaa hinnalla, joka kattaa voimalaitoksen kiinteät ja muuttuvat kustannukset. Talouden näkökulmasta ostovelvoite luo MVM:lle pysyvän veloitteen maksaa sähköntuottajille koko sopimuksen voimassaolon ajan tietty hinta tietystä kapasiteetista (kapasiteettipalkkio) ja tietystä määrästä energiaa (energia-palkkio). Sähkönhankintasopimuksissa asetetaan MVM:lle myös muita taloudellisia velvoitteita, joita on kuvattu edellä 2 luvussa. Tämä jatkuva varojen siirto tuottajille ja mainittujen palkkioiden maksaminen ovat olennainen osa kaikkia sähkönhankintasopimuksia ja voimassa sopimusten koko keston ajan. Tästä luonnollisesti seuraa, että mitä pidempään sähkönhankintasopimus on voimassa, sitä enemmän varoja siirretään.

- (286) Määrittääkseen, ovatko MVM:n tuottajille siirtämät varat valtion varoja, komissio on arvioinut toimenpidettä erityisesti seuraavista näkökulmista:

Valtion varojen käyttö – PreussenElektra-tuomio ⁽⁶¹⁾

- (287) PreussenElektran asiassa antamassaan tuomiossa yhteisöjen tuomioistuin tarkasteli mekanismia, jossa valtio velvoitti yksityiset yritykset ostamaan energiaa tietyiltä sähköntuottajilta valtion määrittämään, markkinahintaa korkeampaan hintaan. Komissio katsoo, että tällaisessa tapauksessa ei ole kyse valtion varojen käytöstä, joten siihen ei liity valtiontukea.
- (288) Komissio katsoo, että Unkarin järjestelmä eroaa merkittävästi yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa tarkastelemasta järjestelmästä, ensisijaisesti ostovelvoitteen alaisten yritysten omistussuhteissa esiintyvien erojen vuoksi.
- (289) PreussenElektran tapauksessa yritys, jolle valtio asetti ostovelvoitteen, oli yksityisomistuksessa, kun taas MVM on valtion kokonaan omistama yhtiö. Tästä johtuen käytetyt varat ovat valtionyhtiön omistamia ja valvomia varoja.

- (290) Kun PreussenElektran tapauksessa jäljitettiin varojen kulua tuensaajalta takaisin niiden alkulähteeseen, kävi ilmi, että varat eivät missään vaiheessa olleet valtion suorassa tai epäsuorassa valvonnassa. Sen sijaan tässä tapauksessa varat ovat valtion valvonnassa, koska jäljitettäessä varoja takaisin niiden alkulähteelle päädytään valtionyhtiöön.

⁽⁶¹⁾ Yhteisöjen tuomioistuimen 13 päivänä maaliskuuta 2001 antama tuomio asiassa C-379/98.

Valtion toimenpide: Stardust-tuomio ⁽⁶²⁾

- (291) Komissio katsoo edelleen, että MVM:n toiminta oli Unkarin valtion tiedossa. On lisättävä, että Unkarin viranomaiset eivät ole tämän menettelyn yhteydessä missään vaiheessa väittäneet, että sähkönhankintasopimuksissa ei olisi kyse valtion toimenpiteestä eikä siten valtion varojen siirrosta.
- (292) Sähkönhankintasopimusten peruseriaate, jonka mukaan MVM:n on ostettava sähköä kyseisten voimalaitosten elinkelpoisuuden takaamiseksi, on katsottava Unkarin valtion toimenpiteeksi. Koska tämä sähkönhankintasopimusten koko keston ajan voimassa oleva keskeinen periaate laadittiin siinä vaiheessa, kun sopimukset tehtiin, komission on tarkasteltava sähkönhankintasopimusten allekirjoittamisen olosuhteita (eli tämän keskeisen periaatteen laatimista koskeneita olosuhteita) selvittääkseen, onko siinä kyse Unkarin valtion toimenpiteestä.
- (293) Arvioidessaan valtion toimenpiteen olemassaoloa komissio otti huomioon erityisesti seuraavat seikat:
- (294) Sähkönhankintasopimusten tekohetkellä MVM oli ensimmäisen sähköenergiain lain nojalla velvollinen turvaamaan Unkarin toimitusvarmuuden mahdollisimman alhaisin kustannuksin.
- (295) Sama sähköenergiain laki velvoitti MVM:ää kartoittamaan maan sähköntarpeet ja sen pohjalta käynnistämään tuotantokapasiteetin tarvittavan laajentamisen. MVM:n oli laadittava valtakunnallinen voimalaitosten rakennussuunnitelma, joka oli esitettävä Unkarin hallitukselle ja parlamentille hyväksyntää varten.
- (296) Unkarin hallitus ja kaikki asianomaiset katsoivat huomautuksissaan, että sähkönhankintasopimukset olivat tekohetkellä Unkarin hallituksen valitsema keino turvata toimitusvarmuus ja muut hallituksen tavoitteet, kuten energia-alan nykyaikaistaminen erityisesti ympäristönsuojelunormien kannalta sekä alan tarpeellinen rakennus uudistus ⁽⁶³⁾. Kuten Csepeli Áramtermelő Kft. esittää huomautuksissaan, ”sähkönhankintasopimuksia on arvioitava sen mukaan, mistä niissä on kyse: ne olivat olennainen osa Unkarin valtion pyrkimystä rakentaa MVM:n avulla monipuolinen tuotantosalkku siinä vaiheessa, kun valtiolla ei ollut taloudellisia keinoja toteuttaa sitä itse” ⁽⁶⁴⁾.
- (297) Unkarin viranomaiset ilmoittivat komissiolle ⁽⁶⁵⁾, että sähkönhankintasopimusten allekirjoittamista oli ruvettu valmistelemaan voimalaitosten yksityistämisen yhteydessä hallituksen asetuksen 1114/1994 (XII.7.) pohjalta. Sähkönhankintasopimusten laatimiselle ja voimalaitosten yksityistämiseksi oli ominaista tiivis yhteistyö Unkarin energiaviraston (sääntelyelin), Unkarin kauppa- ja teollisuusministeriön, valtionvarainministeriön, Unkarin valtion kiinteistöviraston (Állami Vagyongügynökség Rt., yksityistämisestä vastaava hallituksen elin), MVM:n ja useiden kansainvälisten konsulttien kesken.
- (298) Tässä yhteydessä perustettiin työryhmä, jossa edellä mainitut tahot olivat edustettuina ja joka antoi ohjeet muun muassa sähkönhankintasopimusten ja hinnoittelumenettelmien laatimista varten.
- (299) Unkarin hallituksen pyynnöstä kansainvälinen asianajajatoimisto laati sähkönhankintasopimuksia varten mallisopimuksen. Unkarin viranomaiset vahvistivat, että sähkönhankintasopimukset perustuivat tähän mallisopimukseen. Lisäksi ne vahvistivat, että sähkönhankintasopimusten hintamekanismit perustuivat sähkön hinnan sääntelyä koskevaan hallituksen päätökseen 1074/1995 (VIII.4.). Päätöksessä esitettiin yksityiskohtaiset säännöt säänneltyjen sähkönhintojen laskemiseksi. Käytännössä hallituksen päätökseen sisältyvät kaavat ja määritelmät kopioitiin sopimuksiin ⁽⁶⁶⁾.
- (300) Päätöksen sähkönhankintasopimusten allekirjoittamisesta teki MVM:n johtokunta sekä yksityistämisen puitteissa että sen jälkeen. Johtokunnan jäsenet valitsee MVM:n yleiskokous. Unkarin viranomaisilta saatujen tietojen mukaan ⁽⁶⁷⁾, ”koska valtio omistaa yli 99 prosenttia MVM:stä, johtokunnan jäsenten ehdokkaaksi asettaminen, valinta ja erottaminen tapahtuvat yksinomaan valtion toimien pohjalta”.
- (301) Ensimmäisen sähköenergiain täytäntöönpanoa koskevan hallituksen asetuksen 34/1995 (IV.5.) nojalla MVM:n oli järjestettävä tarjouskilpailu 90 päivän kuluessa voimalaitosten rakennussuunnitelman hyväksymisestä.
- (302) Kispesti Erőmű Rt:n sähkönhankintasopimus allekirjoitettiin seuraavassa kuvatun oikeudellisen menettelyn mukaisesti järjestetyn tarjouskilpailun pohjalta:
- (303) Asiasta vastaava ministeriö ja Unkarin energiavirasto julkaisivat vuonna 1997 yhteiset suuntaviivat voimalaitoksen rakentamista koskevasta lupamenettelystä ja tarjouskilpailun yleisistä säännöistä.

⁽⁶²⁾ Yhteisöjen tuomioistuimen 16 päivänä toukokuuta 2002 antama tuomio asiassa C-482/99.

⁽⁶³⁾ Ks. esimerkiksi Unkarin viranomaisten 25 päivänä heinäkuuta 2005 kirjattu kirje.

⁽⁶⁴⁾ Huomautusten sivu 5.

⁽⁶⁵⁾ Heinäkuun 25 päivänä 2005 kirjattu kirje.

⁽⁶⁶⁾ ”A szerződés mintegy átemelte a Kormányhatározatban szereplő képleteket, meghatározásokat.” Unkarin viranomaisten 25 päivänä heinäkuuta 2005 kirjattu kirje.

⁽⁶⁷⁾ Laina 20 päivänä heinäkuuta 2005 päiväystä ja 25 päivänä heinäkuuta 2005 kirjatusta kirjeestä.

- (304) Yhteisissä suuntaviivoissa esitetään tärkeimmät syyt siihen, miksi alan omistusrakennetta on muutettava ja maahan on luotava uutta sähköntuotantokapasiteettia. Siinä määritellään selkeästi seuraavat tavoitteet: toimitusvarmuus mahdollisimman alhaisin kustannuksin, infrastruktuurin nykyaikaistaminen ympäristönsuojelunormien täyttämiseksi, ensisijaisten energianlähteiden monipuolistaminen sekä tarpeelliset resurssit sisältävän, joustavamman ja Länsi-Euroopan sähköverkostojen kanssa yhteentoimivan voimalaitosverkon perustaminen. Lisäksi suuntaviivoissa korostetaan, että tulevan voimalaitosverkon ylläpitämisen *"on mahdollistettava kannattava toiminta ja ylläpito ja että hintojen kehityksen on vastattava lainsäädäntöä"* ⁽⁶⁸⁾.
- (305) Ministeriön ja Unkarin energiaviraston yhteisten suuntaviivojen 2 kohdassa mainitaan myös, että toteuttamalla edellä mainitut tavoitteet voidaan saada aikaan *"ympäristönsuojelua koskevien säännösten mukainen moderni sähköverkosto, joka takaa eurooppalaisen yhteistyön, perusteltujen sijoitusten ja tehokkaasti toimiville lisenssin haltijoille aiheutuneiden kulujen korvaamisen sekä pitkäaikaisen toiminnan kannalta tarpeellisen tuoton takaavat hinnat"*. Edellä mainitut tavoitteet on saavutettava siten, että varmistetaan ... ensisijainen energiahuolto, tuetaan sijoittamista suunnittelevien toimijoiden luottamusta sijoitusten ja niistä saatavan tuoton varmuuteen, ... ja turvataan hallituksen esittämien suunnitelmien toteuttaminen."
- (306) Yhteisissä suuntaviivoissa määritellään lisäksi sähköntuotantokapasiteetin luomista koskeva kilpailumenettely.
- (307) Lopullisen ehdotuksen tarjouskilpailun voittajasta teki ensisijainen arviointikomitea. Sen jäseniä olivat talousministeriön, ympäristöministeriön, Unkarin energiaviraston, MVM:n ja ERSTE Bankin edustajat. Lopullisen päätöksen teki MVM:n johtokunta. Yhteisten suuntaviivojen mukaan tarjouskilpailun viralliset tulokset oli tarkoitus julkaista (yksinomaan) ministeriön virallisessa lehdessä.
- (308) Toinen sähköenergialaki laadittiin sähkönhankintasopimusten olemassaolon pohjalta. Laki oli tärkein Unkarin energiamarkkinoiden toimintaa ohjaavan oikeudellisen kehityksen osa arvioitavana olevalla ajanjaksolla, ja siinä viitataan useissa kohdin MVM:n pitkäaikaisiin ostositoumuksiin.
- (309) Hukkakustannuksia koskevan hallituksen asetuksen 183/2002 (VIII.23.) 5 pykälän 2 momentissa säädetään MVM:lle asetetusta velvoitteesta käynnistää neuvottelut sähkönhankintasopimusten uudistamisesta varatun kapasiteetin määrän vähentämiseksi. Hallituksen asetus siis velvoittaa MVM:ää ehdottamaan sähkönhankintasopimusten muuttamista.
- (310) AES-Tisza Erőmű Kft. väitti huomautuksissaan, että valtio ei vaikuttanut sähkönhankintasopimusten hintoihin hin-
- tasäätelyvaiheen jälkeen (eli 1 päivän tammikuuta 2004 jälkeen, lukuun ottamatta vuonna 2007 uudelleen käytöön otettua hintasäätelyä), vaan hinnat muotoutuivat voimalaitosten ja MVM:n välisissä neuvotteluissa.
- (311) Komissio myöntää, että tuensaajille siirrettyjen varojen tarkka määrä ei riipu yksinomaan sähkönhankintasopimuksissa olevista, valtion määrittelemistä lausekkeista, vaan myös MVM:n ja tuottajien välillä säännöllisesti käydystä kahdenvälisestä neuvotteluista. Sähkönhankintasopimukset tarjosivat tosiasiassa osapuolille tiettyä liikku-mavaraa neuvotella MVM:n ostaman sähkön määrästä sekä eräistä hintojen osatekijöistä, erityisesti kapasiteetti-palkkion laskentatavasta, joka riippui useista tekijöistä ja jota oli muutettava säännöllisesti, kuten 356 kappaleessa kuvataan. Toisaalta ostettavia määriä koskevat neuvotte-lut eivät koskaan voi johtaa siihen, että määrät olisivat alhaisemmat kuin sähkönhankintasopimuksissa sovit-tu taattu vähimmäismyymintämäärä. Vastaavasti hintoja koske-via neuvotteluja voidaan käydä ainoastaan sähkönhankin-tasopimuksiin sisältyvien hintamekanismien puitteissa, ja mekanismit puolestaan ovat valtion määrittelemiä. Toisin sanoen hintaneuvotteluissa ei kyseenalaistettu perustellut kustannukset ja voimalaitoksen toiminnan kannalta tar-peellisen tuottotason kattavan ostovelvoitteen periaatetta.
- (312) Lisäksi myös se, että sähkönhankintasopimuksissa mää-rätään voimalaitosten kapasiteetin suurimman osan va-raamisesta ja kapasiteetista maksettavista palkkioista, on itessään valtion varojen siirtoa tuensaajille riippumatta MVM:n ja tuottajien välillä ajoittain käytävistä neuvotte-luista.
- (313) Kaikki asianomaiset katsoivat huomautuksissaan ⁽⁶⁹⁾, että sähkönhankintasopimusten nojalla 1 päivän tammikuuta 2004 jälkeen sovelletut keskeiset kaavat ja määritelmät vastasivat hintasäätelyn keskeisiä sääntöjä. [...] ⁽⁷⁰⁾ Erőmű Rt. itse esittää sekä edellä mainituissa huomautuk-sissaan että menettelyn käynnistämistä koskevaan päätök-seen antamisessaan kommentoimalla, että hintaneuvotteluissa "selkeytettiin" hintakaavojen soveltamista ja "tulkittiin" niiden sisältöä (*). Se myöntää, että sähkönhankintasopi-mukset ovat aina perustuneet kustannuksiin ja niillä on katettu perustellut kustannukset ja että alusta alkaen so-pimuksissa on otettu suurelta osin huomioon hintasään-telyä koskevissa asetuksissa sovellettu hintojen laskenta-menetelmä.
- (314) [...] Erőmű Rt. esittää lisäksi, että sähkönhankintasopi-muksiin vuonna [...] tehtyyn muutokseen perustuva hin-takaava on peräisin hallituksen asetuksista: "vuoden [...] muutoksessa kapasiteetin käyttöön asettamisesta makset-tavan palkkion laskentakaava (liitteessä [...] oleva luettelo [...]) vastaa sitä, mitä asetuksissa säädetään tuottajille käyttöön asettamisesta maksettavan palkkion ja energia-palkkion enimmäismääristä" (alaviitteissä viitataan teolli-suus-, kauppa- ja matkailuministeriön (IKIM) asetukseen

⁽⁶⁸⁾ Yhteisten suuntaviivojen teksti on toimitettu komissiolle alun perin vain englanniksi.

⁽⁶⁹⁾ Unkarin viranomaiset ovat toimittaneet kirjeen komissiolle 20 päivänä lokakuuta 2004 ja Dunamenti Erőmű Rt:n osalta 25 päivänä heinäkuuta 2005.

⁽⁷⁰⁾ [...]n lausunnon liite 3.

(*) Sähkontuottajan nimi.

55/1996/IKIM ja talousministeriön (GM) asetukseen 46/2000/GM sekä ennen 1 päivää tammikuuta 2004 viimeksi sovellettuun oikeussääntöön eli talousministeriön asetukseen 60/2002/GKM).

- (315) Edellä esitetystä käy ilmi, että hintaneuvottelut sen enempää kuin sähkönhankintasopimuksiin tehdyt muutoksetkaan eivät vaikuttaneet sopimusten peruseräpäätteisiin, jotka oli laadittu edellä kuvatuissa olosuhteissa sopimusten tekohetkellä. Sähkönhankintasopimusten perustan muodostaa edelleen ostovelvoite, jolla varmistetaan sijoituksille tuotto.
- (316) Edellä esitetyn pohjalta on selvää, että MVM:n velvoite ostaa sähköä tuottajilta siten, että perustellut kiinteät ja muuttuvat kustannukset katetaan, voidaan katsoa Unkarin valtion toimenpiteeksi.
- (317) Lisäksi vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan toimenpide ei ole valtiontukea vain silloin kun yrityksille koituu etua valtion varojen välittömästä ja varmasta siirrosta, vaan myös silloin kun edun myöntäminen voi johtaa tulevaisuudessa, tiettyjen edellytysten täytyessä, siihen, että valtiolle aiheutuu ylimääräistä taloudellista rasitusta, jota ei olisi aiheutunut ilman kyseisen edun myöntämistä⁽⁷¹⁾. Vuonna 2004 oli selvää, että MVM joutuisi ottamaan vastuulleen ylimääräisen taloudellisen rasituksen siinä todennäköisessä tapauksessa, että sähkönhankintasopimusten ulkopuoliset tuottajat ja maahantuojat tarjoaisivat halvempia hintoja kuin sähkönhankintasopimuksissa on määritetty, sillä tällaiset tarjoukset kannustaisivat MVM:ää muuttamaan tarjontaansa ja sen vuoksi vähentämään sähkönhankintasopimusten puiteissa toimivilta sähköntuottajilta ostamiaan määriä tai laskemaan hintoja. Sähkönhankintasopimuksiin perustuvien velvoitteiden vuoksi MVM ei kuitenkaan voi tehdä tällaisia päätöksiä, koska, kuten edellä on esitetty, se ei voi vähentää sähkönhankintasopimusten puiteissa toimivilta tuottajilta ostamansa sähkön määrää tiettyä vähimmäistasoa alemmas (taattu vähimmäismyymintämäärä) eikä se voi neuvotella hinnoista kilpailevien tuottajien tekemien hintatarjousten pohjalta vaan ainoastaan sähkönhankintasopimuksissa olevan, kustannuksiin perustuvan hintamekanismin puiteissa. Komissio katsoo tämän seikan ja edellä 315 ja 316 kappaleissa esitetyn johtopäätöksen pohjalta, että sähkönhankintasopimukset täyttävät 1 päivästä toukokuuta 2004 lähtien valtion varojen siirtoa koskeva ehdon niin kauan kuin sopimukset ovat voimassa riippumatta tosiasiallisista markkinaolosuhteista, sillä sähkönhankintasopimusten takia MVM ei voi hyödyntää valinnanmahdollisuuksiaan vähentääkseen tarvitsemansa sähkön hankintaan käytettävien varojen määrää mahdollisimman paljon.
- (318) Edellä esitetystä seuraa, että sähkönhankintasopimukset johtavat valtion varojen siirtoon.

Kilpailun vääristyminen ja vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan

- (319) Sähkömarkkinat on avattu kilpailulle ja sähköä on kaupattu jäsenvaltioiden välillä erityisesti sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä 19 päivänä joulukuuta 1996 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 96/92/EY⁽⁷²⁾ voimaantulosta lähtien.
- (320) Sen vuoksi toimenpiteet, joilla suositetaan energia-alan yrityksiä yhdessä jäsenvaltiossa, voivat haitata muiden jäsenvaltioiden yritysten mahdollisuuksia viedä sähköä kyseiseen valtioon tai voivat suosia sähkön vientiä kyseisestä jäsenvaltiosta muihin jäsenvaltioihin. Tämä koskee erityisesti Unkaria, sillä johtuen maan keskeisestä sijainnista Euroopassa sen verkko liittyy tai voidaan helposti liittää useiden nykyisten tai tulevien jäsenvaltioiden verkkoihin.
- (321) Unkari sijaitsee keskellä Eurooppaa, ja sen seitsemästä naapurivaltiosta neljä kuuluu Euroopan unioniin. Unkarilla on yhteenliitännät EU:n jäsenvaltioista Slovakian, Itävallan ja Romanian kanssa. Vuonna 2004 Unkari toi maahan sähköä lähes 14 000 gigawattituntia ja vei maasta 6 300 gigawattituntia. Vuodesta 2005 lähtien maahantuonti kasvoi yli 15 000 gigawattituntiin ja vienti 8 000–10 000 gigawattituntiin.
- (322) Unkarin liittyttyä EU:hun noin 60 prosenttia Unkarin tuotantokapasiteetista kuului sähkönhankintasopimusten soveltamisalaan. Sopimukset päättyvät vuoden 2010 lopun ja vuoden 2024 lopun välillä. Edellä kuvatut MVM:n ostovelvoitteiden ehdot ovat voimassa sellaisinaan sopimusten päättymiseen saakka.
- (323) Unkarin markkinoiden avautumisen ensimmäinen vaihe käynnistyi 1 päivänä heinäkuuta 2004, jolloin kaikki muut asiakkaat kuin kotitaloudet saivat luvan siirtyä vapaille markkinoille. Yleinen sektori lakkautettiin 1 päivänä tammikuuta 2008, ja sen myötä kaikista kuluttajista tuli "vaatimukset täyttäviä asiakkaita".
- (324) Huolimatta markkinoiden vapautumisesta huomattava osa vaatimukset täyttävistä asiakkaista ei siirtynyt vapaille markkinoille. Unkarin sähkömarkkinoista tehtyä tutkimusta koskevassa Unkarin kilpailuviranomaisen raportissa⁽⁷³⁾ todetaan nimenomaan, että sähkönhankintasopimusten nojalla varatun suuren kapasiteetin johdosta vapaille markkinoilla ei ole riittävästi kapasiteettia, mikä vaikeuttaa huomattavasti asiakkaiden siirtymistä vapaille markkinoille. Sähkönhankintasopimuksilla noin 60 prosenttia Unkarin tuotantokapasiteetista oli varattu yleishyödylliselle sektorille ja yksinomaan MVM:n käyttöön, ja vapaa kilpailu uusista asiakkaista oli tosiasiaa mahdollista vain jäljelle jäävän kapasiteetin osalta.

⁽⁷¹⁾ Ks. erityisesti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen 13. kesäkuuta 2000 antama tuomio yhdistetyissä asioissa T-204/97 ja T-290/97, EPAC – Empresa para a Agroalimentação e Cereais, SA v. Euroopan yhteisöjen komissio, Kok. 2000, s. II-2267.

⁽⁷²⁾ EYVL L 27, 30.1.1997, s. 20.

⁽⁷³⁾ Julkaistu 15 päivänä toukokuuta 2006.

- (325) Varattu kapasiteetti eli pitkällä aikavälillä taatut määrät muodostavat esteen myös uusien tuottajien tulolle tukku-markkinoille, sillä 60 prosenttia kokonaiskapasiteetista on sidottu yhteen (valtion omistuksessa olevaan) yhtiöön, jolla on ostotakuu.
- (326) Tältä osin komissio otti huomioon myös Unkarin kilpailuviranomaisen tutkimuksen tulokset, sillä tutkimuksessa todetaan yksiselitteisesti, että sähkönhankintasopimukset johtavat markkinoiden sulkeutumiseen, sillä ne rajoittavat käytännössä vaatimukset täyttävien asiakkaiden mahdollisuutta siirtyä vapaille markkinoille ja estävät potentiaalisten tukkumyyjien markkinoillepääsyn⁽⁷⁴⁾.
- (327) Sähkönhankintasopimusten ulkopuolella käytettävissä olevan kapasiteetin niukkuus johtaa lisäksi hintojen nousuun kilpailumarkkinoilla. Sähkönhankintasopimusten puitteissa varattu huomattava kapasiteetti ja varatun sähkön määrä vaikuttavat myös vapaiden markkinoiden hintoihin.
- (328) Energiatalouden alueellisen tutkimuskeskuksen (*Regionális Energiagazdasági Kutatóközpont*) tekemässä kvantitatiivisessa tutkimuksessa⁽⁷⁵⁾ sähkönhankintasopimusten vaikutuksista sähkön hintoihin Unkarin tukkumarkkinoilla todetaan, että sähkönhankintasopimukset johtavat tukku-markkinoilla korkeampiin hintoihin kuin ne, jotka voitaisiin saavuttaa ilman sopimuksia. Yleisesti ottaen tutkimuksessa todetaan myös, että sähkönhankintasopimukset ovat yksi keskeisistä tekijöistä, joiden takia markkinoiden rakenne "on yhteensopimaton vapaaseen kilpailuun perustuvien markkinoiden toimintaperiaatteiden kanssa"⁽⁷⁶⁾. Tutkimuksessa itse asiassa ehdotetaan, että sähkönhankintasopimukset olisi purettava, jotta sähkön tukkumarkkinoilla Unkarissa saataisiin aikaan vapaata kilpailua.
- (329) Komissio arvioi sähkömarkkinoita koskevassa tutkimuksessa⁽⁷⁷⁾ sähkönhankintasopimusten vaikutuksia kilpailuun ja kaupankäyntiin. Komissio toteaa raporttinsa 467–473 kohdassa seuraavaa: "Pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset saattavat myös vaikuttaa niihin määrin, joilla käydään kauppaa säännöllisesti tukkumarkkinoilla." Puolan sähkönhankintasopimusten osalta raportissa esitetään, että "ne saattavat muodostaa merkittävän esteen Puolan tukkumarkkinoiden kehitymiselle". Lisäksi komissio toteaa seuraavaa: "Tilanne on samankaltainen Unkarissa, jossa Magyar Villamos Művek (MVM) on yleishyödyllisen sektorin tukkukauppias ja ostaa pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten nojalla sähköä, jonka se myy alueellisille jälleenmyyjille. Unkarin sähkönhankintasopimukset kattavat valtaosan maan energiatarpeista, ja niillä saattaa olla samanlaisia tai jopa suurempia vaikutuksia tukkumarkkinoihin kuin ne, joita on edellä kuvattu Puolan tukkumarkkinoiden yhteydessä."
- (330) Kaikissa edellä mainituissa tutkimuksissa todetaan, että sähkönhankintasopimukset vääristävät kilpailua ja saattavat vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.
- (331) Asianomaisten mukaan ei pidä paikkaansa, että käytettävissä olevan vapaan kapasiteetin niukkuus johtaisi kilpailun vääristymiseen, sillä MVM:n järjestämät kapasiteetti-huutokaupat osoittavat, että yritys ei pystynyt edes myymään kaikkia tarjoamiaan sähkötuotteita.
- (332) Tarjottujen määrien ja onnistuneesti huutokaupattujen tuotteiden vertailu⁽⁷⁸⁾ osoittaa kuitenkin, että MVM myi kaikki tarjoamansa tuotteet lähes jokaisessa huutokaupassa. Useimmissa tapauksissa MVM:n oli myytävä myös 10 prosentin lisäkiintiö, jota se voi lain mukaan tarjota.
- (333) Asianomaisten huomautuksissa korostettiin myös, että useat muut tekijät vaikuttivat kauppaan ja vapaan kilpailun kehittymiseen sähkön tukkumarkkinoilla Unkarissa. Komissio on tietysti yhtä mieltä siitä, että sähkönhankintasopimukset eivät ole ainoa kilpailuun ja kauppaan vaikuttava tekijä. Kaikissa edellä mainituissa tutkimuksissa mainitaan myös useita muita tekijöitä (lainsäädäntö, rajat ylittävän kapasiteetin vähäinen saatavuus, kansainvälisten energiamarkkinoiden hintakehitys jne.), jotka vaikuttavat markkinoiden avautumiseen ja tosiasialliseen hintatasoon. Sen sijaan kaikissa komissiolle tämän menettelyn puitteissa toimitetuissa ja muuten komission saatavilla olevissa tutkimuksissa – AES-Tisza Erőmű Kft:n tilaamaa ja komissiolle toimittamaa tutkimusta⁽⁷⁹⁾ lukuun ottamatta – todetaan selvästi, että sähkönhankintasopimukset vaikuttavat merkittävästi kilpailuun ja kauppaan.
- (334) Sähkönhankintasopimuksissa määrätty varattu kapasiteetti, taattu vähimmäismyyntimäärä ja hinnoittelumekanismi suojaavat sähköntuottajia koko sopimusten keston ajan voimalaitosten toimintaan liittyviltä kaupallisilta riskeiltä. Kuten edellä 211 kappaleessa todetaan, nämä riskit liittyvät sähkön tuotantokustannusten ja erityisesti polttoainekulujen vaihteluihin, loppukäyttäjien maksamien sähkönhintojen vaihteluihin sekä loppukäyttäjien sähköntarpeen muutoksiin. Koska nämä ovat sellaisia tavanomaisia riskejä, joita sähkönhankintasopimusten ulkopuolella toimivien sähköntuottajien on siedettävä, sopimukset estävät tasapuoliset toimintaedellytykset tuottajien välillä ja vääristävät kannattavuuteen perustavaa kilpailua.

⁽⁷⁴⁾ Raportin päätelmien (Összefoglalás) 24 kohta.

⁽⁷⁵⁾ Julkaistu marraskuussa 2006. Tutkimuksen alkuperäinen nimi on "A hosszú távú áramvásárlási szerződések megszűnésének hatása a villamos energia nagykereskedelmi árara" (Pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten poistamisen vaikutus sähkön tukkumarkkinahintoihin).

⁽⁷⁶⁾ Lainaus tutkimuksen 2 kohdasta: "összegeyztetetelen a versenyiaci működés elveivel".

⁽⁷⁷⁾ 10.1.2007; http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/others/sector_inquiries/energy/

⁽⁷⁸⁾ Tiedot löytyvät Unkarin energiaviraston kotisivuilta: www.eh.gov.hu

⁽⁷⁹⁾ Tri Theon van Dijkn tutkimus, maaliskuuta 2006.

- (335) Komissio toteaa myös, että sähkönhankintasopimusten puitteissa toimivat voimalaitokset kuuluvat suuriin kansainvälisiin yrityksiin, jotka toimivat myös lukuisissa muissa jäsenvaltioissa. Toimenpiteet, joista aiheutuu kilpailuetua kyseisille yrityksille, vaikuttavat väistämättä kauppaan ja saattavat siten vääristää kilpailua yhteismarkkinoilla.
- (336) Useimmat asianomaisista arvioivat sähkönhankintasopimusten vaikutusta kauppaan ja kilpailun vääristymiseen niiden markkinaolosuhteiden pohjalta, jotka vallitsivat sopimusten tekohetkellä tai joka tapauksessa ennen Unkarin liittymistä Euroopan unioniin. Komissio ei voi hyväksyä tällaista lähestymistapaa ja viittaa siltä osin 156–172 kappaleeseen.
- (337) Eräät asianomaiset väittävät myös, että niiden omat sähkönhankintasopimukset eivät erikseen tutkittuina vaikuttaneet kauppaan, sillä niiden oman voimalaitoksen tuotantokapasiteetti on vähäinen verrattuna koko maan tuotantokapasiteettiin. Koska kaikkien sähkönhankintasopimusten peruseriaate on sama (velvollisuus ostaa tietty vähimmäismäärä tuotettua sähköä, tuotantokapasiteetin varaaminen, perustellut kiinteät ja muuttuvat kustannukset kattavan hinnan soveltaminen 15–27 vuoden ajan), jokainen sopimus vaikuttaa markkinoihin. Samalla kymmenen sähkönhankintasopimuksen yhtäaikaisten soveltaminen Unkarin markkinoilla luonnollisesti moninkertaistaa vaikutukset. Mitä suurempi osa tuotantokapasiteetista kuuluu sähkönhankintasopimusten soveltamisalaan, sitä suurempi on sopimusten vaikutus.
- (338) Tämän vuoksi komissio katsoo, että sähkönhankintasopimusten edellä mainituilla ehdoilla on vaikutusta kauppaan ja sopimukset saattavat vääristää kilpailua.
- (339) Komissio ilmaisi menettelyn aloittamista koskevan päätöksen 3.1 kohdassa epäilynsä siitä, onko Paksi Atomerőmőn sähkönhankintasopimuksessa kyse valtiontuesta, sillä sen peruseriaatteet poikkeavat muista sähkönhankintasopimuksista. Tutkimustensa päätteeksi komissio kuitenkin katsoo, että edellä esitetty valtiontukikriteerien arviointi koskee yhtä lailla Paksi Atomerőmőn sähkönhankintasopimusta, koska sen keskeiset ehdot ovat yhdensuuntaiset muiden sähkönhankintasopimusten kanssa. Paksi Atomerőmőn sähkönhankintasopimuksen keskeisiä erityispiirteitä on selostettu edellä keskeisten kriteerien arvioinnin yhteydessä.
- (340) Edellä esitetyn arvioinnin pohjalta komissio katsoo, että sähkönhankintasopimuksissa määrätyn ostovelvoitteen keskeiset ehdot, kuten kapasiteetin varaaminen MVM:lle ja taattu vähimmäismyymintimäärä sellaisin ehdoin, että varmistetaan voimalaitoksen tekemille sijoituksille tuotto ja näin suojataan niitä toimintaan liittyviltä kaupallisilta riskeiltä, voidaan katsoa EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi valtiontueksi. Valtiontuki perustuu seuraavien seikkojen yhtäaikaiseen sovel-

tamiseen: kapasiteetin varaaminen, taattu vähimmäismyymintimäärä, kapasiteetti- ja energiapalkkioihin perustuva hintamekanismi, jolla katetaan kiinteät ja muuttuvat kustannukset ja pääomakulut, sekä markkinoiden tavanomaista käytäntöä pidempi sopimusten voimassaoloaika.

7.4 Sähkönhankintasopimusten sovellettavuus liittymisen jälkeen

- (341) Asianomaiset esittävät, että taannehtivuuskiellon mukaisesti komissio ei saa tarkastaa toimenpiteitä, jotka on toteutettu ennen liittymistä voimassa olleen lainsäädännön mukaisesti, uudestaan liittymisen jälkeen.
- (342) Komissio ei ole samaa mieltä asianomaisten kanssa. Liittymishetkellä kaikkiin toimenpiteisiin ruvetaan sovelta-
maan yhteisön säännöstöä riippumatta siitä, olivatko ne ennen liittymistä voimassa olleiden kansallisten oikeussääntöjen mukaisia. Liittymisasiakirjan liitteessä IV esitettyjä valtiontukitoimenpiteitä koskevia erityissääntöjä sovelletaan tukitoimenpiteisiin myös siinä tapauksessa, että ne on hyväksytty ennen liittymistä voimassa olleiden kansallisten oikeussääntöjen mukaisesti.
- (343) Liittymisasiakirjan liitteessä IV olevan 3 kohdan 1 alakohdassa määritellään ainoastaan seuraavat kolme toimenpidekategoriaa voimassa olevaksi tueksi: i) ennen 10 päivää joulukuuta 1994 täytäntöönpannut tukitoimenpiteet; ii) liittymisasiakirjan liitteen IV lisäyksessä luetellut tukitoimenpiteet, jotka komissio on tutkinut; sekä iii) toimenpiteet, jotka komissio on hyväksynyt väliaikaisen menettelyn puitteissa. Kaikkia vielä liittymispäivän jälkeen sovellettavia toimenpiteitä, jotka ovat valtion tukea ja jotka eivät kuulu johonkin edellä esitetyistä kolmesta kategoriasta, pidetään uutena tukena liittymisestä alkaen. Toisin sanoen komissiolla on täydet valtuudet kieltää nämä toimenpiteet, jos ne eivät sovellu sisämarkkinoille. Valtiontukisääntöjen soveltaminen liittymisen jälkeen sovellettavien toimenpiteiden tuleviin vaikutuksiin ei tarkoita EY:n valtiontukisääntöjen takautuvaa soveltamista, ja joka tapauksessa se on perusteltua liittymisasiakirjan nojalla.
- (344) Liittymisasiakirjan liitteessä IV olevan 3 kohdan 2 alakohdassa määritellään ”väliaikainen menettely”. Siinä säädetään uusissa jäsenvaltioissa ennen liittymistä voimaan tulleiden ja liittymisen jälkeen sovellettavien tukiohjelmien ja yksittäisten tukitoimenpiteiden arvioinnissa sovellettavista säännöistä.
- (345) Asianomaiset esittävät, että koska yhteisön valtiontukisääntöjä sovelletaan vasta liittymispäivästä lähtien, vain sellaiset toimenpiteet, joista aiheutuu ylimääräistä etua liittymisen jälkeen, voidaan määritellä liittymisen jälkeen sovellettaviksi. Niiden mukaan sähkönhankintasopimuksista ei aiheudu liittymisen jälkeen ylimääräistä etua, sillä hintakaavat oli määritelty jo ennen liittymistä ja näin ollen valtion taloudellinen sitoumus oli kokonaan tiedossa jo ennen liittymistä.

(346) Komissio esittää seuraavat huomiot. Sähkönhankintasopimukset erääntyvät vuosien 2010 ja 2024 välisenä aikana eli liittymisen jälkeen. Komissio on katsonut vain erittäin poikkeuksellisissa olosuhteissa, että liittymisen jälkeen edelleen voimassa oleva tukitoimenpide ei ole liittymisasiakirjassa tarkoitettua vielä liittymispäivän jälkeen sovellettavaa tukea. Kuten kaikkia lainsäädännön poikkeuksia, tätäkin olisi tulkittava tiukasti, jotta ei poisteta komission valtiontukivalvonnan piiristä sellaisia toimenpiteitä, jotka sinne liittymissopimuksen allekirjoittajien mukaan kuuluvat.

(347) Tältä osin komissio on tähän saakka käytännössä katsonut ⁽⁸⁰⁾, että sellaiset tukitoimenpiteet, joiden osalta valtion taloudellinen sitoumus on ollut tarkasti tiedossa ennen liittymistä, eivät ole liittymisasiakirjan liitteessä IV tarkoitettua liittymisen jälkeen sovellettavaa tukea.

”Valtion taloudellisen sitoumuksen tarkka suuruus”

(348) Sähkönhankintasopimuksissa ei määritellä valtion taloudellisen sitoumuksen enimmäismäärää, eikä sitä olisi ollut mahdollista laskeakaan ennen liittymistä sopimusten koko voimassaolajalle.

(349) Päinvastoin sähkönhankintasopimukseen perustuva valtion taloudellinen vastuu riippuu sellaisista parametreista, joiden tuleva kehitys ei ollut tiedossa liittymishetkellä. Sähkönhankintasopimuksissa annettiin tuottajille suojaa sellaisten kulujen vaihteluilta, jotka eivät perustuneet ennen liittymistä tapahtuneisiin seikkoihin vaan tuleviin tapahtumiin, joten ne eivät olleet tiedossa liittymishetkellä.

(350) Erityisesti seuraavat seikat osoittavat, että sähkönhankintasopimukseen perustuva valtion taloudellinen sitoumus ei ollut tiedossa liittymishetkellä ja että sopimuksissa määrätään valtiota koskevista velvoitteista, jotka ovat voimassa myös liittymisen jälkeen.

(351) Yksittäisissä sähkönhankintasopimuksissa ei ensinnäkään määritellä täsmällistä hintaa, jolla tuottajat myyvät sähköä MVM:lle. Hinnat lasketaan käyttäen kaavoja, jotka koostuvat useista ennalta arvioimattomalla tavalla muuttuvista parametreista.

(352) Sähkönhankintasopimusten hintakaavat sisältävät kapasiteetin käyttöön asettamisesta maksettavan palkkion (eli kapasiteettipalkkion) ja energiapalkkion sekä muita täydentäviä, tuottajakohtaisia palkkioita.

(353) Kaavoissa määritellään pelkästään hyväksyttävät kustannukset ja palkkiot kunkin palkkiokategorian osalta sekä kunkin palkkiokategorian painoarvo hinnassa.

(354) Tuottajat ja MVM myönsivät huomautuksissaan, että tiettyjen palkkiokategorioiden täsmällistä sisältöä on täytynyt selkeyttää neuvotteluissa MVM:n kanssa.

(355) Useat sähkönhankintasopimuksissa mainituista kustannuskategorioista ovat muuttuvia, eivätkä ne voineet olla täsmällisesti tiedossa ennen liittymistä. Esimerkiksi:

(356) Kapasiteettipalkkio

Tässä palkkiokategoriassa otetaan huomioon sekä taattu kapasiteetti että MVM:n tosiasiaassa käyttämä kapasiteetti. Se riippuu muun muassa vuotuisista, kuukausittaisista ja viikoittaisista suunnitelmista. Jokaisessa sähkönhankintasopimuksessa on viittauksia säännöllistä suunnittelua koskeviin sääntöihin, ja täsmällinen loppuhinta riippuu kussakin sopimuksessa vuosittaisista, kuukausittaisista ja viikoittaisista suunnitelmista. Näitä kustannuskategorioita ei tietenkään voida määritellä tarkasti etukäteen. Osapuolet voivat esimerkiksi päättää suunnitelmissaan ylikapasiteetista tietyllä ajanjaksolla. MVM:n maksama kokonaishinta riippuu luonnollisesti myös muista sähkön kysyntään vaikuttavista tekijöistä, kuten säästä.

Myös Unkarin forintin valuuttakurssi vaikuttaa tähän kustannuskategoriaan.

(357) Energiapalkkio

Tähän kustannuskategorian vaikuttavat ensisijaisesti polttoainekulut. Niiden vaihtelu puolestaan riippuu markkinasäännöistä, joihin osapuolet eivät voi vaikuttaa. Sähkönhankintasopimuksissa ei määritellä minkäänlaista ylärajaa polttoaineiden tulevasta hinnankorotuksesta riippuville kustannuksille.

Tietyllä ajanjaksolla maksettavien energiapalkkioiden suuruus riippuu luonnollisesti myös MVM:lle myydyin energian määrästä. Tämä taas voidaan laskea vain jälkikäteen.

(358) Täydentävät palkkiot (tarvittaessa)

Eräissä sähkönhankintasopimuksissa määrätään täydentävästä palkkiosta, jota maksetaan varatusta mutta käyttämättä jääneestä kapasiteetista. Palkkion täsmällistä suuruutta ei luonnollisesti voida määritellä etukäteen.

(359) Useimmissa sähkönhankintasopimuksissa määrätään bonus-malus-palkkioista, joita maksetaan tuottajille, jos ne huippukuormituskaudella tarjoavat enemmän kapasiteettia tai tuottavat enemmän sähköä kuin sopimuksissa määrätään. Sen sijaan tuottaja, joka toimittaa vähemmän kapasiteettia kuin sähkönhankintasopimuksessa ja vuotuisissa/kuukausittaisissa suunnitelmissa määrätään, saa tuotteistaan pienemmän hinnan.

(360) Nämä laskelmat samoin kuin edellä luetellut esimerkit perustuvat kausittaisiin toimintasuunnitelmiin ja riippuvat myös tuottajien omasta toiminnasta. Niitä ei voida mitenkään määritellä etukäteen.

⁽⁸⁰⁾ Ks. esimerkiksi komission valtiontukipäätös, tehty 28 päivänä tammikuuta 2004, asiassa CZ 14/03 – Tšekin tasavalta ”Česka spořitelna, a.s.”.

- (361) Edellä esitetystä käy ilmi, että 15–27 vuotta voimassa olevan sähkönostosopimuksen täsmällisen loppuhinnan määrittäminen on teknisesti mahdotonta. Täsmällinen hinta riippuu kausittaisista tuotantosuunnitelmista, sähkönsäätöä, sopimuspuolten toiminnasta, polttoaineiden hinnoista jne.
- (362) Vaikka kaikki näistä väitteistä eivät koske kaikkia sähkönhankintasopimuksia (koska hyväksyttävien kustannusten kategoriat poikkeavat tiettyssä määrin toisistaan yksittäisissä sopimuksissa), kaikki sopimukset sisältävät kuitenkin sellaisia hintaelementtejä, joita on mahdoton määrittää täsmällisesti etukäteen.
- (363) Sen vuoksi komissio katsoo, että hintakaavojen olemassaolo ei rajoita riittävästi valtion taloudellista sitoumusta. Koska kaavat sisältävät useita muuttuvia parametreja, on valtion taloudellisen sitoumuksen suuruutta mahdoton arvioida riittävän täsmällisesti.
- (364) Lisäksi on otettava huomioon, että sähkönhankintasopimuksiin perustuva MVM:n taloudellinen sitoumus riippuu suurelta osin kysynnästä. Taloudellinen sitoumus nimittäin vastaa sähkönhankintasopimuksiin perustuvan hankintahinnan ja MVM:n myymästään energiasta saaman voiton erotusta. Toisaalta sitä hintaa, jolla MVM myy sähköä, ei voida määrittää etukäteen. Se riippuu tuloista, jotka MVM hankkii alueellisten sähköyhtiöiden kanssa tekemiensä sopimusten puitteissa tapahtuvasta myynnistä, huutokauppojen ja tarjouskilpailujen tuloksesta sekä virtuaalisella kauppapaikalla ("Piacté") toteutuneesta myynnistä. Näihin hintoihin vaikuttaa myös kausittainen virallinen hintasäätely ja markkinoiden kysynnän heilahtelu. Tämä lisää sähkönhankintasopimuksiin perustuvaa valtion taloudellisen sitoumuksen ennakoimattomuutta. Lisäksi on mahdollista, että sähkönhankintasopimuksissa taattu vähimmäismyymintämäärä ylittää yhä useammin MVM:n tosiasialliset tarpeet, erityisesti vuoden 2008 tammikuussa toteutuneen energiamarkkinoiden täydellisen vapauttamisen seurauksena. Sähkönsäätöä ylijäämä puolestaan voi kasvattaa edelleen odottamattomia kuluja ja siten sähkönhankintasopimuksiin perustuvan valtion taloudellisen sitoumuksen ennakoimattomuutta.
- (365) Sen vuoksi maksuissa, jotka MVM on suorittanut sähköntuottajille liittymisen jälkeen, ei ole kyse pelkästään ennen liittymistä sovitun kiinteän enimmäismäärän puitteissa tehdyistä osamaksuista.
- (366) Tästä seuraa, että tässä päätöksessä arvioidut sähkönhankintasopimukset ovat liittymisasiakirjan liitteessä IV olevassa 3 kohdassa tarkoitettuja liittymisen jälkeen sovellettavia toimenpiteitä.

7.5 Sähkönhankintasopimukset: "uutta tukea" eikä "voimassa olevaa tukea"

- (367) Liittymisasiakirjan liitteessä IV olevassa 3 kohdassa todetaan seuraavaan: "Jos komissio ei kolmen kuukauden kuluessa kaikkien toimenpidettä koskevien tietojen vastaanottamisesta tai siitä, kun se on vastaanottanut uuden jäsenvaltion lausunnon, jossa se ilmoittaa komissiolle pitävänsä annettuja tietoja täydellisinä koska pyydettyjä lisätietoja ei ole saatavilla tai ne on jo annettu, vastusta kyseistä voimassa olevaa tukitoimenpidettä sen perusteella, että toimenpiteen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille olisi vakavia epäilyksiä, komission katsotaan olleen vastustamatta toimenpidettä."
- (368) Tämän kohdan pohjalta eräät asianomaiset ovat esittäneet, että komissio laiminlöi kolmen kuukauden määräajan Unkarin 31 päivänä maaliskuuta 2004 tekemän ilmoituksen jälkeen ja siten vaikenemalla hyväksyi toimenpiteet väliaikaisen menettelyn puitteissa.
- (369) Tältä osin komissio huomauttaa, että väliaikaisen menettelyn puitteissa 31 päivänä maaliskuuta 2004 tehdyn ilmoituksen aiheena oli MVM:lle myönnettyjä korvauksia koskeva asetus eivätkä sähkönhankintasopimukset. Unkari peruutti ilmoituksen, ja komissio käynnisti myöhemmin sähkönhankintasopimuksia koskevan tutkimuksen NN-asianumerolla (ks. 1 luku edellä).
- (370) Olisi myös huomattava, kuten alla esitetty taulukko osoittaa, että komissio ei laiminlyönyt asianomaisten mainitsemia kolmen kuukauden määräaika:

Tapahtuma	Päivämäärä	Tietojen saamisesta kulunut aika
Unkarin ilmoitus	31.3.2004	
Komission kysymykset	29.4.2004	29 päivää
Unkarin vastaukset	4.6.2004	
Komission kysymykset	10.8.2004	2 kuukautta ja 6 päivää
Unkarin vastaukset	21.10.2004	
Komission kysymykset	17.1.2005	2 kuukautta ja 27 päivää
Unkarin vastaukset	7.4.2005	
Unkari peruutti ilmoituksensa	15.4.2005	8 päivää

- (371) Edellä lueteltujen kirjallisten yhteydenottojen ohella komissio ja Unkarin viranomaiset järjestivät tapaamisen 15 päivänä heinäkuuta 2004, 30 päivänä marraskuuta 2004 ja 12 päivänä tammikuuta 2005.

- (372) Tämän menettelyn osalta komissio arvioi jäljempänä, sisältävätkö sähkönhankintasopimukset voimassa olevaa vai uutta tukea liittymisasiakirjan säännösten tai menettelyasetuksen mukaisesti.
- (373) Liittymisasiakirjan liitteessä IV olevan 3 kohdan mukaan kaikkia ennen liittymistä voimaan tulleita ja vielä liittymispäivän jälkeen sovellettavia tukitoimenpiteitä, jotka eivät kuulu johonkin edellä luetelluista voimassa olevan tuen kategorioista, pidetään liittymisestä alkaen EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuna uutena tukena.
- (374) Tässä päätöksessä käsitellyt sähkönhankintasopimukset tulivat voimaan vuosien 1995 ja 2001 välillä, toisin sanoen ennen kuin Unkari liittyi EU:hun 1 päivänä toukokuuta 2004. Tämä päätös koskee vain niitä sähkönhankintasopimuksia, jotka olivat voimassa liittymispäivänä. Se ei koske niitä sähkönhankintasopimuksia, jotka päättyivät ennen liittymispäivää. Kaikista edellä 7.4 kohdassa esitetyistä syistä johtuen toimenpide katsotaan liittymisasiakirjassa tarkoitetuksi liittymisen jälkeen sovellettavaksi toimenpiteeksi.
- (375) Liittymisasiakirjassa mainitaan seuraavat kolme voimassa olevan tuen kategoriala:
- ennen 10 päivää joulukuuta 1994 täytäntöönpannut tukitoimenpiteet
- Kaikki sähkönhankintasopimukset allekirjoitettiin ja ne tulivat voimaan 10 päivän joulukuuta 1994 jälkeen.
- liittymisasiakirjaan liitettyssä lisäyksessä luetellut tukitoimenpiteet
- Sähkönhankintasopimuksia yleensä tai yksittäisiä sähkönhankintasopimuksia ei mainita liittymisasiakirjan liitteessä IV olevan 3 kohdan 1 alakohdan b alakohdassa tarkoitettua lisäyksessä, joka käsittää luettelon voimassa olevista tukitoimenpiteistä.
- tukitoimenpiteet, joita uuden jäsenvaltion valtiontuen valvontaviranomainen on arvioinut ennen liittymispäivää ja jotka on todettu yhteisön säännösten mukaisiksi, ja joita komissio ei ole vastustanut sillä perusteella, että toimenpiteen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille olisi vakavia epäilyksiä, liittymisasiakirjassa esitetyn ns. väliaikaisen menettelyn mukaisesti (vrt. liittymisasiakirjan liitteessä IV olevan 3 kohdan 2 alakohta).
- Yhtään sähkönhankintasopimusta ei ilmoitettu komissiolle väliaikaisen menettelyn puitteissa.
- (376) Koska sähkönhankintasopimukset eivät kuulu mihinkään liittymisasiakirjassa luetelluista voimassa olevan tuen kategorioista, ne on katsottava liittymisestä alkaen uudeksi tueksi.
- (377) Komissio huomauttaa, että luokittelu vastaa menettelyasetuksen 1 artiklan b alakohdan v alakohdan viimeistä lausetta. Siinä säädetään, että jos tietyt toimenpiteet muuttuvat tuiksi sen jälkeen, kun tietty toiminta on vapautettu kilpailulle yhteisön lainsäädännössä (tässä tapauksessa energiamarkkinoiden vapautuminen direktiivin 96/92/EY nojalla, joka tuli voimaan Unkarissa maan liityessä Euroopan unioniin), näitä toimenpiteitä ei kilpailun vapauttamiselle vahvistetun ajankohdan jälkeen pidetä voimassa olevana tukena eli ne on katsottava uudeksi tueksi.
- (378) Budapesti Erőműn mukaan menettelyasetuksen 1 artiklan b alakohdan v alakohdan viimeistä lausetta ei voida soveltaa tässä tapauksessa. Se viittaa *Alzetta Mauron* asiassa annettuun tuomioon⁽⁸¹⁾ väittäen, että tuet, joita on myönnetty ennen vapauttamista kilpailulta suljetuilla markkinoilla, on katsottava markkinoiden vapautumisesta alkaen voimassa olevaksi tueksi.
- (379) Komissio ei voi hyväksyä tätä väitettä. Kuten jo edellä todettiin, komission näkökulmasta liittymisasiakirjan valtiontukimääräysten tarkoituksena oli nimenomaan varmistaa, että komissio tutkii uudelleen kaikki sellaiset toimenpiteet, jotka saattavat vääristää jäsenvaltioiden välistä kilpailua liittymisen jälkeen. Toisin kuin ennen 1 päivää toukokuuta 2004 edeltävissä liittymissopimuksissa, 1 päivänä toukokuuta 2004 voimaan tullessa liittymisasiakirjassa pyritään rajoittamaan voimassa olevat tukitoimenpiteet edellä mainittuihin kolmeen ryhmään. *Alzetta Mauron* asiassa annettu tuomio ei koske liittymisasiakirjan soveltamisalaan kuuluvia toimenpiteitä, joten sitä ei voida soveltaa arvioitavana oleviin sähkönhankintasopimuksiin. Lisäksi *Alzetta Mauron* asiassa annettu tuomio koskee tilannetta, ennen kuin asetus (EY) N:o 659/1999 tuli voimaan.
- (380) Budapesti Erőmű väittää myös, että 1 artiklan b alakohdan v alakohta ei voida soveltaa yksittäisiin tukitoimenpiteisiin, ”koska siinä ei mainita erikseen yksittäisiä tukitoimenpiteitä”. Komissio ei voi hyväksyä tätä väitettä. Ei ole mitään syytä, minkä takia viittaukset ”tukeen” tai ”tiettyihin toimenpiteisiin” eivät koskisi yhtä lailla yksittäisiä tukia ja tukiohjelmia. Asetuksen (EY) N:o 659/1999 4 artiklassa puhutaan johdonmukaisesti ilmoitetuista ”toimenpiteistä”. Komissio kuitenkin olettaa, että asianomainen ei väitä, että 4 artikla määrittelee yksinomaan ilmoitettujen tukiohjelmien alustavaa tutkintaa.
- (381) Sen vuoksi komissio katsoo liittymisasiakirjan ja menettelyasetuksen pohjalta, että sähkönhankintasopimukset ovat uutta tukea.

(81) Ks. alaviite 32.

7.6 Komissio ei voi päättää laillisesti tehtyjä yksityisoikeudellisia sopimuksia (*pacta sunt servanda*) – oikeudellinen epävarmuus – oikeasuhteisuus

- (382) Komissio haluaa ottaa kantaa asianomaisten huomautuksiin, joiden mukaan komissio ei voi päättää yksityisoikeudellisia sopimuksia, sillä asianomaisten mukaan tämä olisi vastoin EY:n perustamissopimuksen valtiontukea koskevia määräyksiä ja loukkaisi oikeusvarmuuden ja oikeasuhteisuuden periaatteita.
- (383) Komissio torjuu tämän väitteen. Valtiontukinäkökulmasta tuen muodolla (sähkönhankintasopimusten kohdalla yksityisoikeudellinen sopimus) ei ole merkitystä, sillä komission tutkimuksessa olennaista on pelkästään toimenpiteen vaikutus. Jos yksityisoikeudellisen sopimuksen ehtojen seurauksena jokin osapuoli saa sääntöjenvastaista ja yhteismarkkinoille soveltumatonta valtiontukea, jäsenvaltion on lakkautettava kyseiset ehdot. Komission on määrättävä jäsenvaltio lakkauttamaan sääntöjenvastainen ja yhteismarkkinoille soveltumaton valtiontuki myös siinä tapauksessa, että tuki on niin olennainen osa sopimusta, että sen lakkauttaminen vaikuttaa koko sopimuksen pätevyyteen.
- (384) Komissio esittää oikeusvarmuuden osalta seuraavat huomiot. Eurooppa-sopimus yhdeltä puolen Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä toiselta puolen Unkarin tasavallan välisestä assosioinnista, jolla valmisteltiin Unkarin liittymistä EU:hun, allekirjoitettiin 16 päivänä joulukuuta 1991 ja se tuli voimaan 1 päivänä helmikuuta 1994 eli ennen kuin sähkönhankintasopimukset tehtiin. Unkari esitti liittymishakemuksensa virallisesti 31 päivänä maaliskuuta 1994. Silloin kun osapuolet tekivät sähkönhankintasopimukset (vuosina 1995–2001), Unkari oli Eurooppa-sopimuksen 62 artiklan mukaisesti jo velvollinen saattamaan kilpailulainsäädäntönsä vastaamaan EY:n perustamissopimusta. Oli myös selvää, että sähkönhankintasopimukset allekirjoitettiin niin pitkäksi ajaksi, että ne eivät päättyisi ennen Unkarin liittymistä Euroopan unioniin.
- (385) Unkarin tasavalta allekirjoitti liittymissopimuksen ⁽⁸²⁾ 16 päivänä huhtikuuta 2003. Liittymissopimus tuli voimaan 1 päivänä toukokuuta 2004. Alkuperäisten perussopimusten määräykset ja sekundaarilainsäädännön säännökset sitoivat Unkaria liittymisasiakirjan 2 artiklan nojalla liittymisestä alkaen. Yhteisön säännöstöä sovelletaan siis uusissa jäsenvaltioissa kaikkiin sopimuksiin, ja kaikki poikkeukset valtiontukisääntöihin perustuvat yksinomaan liittymisasiakirjaan. Liittymissopimukseen liitettyssä liittymisasiakirjassa ja sen liitteissä ei määrätä valtiontukisään-

töjä koskevista poikkeuksista, joiden nojalla sähkönhankintasopimukset tai energia-ala yleensä vapautettaisiin EU:n valtiontukisääntöjen suorasta soveltamisesta.

- (386) Komission on siis sovellettava EU:n kilpailulainsäädäntöä Unkariin samalla tavalla kuin sitä sovelletaan kaikkien muiden jäsenvaltioiden energia-aloihin. Asianomaisten näkemyksistä poiketen komissio katsoo, että itse asiassa valtiontukisääntöjen soveltamatta jättäminen sähkönhankintasopimuksiin johtaisi oikeudelliseen epävarmuuteen energian sisämarkkinoilla. Uuden jäsenvaltion liittyminen EU:hun voi johtaa tilanteeseen, jossa ennen liittymistä kansallisen lainsäädännön nojalla hyväksytty toimenpide voidaan katsoa liittymisestä lähtien valtiontueksi ja kuuluu siten komission valtiontukivalvonnan piiriin.
- (387) Komissio ei löytänyt asianomaisten huomautuksista perusteluita sille, miksi tämä menettely olisi vastoin oikeusvarmuuden periaatetta.

7.7 Soveltuvuuden arviointi

- (388) EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa todetaan yleisesti, että valtiontuki ei sovellu yhteismarkkinoille.
- (389) EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 2 ja 3 kohdassa määrätään poikkeuksista EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa esitettyyn yleiseen sääntöön valtiontukien soveltumattomuudesta yhteismarkkinoille.
- (390) EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdan poikkeuksia ei voida soveltaa tässä tapauksessa, koska kyseessä ei ole sosiaalinen tuki, tukea ei ole myönnetty yksittäisille kuluttajille, tuella ei ole tarkoitus korvata luonnonmullistusten tai poikkeuksellisten tapahtumien aiheuttamia vahinkoja, eikä kyseessä ole taloudellinen tuki Saksan liittotasavallan alueille, joihin Saksan jako olisi vaikuttanut.
- (391) Muista poikkeuksista määrätään EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdassa.
- (392) Perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdassa määrätään, että yhteismarkkinoille soveltuvana voidaan pitää ”tukea taloudellisen kehityksen edistämiseen alueilla, joilla elintaso on poikkeuksellisen alhainen tai joilla vajaatyöllisyys on vakava ongelma”. Liittymishetkellä koko Unkari voitiin katsoa tällaiseksi alueeksi, ja useimmat maan alueista voivat edelleen saada tällaista tukea ⁽⁸³⁾.

⁽⁸²⁾ EUVL L 236, 23.9.2003.

⁽⁸³⁾ Komission 13 päivänä syyskuuta 2006 hyväksymä ja EUVL:ssä (EUVL C 256, 24.10.2006, s. 7) julkaistu Unkarin aluetukikartta.

- (393) Komissio antoi tällaisten tukien arviointia koskevat suuntaviivat. Unkarin liittyessä EU:hun voimassa olivat alueellisia valtiontukia koskevat suuntaviivat⁽⁸⁴⁾, jäljempänä 'aiemmat aluetuen suuntaviivat'. Näitä suuntaviivoja sovellettiin aluetukien arviointiin myös EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan pohjalta. Komissio on antanut uudet alueellisia valtiontukia koskevat suuntaviivat⁽⁸⁵⁾, jäljempänä 'uudet aluetuen suuntaviivat', joita sovelletaan 1 päivästä tammikuuta 2007.
- (394) Kumpienkin aluetuen suuntaviivojen mukaan periaatteessa voidaan hyväksyä vain investointikustannusten kattamiseen tarkoitettu valtiontuki⁽⁸⁶⁾. Molempien suuntaviivojen mukaan:
- (395) "Yrityksen juoksevien kustannusten alentamiseen tarkoitettut aluetuet (toimintatuet) ovat periaatteessa kiellettyjä. Poikkeuksellisesti tämäntyyppisiä tukia voidaan kuitenkin sallia alueilla, joihin sovelletaan 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan poikkeusta edellyttäen, että tuki edistää alueellista kehitystä, myöntäminen on perusteltua tuen laadun vuoksi ja että tuen taso on suhteessa niihin haittoihin, joita sillä pyritään lievittämään. Jäsenvaltion on osoitettava haittojen olemassaolo ja niiden suuruus"⁽⁸⁷⁾.
- (396) Tukea ei voida pitää investointitukena. Molemmissa aluetuen suuntaviivoissa määritellään investointituet luettelamalla potentiaaliset tukikelpoiset kustannukset. Sähkönhankintasopimuksiin perustuvat maksut kattavat selvästi myös muita kustannuksia. Silmiinpistävän esimerkki on se, että sähkönhankintasopimukset kattavat voimalaitosten toimintaan liittyvät polttoainekustannukset. Sähkönhankintasopimukset kattavat myös työvoimakulut. Nämä eivät luonnollisesti ole investointituen tukikelpoisia kustannuksia. Pääinvestoin ne ovat toimijan juoksevia kustannuksia ja siksi ne on luokiteltava molempien aluetuen suuntaviivojen nojalla toimintakustannuksiksi.
- (397) Toimintatuen osalta Unkarin viranomaiset ja asianomaiset eivät esittäneet konkreettisiin alueisiin liittyviä alueellisia haittoja, joita sähkönhankintasopimuksilla pyritäisiin lievittämään, eivätkä osoittaneet tuen oikeasuhteisuutta haittoihin nähden.
- (398) Lisäksi molemmissa aluetuen suuntaviivoissa esitetään, että toimintatukea olisi joka tapauksessa vähennettävä asteittain ja sen kesto olisi rajoitettava. Sähkönhankintasopimusten nojalla tarjottu tuki ei vähene asteittain, ja lisäksi 15–27 vuoden kesto ylittää reippaasti molemmissa suuntaviivoissa sallitun keston. Sähkönhankintasopimuksia ei myöskään voida luokitella mihinkään aluetuen suuntaviivoissa mainituista poikkeuksista, eivätkä Unkarin viranomaiset tai asianomaiset ole tällaista väittäneet.
- (399) Edellä esitetyn pohjalta komissio toteaa, että tuki ei täytä EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdassa määrätyn poikkeuksen ehtoja.
- (400) EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan b alakohdassa todetaan, että yhteismarkkinoille soveltuvana voidaan pitää "tukea Euroopan yhteistä etua koskevan tärkeän hankkeen edistämiseen tai jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen".
- (401) Komissio huomauttaa, että kyseisellä tuella ei pyritä mitenkään edistämään Euroopan yhteistä etua koskevaa tärkeää hanketta.
- (402) Komissio ei myöskään löytänyt viitteitä siitä, että tuella pyritäisiin poistamaan Unkarin taloudessa oleva vakava häiriö. Komissio myöntää, että sähkö on tärkeä tuote jokaisen jäsenvaltion taloudelle ja että Unkarin energia-ala oli 1990-luvulla uudistuksen tarpeessa.
- (403) Komissio kuitenkin katsoo, että "jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön" käsite viittaa paljon vakavampiin tapauksiin eikä sitä voida soveltaa tavanomaista sähköntoimitusta koskeviin sopimuksiin. Lisäksi komissio huomauttaa, että edellä mainittuun käsitteeseen liittyy tietyntaiteinen kiireellisyys, joka puuttuu sähkönhankintasopimuksista.
- (404) Unkarin viranomaiset ja asianomaiset eivät myöskään ole väittäneet, että sähkönhankintasopimukset olisivat EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaisia.
- (405) Tämän pohjalta komissio katsoo, että tuki ei täytä EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan b alakohdassa määrätyn poikkeuksen ehtoja.
- (406) EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan d alakohdassa todetaan, että tuki kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämiseen voidaan katsoa EY:n perustamissopimuksen mukaiseksi, jos tuki ei muuta kaupankäynnin ja kilpailun edellytyksiä yhteisössä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla. Tätä kohtaa ei selvästikään voida soveltaa sähkönhankintasopimuksiin.
- (407) EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdassa sallitaan tuki tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla. Komissio on laatinut useita suuntaviivoja ja tiedonantoja, joissa määritellään, miten tässä artikkelissa määrätty poikkeusta on sovellettava.

(84) EYVL C 74, 10.3.1998, s. 9.

(85) EUVL C 54, 4.3.2006, s. 13.

(86) Aiempien aluetuen suuntaviivojen 4.15 kohta ja uusien aluetuen suuntaviivojen 5 kohta.

(87) Lainausta uusien aluetuen suuntaviivojen 5 kohdasta.

- (408) Edellä 393–398 kappaleessa esitetään, että sähkönhankintasopimukset ovat ristiriidassa sekä aiempien että uusien aluetuen suuntaviivojen kanssa.
- (409) Komissio huomauttaa, että yhteisön suuntaviivoissa valtiontuesta ympäristönsuojelulle⁽⁸⁸⁾, joita sovellettiin Unkarin liittyessä Euroopan unioniin, sallitaan aluetuen suuntaviivojen tapaan ensisijaisesti investointituet. Toimintatuki rajoittuu tiettyjen tavoitteiden edistämiseen tarkoitettuun tukeen. Näistä ensimmäinen on tuki jätehuoltoon ja energiansäästöön (E.3.1 kohta), jota voidaan myöntää enintään 5 vuoden ajan. Toinen on veronhuojennuksina tai verovapautuksina myönnettävä tuki (E.3.2 kohta). Kolmas on uusiutuvan energian hyväksi myönnettävä tuki (E.3.3 kohta). Mitään näistä määräyksistä ei luonnollisestikaan voida soveltaa tässä tapauksessa.
- (410) Neljäs ja viimeinen sallittu toimintatuen laji on tuki sähkön ja lämmön yhteistuotantoon (E.3.4 kohta). Eräät kyseisistä tuottajista tuottavat sähköä ja lämpöä. Sähkönhankintasopimukset eivät kuitenkaan täytä ympäristönsuojelulle myönnettävää valtiontukea koskevien suuntaviivojen 66 kohdassa määriteltyjä ehtoja eivätkä siten 58–65 kohdassa esitettyjä edellytyksiä. Yksi 66 kohdassa tarkoitetuista ehdoista koskee sitä, että tukitoimenpide edistää ympäristönsuojelua, koska energian muuntamisen hyötysuhde on poikkeuksellisen korkea, koska toimenpide mahdollistaa energiankulutuksen vähentämisen tai tuotantoprosessi aiheuttaa vähemmän vahinkoa ympäristölle. Komission käytettävissä olevien tietojen perusteella tämä edellytys ei täyty.
- (411) Jäsenvaltiot voivat hyödyntää seuraavia kolmea vaihtoehtoa myöntääkseen toimintatukea sähkön ja lämmön yhteistuotantoon:
- vaihtoehto 1: tuki, joka kompensoi lämmön ja sähkön yhteistuotannon kustannusten ja tuotetun energian markkinahinnan välisen erotuksen;
 - vaihtoehto 2: markkinamekanismit, kuten vihreät sertifikaatit tai tarjouskilpailumenettelyt;
 - vaihtoehto 3: tuki, joka kompensoi vältetyt ulkoiset kustannukset eli sellaiset ympäristönsuojelukustannukset, joita yhteiskunnalle aiheutuisi, jos samaa energiamäärää ei tuotettaisi sähkön ja lämmön yhteistuotannolla;
 - vaihtoehto 4: enintään 5 vuodeksi myönnetty tuki, jonka määrä joko vähenee asteittain tai on enintään 50 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista.
- (412) On ilmeistä, että sähkönhankintasopimukset eivät täytä vaihtoehtoon 2 ja vaihtoehtoon 3 ehtoja. Myöskään vaihtoehtoon 1 ehdot eivät täyty, sillä tuen määrää laskettaessa ei ole otettu huomioon tuotetun energian markkinahintaa. Tietyn sähkönhankintasopimuksen puitteissa annetun tuen kokonaismäärä ei riipu muiden sähköntuottajien tarjoamista hinnoista vaan yksinomaan kyseisen tuottajan investointi- ja toimintakustannuksista.
- (413) Lisäksi Unkari sen enempää kuin kyseiset tuottajatkaan eivät ole perustelleet sopimusten soveltuvuutta näiden artiklojen nojalla eivätkä osoittaneet, että voimalaitokset täyttäisivät ehdot, jotka sähkön ja lämmön yhteistuotantoon myönnettävälle tuelle on asetettu ympäristönsuojelulle myönnettävää valtiontukea koskeissa suuntaviivoissa.
- (414) Komissio antoi 23 päivänä tammikuuta 2008 uudet yhteisön suuntaviivat valtiontuesta ympäristönsuojelulle⁽⁸⁹⁾. Myös uusissa suuntaviivoissa sallitaan toimintatuki ainoastaan silloin, kun on kyse energian säästöstä, uusiutuvien energianlähteiden käytöstä ja veronhuojennuksista ja verovapautuksista. Kuten edellä mainittiin, mitään näistä ei voi soveltaa sähkönhankintasopimuksiin.
- (415) Sähkön ja lämmön yhteistuotannon osalta jäsenvaltiot voivat valita seuraavista kolmesta vaihtoehdosta tukea myöntäessään:
- vaihtoehto 1: tuki, joka kompensoi lämmön ja sähkön yhteistuotannon kustannusten ja tuotetun energian markkinahinnan välisen erotuksen;
 - vaihtoehto 2: markkinamekanismit, kuten vihreät sertifikaatit tai tarjouskilpailumenettelyt;
 - vaihtoehto 3: enintään 5 vuodeksi myönnetty tuki, jonka määrä joko vähenee asteittain tai on enintään 50 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista.
- Sähkönhankintasopimukset eivät täytä mitään edellä esitettyjen vaihtoehtojen kriteereistä. Unkarin viranomaiset ja sähköntuottajat eivät ole esittäneet mitään todisteita siitä, että sopimukset täyttäisivät ympäristönsuojelulle myönnettävää valtiontukea koskevien uusien suuntaviivojen kriteerit.
- (416) Kaikista komission antamista suuntaviivoista ja tiedonannoista, joissa määritellään perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdassa esitetyn poikkeuksen soveltaminen, voidaan tässä tapauksessa soveltaa ainoastaan valtiontukien analyysimenetelmiä (ks. 26 kappale edellä).

⁽⁸⁸⁾ Yhteisön suuntaviivat valtiontuesta ympäristönsuojelulle (EYVL C 37, 3.2.2001, s. 3).

⁽⁸⁹⁾ EUVL C 82, 1.4.2008, s. 1.

- (417) Analyysimenetelmät koskevat sellaisille vakiintuneille yrityksille myönnettyjä tukia, jotka ovat investoineet voimalaitoksiin ennen sähköalan vapauttamista ja joilla saattaa olla vaikeuksia saada investointikustannuksensa takaisin vapautetuilla markkinoilla. Valtiontukien analyysimenetelmät muodostavat sen vuoksi asianmukaisen perustan sähkönhankintasopimusten yhteismarkkinoille soveltuvuuden arvioinnille, koska eräs sopimusten keskeisistä piirteistä on antaa tietyille yrityksille, jotka ovat sijoittaneet sähköntuotantolaitteistoon ennen sähköalan vapauttamista, mahdollisuus hyötyä jatkossakin taatuista tuloista ja sijoituksille saatavasta tuotosta.
- (418) Komissio huomauttaa, että Unkarin viranomaiset sen enempää kuin kyseiset tuottajatkaan eivät ole väittäneet huomautuksissaan, että sähkönhankintasopimukset täyttäisivät valtiontukien analyysimenetelmissä esitetyt kriteerit. Itse asiassa useimmat tuottajat katsovat, että sähkönhankintasopimukset ovat paljon ennen valtiontukien analyysimenetelmiä tehtyjä kaupallisia sopimuksia, eivätkä korvausmekanismeja koskevat kriteerit yksinkertaisesti sovellu kyseisten sopimusten arvioimiseen.
- (419) Valtiontukien analyysimenetelmillä pyritään ensisijaisesti edistämään energia-alan siirtymistä vapaille markkinoille tukemalla vakiintuneiden sähköalan yritysten sopeutumista kilpailun avaamiseen ⁽⁹⁰⁾.
- (420) Valtiontukien analyysimenetelmissä esitellään ne periaatteet, joita komissio soveltaa arvioidessaan tukitoimenpiteitä, joilla pyritään kompensoimaan sellaisista sitoumuksista tai takeista aiheutuvat kustannukset, joita ei ehkä voida täyttää sähkömarkkinoiden vapauttamisen johdosta. Analyysimenetelmissä näihin sitoumuksiin tai takeisiin viitataan "hukkakustannuksina", ja ne voivat olla useassa muodossa, esimerkiksi sijoitukset, joiden yhteydessä on annettu joko epäsuora tai suora myyntitakuu.
- (421) Koska sähkönhankintasopimuksissa on kyse ennen markkinoiden vapauttamista annetusta nimenomaisesta myyntitakuusta, sopimusten puitteissa toimivat voimalaitokset kuuluvat valtiontukien analyysimenetelmien soveltamisalaan.
- (422) Komissio kuitenkin toteaa, että sähkönhankintasopimusten keskeisten periaatteiden useat osatekijät eivät täytä valtiontukien analyysimenetelmien 4 luvussa määriteltyjä ehtoja. Ensinnäkään ne eivät täytä valtiontukien analyysimenetelmien 4.2 kohdassa määriteltyä ehtoa, jonka mukaan tuen maksamisessa on otettava huomioon kilpailun todellinen tuleva kehitys. Sähkönhankintasopimusten hintamekanismit on määritetty niin, että niissä otetaan huomioon ainoastaan tietyt kyseisen voimalaitoksen parametrit. Sen sijaan kilpailevien tuottajien tarjoamia hintoja tai niiden tuotantokapasiteettia ei tarvitse ottaa huomioon.
- (423) Valtiontukien analyysimenetelmien 4.9 kohdan mukaisesti komissiolla on vakavia epäilyksiä silloin kun tuen määrää ei ole tarkoitus mukauttaa siten, että hukkakustannusten arviointia ja niiden todellisen kehityksen tarkastelua varten alun perin valittujen taloutta ja markkinoita koskevien oletusten väliset erot voitaisiin ottaa asianmukaisesti huomioon. Sähkönhankintasopimukset kuuluvat tähän tuen ryhmään, koska tukitoimenpidettä suunniteltaessa ei otettu huomioon markkinoita koskevia oletuksia. Lisäksi se, että sähkömarkkinoiden vähittäisestä avautumisesta huolimatta sähkönhankintasopimusten keskeiset määräykset ovat pysyneet samoina ja että MVM:n on ostettava energiaa enemmän kuin se tarvitsee ja myytävä ylijäämä vapailla markkinoilla, osoittaa selvästi, että sähkönhankintasopimuksissa ei oteta huomioon markkinoiden todellista kehitystä.
- (424) Lisäksi, kuten edellä 3 luvussa osoitettiin, eräs tärkeimmistä sähköntuottajille sähkönhankintasopimuksista aiheutuvista eduista on se, että MVM:n on ostettava taattu määrä kiinteää kapasiteettia ja tietty määrä sähköä kiinteät ja muuttuvat kustannukset sekä pääomakulut kattavaan hintaa koko sopimuksen keston ajan, joka vastaa suurin piirtein kyseisten omaisuuserien toiminta-aikaa tai kuoletusaikaa. Sen vuoksi sähkönhankintasopimuksista johtuu, että yhden osapuolen on ostettava sähkönsä toiselta osapuolelta riippumatta kilpailijoiden tekemien tarjousten todellisesta kehityksestä.
- (425) Moni jäsenvaltio on ottanut käyttöön kompensointimekanismeja, joissa tuen enimmäismäärä määritetään etukäteen analysoimalla tulevia kilpailumarkkinoita ja erityisesti tarjonnan ja kysynnän vaihteluun perustuvia tulevia markkinahintoja. Jos kyseisten tuottajien tosiasialliset tulot osoittautuvat arvioitua suuremmiksi, tuen tosiasiallinen määrä lasketaan uudelleen ja enimmäismäärä määritellään pienemmäksi. Sen vuoksi kompensoation vaikutus markkinoihin rajoitetaan mahdollisimman pieneksi erityisesti siksi, että se ei takaa tuensaajille tuotannon ja myynnin vähimmäistasoa.
- (426) Tältä osin sähkönhankintasopimukset itse asiassa muodostavat esteen todellisen kilpailun kehittymiselle huomattavassa osassa sähköntuotantomarkkinoita sen sijaan, että ne edistäisivät siirtymistä kilpailumarkkinoille. Tuen maksamista koskevien määräysten nojalla ei ole mahdollista ottaa huomioon kilpailun tulevaa kehitystä, eikä tuen määrä riipu todellisen kilpailun käynnistymisestä.
- (427) Sen vuoksi kyseiset määräykset ovat valtiontukien analyysimenetelmien 5 luvussa esitettyjen periaatteiden vastaisia, sillä niissä todetaan, että rahoitusjärjestelyt eivät saa olla ristiriidassa yhteisön edun ja erityisesti kilpailun kanssa. Samoin 5 luvussa todetaan, että rahoitusjärjestelyt eivät saa estää markkinoiden ulkopuolelta tulevia yrityksiä tai uusia yrityksiä pääsemästä kansallisille tai alueellisille markkinoille. Kuten muun muassa 220 kappaleessa todettiin, kapasiteetin varaamiseen ja kapasiteettipalkkioihin perustuva järjestelmä estää MVM:ää eli tukkimarkkinoiden suurinta ostajaa tekemästä sopimuksia muiden

⁽⁹⁰⁾ Ks. valtiontukien analyysimenetelmien johdanto.

tuottajien kuin niiden kanssa, joilla on sähkönhankintasopimukset. Lisäksi markkinoiden avaaminen ja sähkönhankintasopimusten ehdot pakottavat MVM:n ostamaan enemmän sähköä kuin se tarvitsee ja myymään ylijäämän vapailla markkinoilla erilaisten myyntimekanismien avulla. Tämä itsessään estää uusien toimijoiden tulon tukkumarkkinoille. Komissio toteaa lopuksi, että sähkönhankintasopimukset vääristävät kilpailua sähkön tukkumarkkinoilla Unkarissa ajanjaksolla, jonka pituus ylittää huomattavasti kilpailumarkkinoille siirtymiseen tarvittavan kohtuullisen siirtymäajan.

- (428) Sähkönhankintasopimusten perussäännöt eivät täytä valtiontukien analyysimenetelmien 4.5 kohdassa tarkoitettuja kriteereitä, koska sopimuksissa ei määritellä etukäteen tuottajille 1 päivän toukokuuta 2004 ja sähkönhankintasopimusten päättymispäivän välisenä aikana maksettavan tuen enimmäismäärää.
- (429) Lisäksi valtiontukien analyysimenetelmien 4.8 kohdassa todetaan, että komissio suhtautuu erittäin varauksellisesti sellaisiin tukiin, joiden tarkoituksena on säilyttää tulot kokonaan tai osittain direktiivin 96/92/EY voimaantuloa ⁽⁹¹⁾ edeltävällä tasolla ottamatta yksityiskohtaisesti huomioon niitä tukikelpoisia hukkakustannuksia, jotka kilpailun aikaansaaminen saattaa aiheuttaa.
- (430) Sähkönhankintasopimukset pidettiin voimassa Unkarin liittyessä Euroopan unioniin juuri sen takia, että säilytettiin kyseisten sähköntuottajien tulot suurelta osin direktiivin 96/92/EY voimaantuloa edeltävällä tasolla. Lisäksi sähkönhankintasopimusten puitteissa toimivat voimalliset muodostavat hyvin merkittävän osan markkinoista hyvin pitkän aikaa, ja sopimusten kesto ylittää huomattavasti markkinaolosuhteisiin sopeutumiseksi tarvittavan kohtuullisen siirtymäajan.
- (431) Komissio ei myöskään voi erottaa sähkönhankintasopimusten keskeisistä piirteistä tiettyjä osatekijöitä, jotka voitaisiin katsoa yhteismarkkinoille soveltuviksi valtiontukien analyysimenetelmien nojalla. Erityisesti sähkönhankintasopimusten keston lyhentäminen ei riittäisi tekemään sopimuksista yhteismarkkinoille soveltuvia, koska sopimusten rahoitusmenetelmä, joka perustuu varattuun kapasiteettiin ja taattuihin vähimmäismyyntimääriin, estäisi edelleen todellisen kilpailun kehittymisen. Lisäksi hintamekanismit olisivat edelleen ristiriidassa sen tavoitteen kanssa, että edistetään sellaisten todellisten kilpailumarkkinoiden syntyä, joilla hinnat muotoutuvat kysynnän ja tarjonnan vuorovaikutuksen pohjalta.
- (432) Edellä esitetyn pohjalta komissio toteaa, että sähkönhankintasopimukset ovat ristiriidassa valtiontukien analyysimenetelmissä esitettyjen kriteerien kanssa.

⁽⁹¹⁾ Sähkömarkkinoiden vapauttamisen ajankohta eli Unkarin kohdalla 1 päivä toukokuuta 2004.

- (433) Eräät asianomaiset väittävät, että EY:n perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohtaa voitaisiin soveltaa sähkönhankintasopimuksiin myös siinä tapauksessa, että ne eivät muuten vastaa *Altmark*-tuomiossa esitettyjä kriteerejä.
- (434) Komissio toteaa, että 255–275 kappaleessa esitettyjen *Altmark*-tuomion kriteerejä koskevien perustelujen pohjalta on katsottava myös, että 86 artiklan 2 kohtaa ei voida soveltaa sähkönhankintasopimuksiin.
- (435) Perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohtaa voidaan soveltaa ainoastaan yrityksiin, jotka tarjoavat selkeästi määriteltäviä yleishyödyllisiä taloudellisia palveluja. Tämä kriteeri ei kuitenkaan täyty tässä tapauksessa, kuten 256–267 kappaleessa on osoitettu. Lisäksi yleishyödyllisistä taloudellisista palveluista maksettavan korvauksen on oltava oikeassa suhteessa palvelujen tuottajalle aiheutuneisiin ylimääriin kustannuksiin. Toisin sanoen yleishyödyllisten taloudellisten palvelujen soveltamisala on voitava määritellä, ennen kuin voidaan laskea niistä aiheutuvat kustannukset. Tämä ei pidä paikkaansa tässä tapauksessa, kuten 268–270 kappaleessa on todettu.
- (436) Arvioitavana oleva tuki voidaan siis katsoa yhteismarkkinoille soveltumattomaksi valtiontueksi.

7.8 Takaisinperintä

- (437) EY:n perustamissopimuksen ja yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komissiolla on valtuudet päättää, että valtion on lakkautettava yhteismarkkinoille soveltumaton tuki tai muutettava sitä ⁽⁹²⁾. Lisäksi tuomioistuin on johdonmukaisesti katsonut, että valtiolle asetettu velvollisuus lakkauttaa tuki, jota komissio pitää yhteismarkkinoille soveltumattomana, perustuu pyrkimykseen palauttaa voimaan aiempi tilanne ⁽⁹³⁾. Tältä osin tuomioistuin on todennut, että tavoite saavutetaan silloin kun tuensaajat palauttavat sääntöjenvastaisen tuen osalta maksetut määrät ja näin luopuvat eduista, joita niillä on ollut kilpailijoihin nähden, jolloin tukien maksamista edeltänyt tilanne palautuu ennalleen ⁽⁹⁴⁾.
- (438) Mainitun oikeuskäytännön mukaisesti asetuksen (EY) N:o 659/1999 14 artiklassa säädetään, että sääntöjenvastaista tukea koskevilla kielteisillä päätöksillä komissio päättää, että asianomaisen jäsenvaltion on toteutettava kaikki tarpeelliset toimenpiteet tuen perimiseksi takaisin tuensaajalta. Komissio ei saa vaatia tuen takaisinperimistä, jos tämä olisi yhteisön lainsäädännön jonkin yleisen periaatteen vastaista.

⁽⁹²⁾ Asia C-70/72, komissio v. Saksa, Kok. 1973, s. 00813, 13 kohta.

⁽⁹³⁾ Yhdistetyt asiat C-278/92, C-279/92 ja C-280/92, Espanja v. Euroopan yhteisöjen komissio, Kok. 1994, s. I-4103, 75 kohta.

⁽⁹⁴⁾ Asia C-75/97, Belgian kuningaskunta v. Euroopan yhteisöjen komissio, Kok. 1999, s. I-03671, 64 ja 65 kohta.

- (439) Eräät asianomaiset väittävät, että yksityisoikeudellisten sopimusten lakkauttaminen komission päätöksellä on vastoin oikeusvarmuuden periaatetta, koska sähkönhankintasopimukset ovat yksityisoikeudellisia sopimuksia, jotka tuottajat ovat tehneet hyvässä uskossa silloisten markkinaolosuhteiden vallitessa. Ne väittävät myös, että tällainen päätös olisi vastoin oikeasuhteisuuden periaatetta. Komissio torjuu nämä väitteet edellä 382–387 kappaleessa esitetystä syistä.
- (440) Tuomioistuin on todennut oikeasuhteisuuden osalta, että aikaisemman tilanteen ennalleen palauttamiseksi suoritettua lainvastaisesti myönnetyn valtion tuen takaisin perimistä ei lähtökohtaisesti voida pitää suhteettomana toimenpiteenä perustamissopimuksessa olevien valtion tukia koskevien määräysten tavoitteet huomioon ottaen ⁽⁹⁵⁾.
- (441) Komissio katsoo sen vuoksi, että on olemassa riittävät perustelut periä takaisin sähkönhankintasopimusten puitteissa myönnetty tuki kilpailuedellytysten palauttamiseksi.

Takaisin perittävän tuen laskeminen

- (442) Edellä 176–236 kappaleessa on osoitettu, että sähkönhankintasopimuksista aiheutuva etu ylittää selvästi sopimusten hintojen sekä markkinoilla ilman sopimuksia saatavutettavien hintojen välisen positiivisen erotuksen.
- (443) Komissio on kuitenkin sitä mieltä, että MVM:n pitkäaikaisten ostovelvoitteiden kaikkien edellä 174–236 kappaleessa kuvattujen ehtojen kokonaisarvoa ei voida laskea tarkasti 1 päivän toukokuuta 2004 ja sopimusten päättymisen väliselle ajalle. Sen vuoksi määrittäessään sääntöjenvastaisen tuen takaisinperinnästä komissio rajoittaa takaisinperinnän sähkönhankintasopimusten puitteissa toimivien voimalaitosten tulojen ja samojen voimalaitosten niiden tulojen väliseen erotukseen, jotka voimalaitokset olisivat voineet samalla ajanjaksolla saada markkinoilta ilman sähkönhankintasopimuksia.
- (444) Komissio on selvillä siitä, että tuensaajille myönnetyn ja takaisin perittävän valtiontuen tarkka määrä on varsin vaikea laskea, sillä se riippuu siitä, miten suuret määrät energiaa Unkarin tukkumarkkinoilla olisi tuotettu ja myyty ja millaiseen hintaan 1 päivän toukokuuta 2004 ja sähkönhankintasopimusten päättymispäivän välisenä aikana, jos yksikään sopimuksista ei olisi ollut voimassa.

Koska sähkönhankintasopimukset kattavat suurimman osan Unkarin tuotantokapasiteetista, markkinat olisivat muotoutuneet hyvin erilaisiksi ns. vaihtoehtoisen skenaarion ⁽⁹⁶⁾ toteutuessa.

- (445) Sähkön erityispiirre on se, että tuotettua sähköä ei voida varastoida taloudellisesti. Jotta voidaan varmistaa sähköverkon vakaus, on sähkön tarjonnan ja kysynnän oltava aina tasapainossa. Sen vuoksi sähköntuottajien ja maa-hantuojien tukkumarkkinoilla tietyllä ajanjaksolla myymän energian määrä ja siitä saatava hinta eivät riipu ostajien kyseisellä ajanjaksolla tarvitseman energian kokonaisuudesta, vaan tietynä ajankohtana tarvittun energian määrästä ⁽⁹⁷⁾. Lisäksi sähkön tarve vaihtelee huomattavasti vuorokaudenajan ja sesongin mukaan, joten kysynnän täyttämiseen kunakin ajankohtana tarvittava tuotanto- ja tuontikapasiteetti vaihtelevat myös. Eräät sähköntuotantoyksiköt tuottavatkin energiaa ainoastaan silloin kun kysyntä on erityisen suurta ⁽⁹⁸⁾. Sen vuoksi markkinoiden toimintaa ei voida arvioida täsmällisesti komission käytössä olevien vuotuista kulutusta, tuotantoa ja hintoja koskevien tietojen pohjalta.

- (446) Tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan yhdessäkään yhteisön oikeuden säännöksessä ei edellytetä, että komissio vahvistaisi palautettavan tuen tarkan määrän määrittäessään yhteismarkkinoille soveltumattomaksi todetun tuen palauttamisesta. Riittää, että komission päätökseen sisältyy seikat, joiden avulla sen adressaatti voi itse määrittellä tämän määrän ilman kohtuuttomia vaikeuksia ⁽⁹⁹⁾.

- (447) Komissio antaa sen vuoksi ohjeet siitä, kuinka takaisin perittävä määrä on laskettava. Kuten aiemmin mainittiin, sähkönhankintasopimukset kattavat niin merkittävän osan Unkarin tuotantomarkkinoista, että ilman niitä hinnat olisivat varmasti muotoutuneet erilaisiksi verrattuna kilpailusektorin tosiasiallisiin hintoihin. Toisin sanoen se hinta, jonka tuottajat olisivat voineet saavuttaa

⁽⁹⁵⁾ Asia C-75/97, Belgian kuningaskunta v. Euroopan yhteisöjen komissio, Kok. 1999, s. I-03671, 68 kohta, asia C-142/87, Belgian kuningaskunta v. Euroopan yhteisöjen komissio, Kok. 1990, s. I-00959, 66 kohta, ja yhdistetyt asiat C-278/92–C-280/92, Espanjan kuningaskunta v. Euroopan yhteisöjen komissio, Kok. 1994, s. I-04103, 75 kohta.

⁽⁹⁶⁾ 'Vaihtoehtoisella skenaariolla' tarkoitetaan kuvitteellista tilannetta, jossa yksikään sähkönhankintasopimus ei olisi ollut voimassa 1 päivän toukokuuta 2004 ja sopimusten päättymispäivän välisenä aikana. "Todellinen skenaario" vastaa sähkönhankintasopimusten voimassaoloon perustuvaa todellista tilannetta.

⁽⁹⁷⁾ Tämä parametri ilmaistaan megawatteina, ja yleensä sitä kutsutaan järjestelmän kuormitukseksi.

⁽⁹⁸⁾ Yleensä suuren kysynnän kausia kutsutaan "huippukuormitukseksi" ja tavanomaisen kysynnän kausia "peruskuormitukseksi".

⁽⁹⁹⁾ Ks. erityisesti asia C-480/98, Espanjan kuningaskunta v. Euroopan yhteisöjen komissio, Kok. 2000, s. I-8717, 25 kohta, sekä asia C-415/03, Euroopan yhteisöjen komissio v. Kreikan tasavalta, Kok. 2005, s. I-3875, 39 kohta.

ilman sähkönhankintasopimuksia, voidaan laskea toteuttamalla markkinoiden simulaatio, jossa analysoidaan sähköntukkuurmarkkinoiden toimintaa vaihtoehtoisen skenaarion pohjalta. Simulaation avulla pyritään arvioimaan, millaisiksi myynti ja hinnat olisivat muotoutuneet vaihtoehtoisessa skenaariossa. Tämän pohjalta voidaan laatia luotettavat arvot rahamääristä, jotka MVM:n olisi pitänyt maksaa kyseisille tuottajille vaihtoehtoisen skenaarion mukaisesti ostetusta energiasta. Simulaation on täytettävä seuraavissa kappaleissa esitetyt ehdot.

- (448) Ensinnäkin, koska sähköntukkuurmarkkinoiden hintajousto on hyvin alhainen, simulaatio on toteutettava sen oletuksen pohjalta, että vaihtoehtoisen skenaarion mukainen järjestelmän kuormitus vastaisi jokaisena ajankohtana tuolloin tosiasiallisesti mitattua kuormitusta.
- (449) Toiseksi, kuten 196 kappaleessa todettiin, suurin osa sähköstä myydään spot- tai termiinisopimusten perusteella. Sähkömarkkinoiden tutkinta osoitti, että termiinihinnat riippuvat spot-markkinoiden hintojen muotoutumista koskevista yksittäisistä odotuksista. Toisin kuin spot-markkinoilla, joilla yleisen talousteorian mukaan hinta vastaa täydellisissä kilpailuolosuhteissa kunakin ajankohdana kaikkien kysynnän täyttämiseen tarvittavien tuotantoyksiköiden suurimpia lyhytaikaisia rajakustannuksia⁽¹⁰⁰⁾, termiini- ja spot-markkinoilla ei ole selvää vertailuhintatasoa, joka voitaisiin määrittää yleisen talousteorian pohjalta. Ei ole myöskään mahdollista simuloida niiden strategioiden vaikutusta, joita myyjät ja ostajat ovat kehittäneet tehdäkseen valintoja spot- ja termiinisopimusten välillä. Tästä on osoituksena se, että tilanteet tukkuurmarkkinoilla kautta Euroopan vaihtelevat huomattavasti. Sähkömarkkinoiden tutkinta osoitti, että spot-tuotteiden muodossa kaupatun energian osuus koko kansallisesta sähköntukkulutuksesta vaihtelee huomattavasti jäsenvaltiosta toiseen⁽¹⁰¹⁾.
- (450) Kuten 198 kappaleessa todettiin, spot-hinnat ja erityisesti spot-pörseissä havaitut hinnat toimivat yleensä viitehinnoina koko tukkuurmarkkinoille, myös termiinituotteille. Sen vuoksi komissio katsoo, että takaisin perittävän tuen määrittämiseksi toteutettavassa tukkuurmarkkinoiden simulaatiossa olisi lähdettävä siitä oletuksesta, että kaikki sähkö myydään spot-sopimusten perusteella, lukuun ottamatta 453–456 kappaleessa mainittuja erityistapauksia.
- (451) Simulaatio olisi toteutettava kyseisten tuotantoyksiköiden lyhytaikaisten rajakustannusten pohjalta. Simulaatiossa olisi sen vuoksi otettava huomioon kaikkia 1 päivän tou-

kokuuta 2004 ja sähkönhankintasopimusten tosiasiallisen päättymispäivän välisenä aikana Unkarissa toimivia sähköntuotantoyksiköitä⁽¹⁰²⁾ koskevat keskeiset tiedot, jotka koskevat erityisesti rakennettua kapasiteettia, termistä hyötysuhdetta, polttoainekustannuksia ja muita muuttuvien kustannusten osatekijöitä sekä suunniteltuja ja pakollisia käyttökeskeytyksiä. Lisäksi simulaatiota toteutettaessa olisi otettava huomioon perusoletus, että simuloituilla spot-markkinoilla on kunakin ajankohtana olemassa vain yksi hinta, joka muodostuu tarjonnan ja kysynnän mekanismien perusteella. Tämä hinta muuttuu kausittain kysynnän ja muuttuvien kustannusten vaihtelun seurauksena.

- (452) Lisäksi simulaatiossa olisi otettava huomioon, että vaihtoehtoisessa skenaariossa MVM:llä ei ole velvollisuutta ostaa enemmän energiaa kuin mitä se tarvitsee täyttääkseen yleishyödyllisen sektorin tarpeet⁽¹⁰³⁾. Sen vuoksi edellä 226 kappaleessa esitetyt myyntimekanismit eivät sisälly vaihtoehtoiseen skenaarioon, ja MVM tarvitsee vain sen verran energiaa, että se kykenee täyttämään yleishyödyllisen sektorin kysynnän.
- (453) Simulaatiossa olisi lisäksi otettava huomioon eräät yksittäiset, asianmukaisesti perustellut tilanteet, jotka saattavat poiketa koko simulaation perustana käytetystä rajakustannusten periaatteesta. Esimerkiksi sähköntukkuur ja lämmön yhteistuotantolaitokset saattavat joutua tällaisiin tilanteisiin. Sopimuksessa tai lainsäädännössä määritellystä lämmöntuotantovelvoitteesta riippuen nämä yksiköt saattavat joutua myymään sähköä hintaan, joka ei kata niiden lyhytaikaisia rajakustannuksia.
- (454) Myös sellaiset tuotantoyksiköt voivat joutua tällaiseen tilanteeseen, jotka saavat valtiolta tukea sen perusteella, että ne hyödyntävät ympäristöä säästävää teknologiaa. Näin on Unkarissa, jonka lainsäädännössä veloitetaan MVM ja alueelliset sähköyhtiöt ostamaan tietty määrä sähköntukkuur ja lämmön yhteistuotannolla tai jätteistä tai uusiutuvista energianlähteistä tuotettua sähköä hinnoilla, jotka ovat yleensä tukkuurmarkkinoiden kilpailusektorilla noudatettuja hintoja korkeammat. Simulaatiossa on otettava huomioon, että tämä ostovelvoite sisältyy myös vaihtoehtoiseen skenaarioon. Siksi voidaan katsoa, että MVM:n ostovelvoitteen nojalla ostaman energian määrä ja siitä maksettu hinta vastaavat sitä määrää ja hintaa, jotka olivat havaittavissa todellisen skenaarion mukaisesti⁽¹⁰⁴⁾.

⁽¹⁰⁰⁾ Täydellisissä kilpailuolosuhteissa kysynnän täyttävät ne tuotantoyksiköt, joiden lyhytaikaiset rajakustannukset ovat alhaisimmat ja jotka pystyvät toimittamaan verolle kaiken kysynnän täyttämiseksi tarvittavan sähköntukkuur. Voimalaitosten yksiköt voidaan laittaa tärkeysjärjestykseen lyhytaikaisten rajakustannusten perusteella. Tuotantoyksiköiden pääsy markkinoille kunakin ajankohtana riippuu niiden asemasta tässä tärkeysjärjestyksessä, järjestelmän kuormituksesta ja tärkeysjärjestyksessä korkeammalla olevien tuotantoyksiköiden tuottaman sähköntukkuur määrästä.

⁽¹⁰¹⁾ Tämä luku on esimerkiksi Ranskassa 5 prosenttia, Yhdistyneessä kuningaskunnassa 11 prosenttia, Italiassa 44 prosenttia ja Espanjassa 84 prosenttia.

⁽¹⁰²⁾ Riippumatta siitä, toimiiko tuotantoyksikkö sähkönhankintasopimuksen puitteissa vai ei.

⁽¹⁰³⁾ Ottaen asianmukaisesti huomioon siirto- ja jakelujärjestelmästä aiheutuvat häviöt.

⁽¹⁰⁴⁾ Todellinen skenario vastaa markkinoiden tosiasiallista kehitystä 1 päivästä toukokuuta 2004 alkaen sähkönhankintasopimusten ollessa voimassa.

- (455) Simulaation yhteydessä on otettava huomioon myös se, että tiettyä osuutta fyysisesti käytettävissä olevasta tuotantokapasiteetista ei voida käyttää sähköntarjontaan tukkumarkkinoilla, koska se on varattu tasapainottamispalvelujen tarjoamiseen siirtoverkonhaltijalle. Todellisen skenaarion mukaan sekä sähkönhankintasopimusten puitteissa toimivat että muut tuottajat tarjosivat tasapainottamispalveluita. Simulaatio olisi toteutettava sen oletuksen pohjalta, että vaihtoehtoisessa skenaariossa siirtoverkonhaltijoille tarjottaviin tasapainottamispalveluihin varattu kapasiteetti, tämän kapasiteetin avulla tuotettu energia ja siitä saatu hinta vastaavat todellista skenaariota.
- (456) Vaihtoehtoisessa skenaariossa maahan tuodun ja maasta viedyn sähkön määrät ja niistä saadut hinnat saattavat erota todellisesta skenaariosta. Ei ole kuitenkaan mahdollista täsmällisesti määrittellä tätä vaikutusta ulottamatta simulaatiota myös sähköä vievien ja tuovien maiden markkinoihin, koska markkinatoimijoiden päätökset viedä energiaa maasta toiseen riippuvat kyseisten maiden markkinaolosuhteista. Koska Unkariin tuodun ja Unkarista viedyn sähkön määrät ovat pieniä verrattuna kotimaiseen tuotantoon ja kulutukseen ja koska kolmannes tuonnista perustuu pitkäaikaisiin sopimuksiin⁽¹⁰⁵⁾, komissio katsoo, että simulaation soveltamisalan laajentaminen vaatisi kohtuuttomia ponnistuksia. Unkari voi siis katsoa, että vaihtoehtoisessa skenaariossa maahan tuodut ja maasta viedyt määrät ja niitä vastaavat hinnat olisivat samat kuin todellisessa skenaariossa.
- (457) Komissio on selvillä siitä, että eräät tuottajat, joilla ei ollut sähkönhankintasopimusta MVM:n kanssa, ovat tehneet muiden asiakkaiden kanssa pitkäaikaisia tai keskipitkiä sopimuksia. Komissio kuitenkin katsoo, että tällaisia sopimuksia ei tarvitse ottaa huomioon simulaatiossa, koska sähkönhankintasopimusten lakkauttaminen vaihtoehtoisen skenaarion perusoletuksen mukaisesti 1 päivänä toukokuuta 2004 tai aikaisemmin olisi väistämättä muuttanut kaikkien tuottajien liiketoimintastrategioita ottaen huomioon sähkönhankintasopimusten puitteissa varatun rakennetun kapasiteetin suuri määrä. Kuten edellä 449 kappaleessa osoitettiin, spot- ja termiinituotteiden muodossa myydyin sähkön osuutta ei ole mahdollista arvioida. Siksi on perusteltua olettaa, että kaikki tuottajat myisivät kaiken tuotantonsa spot-tuotteina, ellei jokin 453–456 kappaleessa mainituista tilanteista koske niitä.
- (458) Sähkön tukkumarkkinoita voidaan simuloida parhaiten tuntiperusteisesti eli ottaen huomioon kaikki yhtä tiettyä tuntia koskevat parametrit. Komissio kuitenkin hyväksyy sen, että simulaatio rajoitetaan koskemaan edustavista ajankohdista koostuvaa otosta ja että näitä ajankohtia koskevien simulaatioiden tulokset johdetaan koskemaan koko arvioitavana olevaa ajanjaksoa.
- (459) Simulaatiosta olisi saatava luotettavat arviot sitä, miten paljon energiaa kukin tuotantoyksikkö on vaihtoehtoisen skenaarion mukaan myynyt ja millainen hinta energiasta on saatu. Yleishyödyllisen sektorin loppukäyttäjien ja kaikkien loppukäyttäjien kokonaiskulutusta koskevien aiempien tietojen pohjalta olisi tehtävä arvio MVM:n yleishyödyllisen sektorin tarpeiden täyttämiseksi tarvitseman sähkön⁽¹⁰⁶⁾ ja tukkumarkkinoille tiettyinä ajankohdina toimitettavan sähkön kokonaismäärän välisestä suhteesta todellisen skenaarion mukaan.
- (460) Tämän suhdeluvun avulla olisi arvioitava ne sähkön määrät, jotka kukin tuottaja olisi vaihtoehtoisessa skenaariossa myynyt MVM:lle tiettyinä ajankohtina. Näiden arvioiden pohjalta olisi määritettävä, millaisen summan MVM olisi koko arvioitavana olevalla ajanjaksolla⁽¹⁰⁷⁾ maksanut vaihtoehtoisen skenaarion mukaan kullekin tuottajalle siitä energiasta, joka tarvittiin yleishyödyllisen sektorin tarpeiden täyttämiseksi.
- (461) Laskettaessa takaisin perittävää määrää on lopuksi otettava huomioon, että todellisessa skenaariossa tuottajat eivät myyneet kaikkea sähkönhankintasopimusten pohjalta toimivien tuotantolohkojen tuottamaa sähköä MVM:lle, vaan käyttivät vapaan kapasiteettinsa myydäkseen sähköä muille asiakkaille. Takaisin perittävä määrä on laskettava jokaisen yksittäisen voimalaitoksen lohkon osalta vuosittain sen erotuksen mukaan, joka muodostuu todellisen skenaarion mukaan sähkönhankintasopimusten puitteissa MVM:lle myydyistä energiasta saatujen tulojen⁽¹⁰⁸⁾ ja niiden summien välille, jotka MVM olisi vaihtoehtoisen skenaarion mukaan maksanut, edellä esitettyjen periaatteiden mukaan laskettuna.
- (462) Komissio kuitenkin myöntää, että vaihtoehtoisessa skenaariossa kyseiset tuottajat olisivat saaneet muilta asiakailta kuin MVM:ltä suuremmat tulot kuin mitä ne saivat kyseisiltä asiakailta todellisen skenaarion mukaan. Tämä johtuu erityisesti siitä, että vaihtoehtoisessa skenaariossa MVM:lle ei ole varattu kapasiteettia, joten tuottajilla

⁽¹⁰⁵⁾ Sopimukset olisivat jääneet voimaan myös vaihtoehtoisessa skenaariossa.

⁽¹⁰⁶⁾ Tämä määrä vastaa yleishyödyllisen sektorin kuluttajien tosiasiallisesti käyttämää sähköä, johon on lisätty siirto- ja jakelujärjestelmästä aiheutuvia häviöitä vastaava määrä.

⁽¹⁰⁷⁾ Toukokuun 1 päivän 2004 ja sähkönhankintasopimusten tosiasiallisen päättymisen välinen aika.

⁽¹⁰⁸⁾ Tulot on laskettava MVM:n tosiasiallisesti maksamien hintojen pohjalta. Laskennassa olisi huomioitava säännellyt hinnat ajanjaksolla, jolloin kyseiset hinnat korvasivat sähkönhankintasopimusten hintakaavat (9 päivän joulukuuta 2006 ja 31 päivän joulukuuta 2007 välillä).

on suuremmat mahdollisuudet myydä tuottamaansa sähköä muillekin asiakkaille kuin MVM:lle. Sen vuoksi Unkari voi vähentää edellä 461 kappaleen mukaisesti laske-
tuista summista sen erotuksen, joka muodostuu vaihto-
ehtoisen skenaarion mukaan tuottajien muilta kuin
MVM:ltä saamien tulojen ja todellisessa skenaariossa
muilta kuin MVM:ltä saamien tulojen välille, jos tämä
erotus on positiivinen.

- (463) Myös asetuksen (EY) N:o 659/1999 14 artiklan 2 kohdan
nojalla perittävä korko on laskettava vuosittain.
- (464) Jotta komissio voisi arvioida Unkarin toteuttaman simu-
laation tarkkuutta ja luotettavuutta, Unkarin viranomais-
ten olisi annettava yksityiskohtainen kuvaus laskennassa
sovelletuista menetelmistä ja simulaatiossa käytetyistä tie-
doista.
- (465) Komission tietojen mukaan on olemassa sopivia välineitä,
joiden avulla simulaatio voidaan toteuttaa. Komissio on
itse asiassa käyttänyt tällaista välinettä sähkömarkkinoiden
tutkimuksen yhteydessä arvioidessaan tukkimarkkinoiden
rakennetta ja toimintaa kuudella eurooppalaisella
markkina-alueella⁽¹⁰⁹⁾. Myös useat sähköntuottajat ja
kauppiat käyttävät tällaisia välineitä tehdäkseen pitkä-
aikaisia sähkön ennusteita, laatiakseen resurssien käyttöä
koskevia suunnitelmia ja optimoidakseen tuotannon hyö-
dyntämisen. Lisäksi kuten edellä on esitetty, komissio on
valmis hyväksymään tietyt yksinkertaistukset, erityisesti
edustavista ajankohdista koostuvan otoksen soveltamisen
tuntipohjaisen simulaation sijasta. Sen vuoksi, EY:n pe-
rustamissopimuksen 10 artiklassa määrätyn lojaalin yh-
teistyön periaatteen mukaisesti Unkarin on toteutettava
simulaatio edellä esitettyjä periaatteita noudattaen ja sen
perusteella laskettava takaisin perittävän tuen määrä koh-
tuullisessa ajassa.

Päätöksen täytäntöönpano

- (466) Yhteisöjen tuomioistuin katsoo, että jos jäsenvaltio koh-
taa ennalta arvaamattomia ja odottamattomia vaikeuksia
tai jos se havaitsee sellaisia seurauksia, joita komissio ei
ollut ottanut huomioon, se voi saattaa nämä ongelmat
komission arvioitaviksi ja ehdottaa sopivia muutoksia.
Komission ja jäsenvaltion on tällaisessa tilanteessa oltava
vaikeuksien voittamiseksi vilpittömässä mielessä yhteis-
työssä ja noudatettava täysin EY:n perustamissopimuksen
määräyksiä⁽¹¹⁰⁾.

⁽¹⁰⁹⁾ Kyseiset maat olivat Belgia, Ranska, Saksa, Italia, Alankomaat, Es-
panja ja Yhdistynyt kuningaskunta, joiden tukkimarkkinat ovat
Euroopan suurimpia.

⁽¹¹⁰⁾ Ks. asia C-94/87, Euroopan yhteisöjen komissio v. Saksan liittota-
savalta, Kok. 1989, s. 175, 9 kohta, sekä asia C-348/93, Euroopan
yhteisöjen komissio v. Italian tasavalta, Kok. 1995, s. 673, 17
kohta.

- (467) Sen vuoksi komissio kehottaa Unkaria ilmoittamaan ko-
missiolle kaikista ongelmista, joita sillä saattaa olla tämän
päätöksen täytäntöönpanossa.

8. PÄÄTELMÄT

- (468) Komissio katsoo, että sähköntuottajat saavat sähkönhan-
kintasopimusten myötä EY:n perustamissopimuksen
87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua sääntöjenvastaista val-
tiontukea, joka ei sovellu yhteismarkkinoille.
- (469) Kuten edellä 7.3 kohdassa on esitetty, sähkönhankintaso-
pimuksiin sisältyvä valtiontuki perustuu MVM:lle asetet-
tuun velvoitteeseen ostaa tietty kapasiteetti ja tietty vä-
himmäismäärä sähköä hintaan, joka kattaa pääomakus-
tannukset sekä kiinteät ja muuttuvat kustannukset, huo-
mattavan osan tuotantoyksiköiden toiminta-ajasta käsit-
tävällä ajanjaksolla siten, että tehdyille sijoituksille taataan
tuotto.
- (470) Koska tämä valtiontuki on ristiriidassa EY:n perustamis-
sopimuksen kanssa, se on lakkautettava,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

1. Magyar Villamos Művek Rt:n sekä Budapesti Erőmű Rt:n,
Dunamenti Erőmű Rt:n, Mátrai Erőmű Rt:n, AES-Tisza Erőmű
Kft:n, Csepeli Áramtermelő Kft:n, Paksi Atomerőmű Rt:n ja
Pécsi Erőmű Rt:n (alkuperäisen sähköhankintasopimuksen alle-
kirjoittaja ja Pannon Hőerőmű Rt:n edeltäjä)⁽¹¹¹⁾ välillä teh-
dyissä pitkäaikaisissa sähkönhankintasopimuksissa määritelty os-
tovelvollisuus on EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1
kohdassa tarkoitettua valtiontukea sähköntuottajille.

2. Edellä 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu valtiontuki ei so-
vellu yhteismarkkinoille.

3. Unkarin on lopetettava 1 kohdassa tarkoitettun valtiontuen
myöntäminen kuuden kuukauden kuluessa tämän päätöksen
tiedoksiantamisesta.

2 artikla

1. Unkarin on perittävä 1 artiklassa tarkoitettu tuki takaisin
tuensaajilta.

2. Takaisin perittävästä tuesta on maksettava korkoa siitä
lähtien, kun tuki saatettiin tuensaajan käyttöön, sen tosiasialli-
seen takaisinperintään asti.

⁽¹¹¹⁾ Mainitut yritysten nimet vastaavat sähkönhankintasopimusten alle-
kirjoitusshetkellä käytettyjä nimiä.

3. Korolle on laskettava korkoa komission asetuksen (EY) N:o 794/2004 ⁽¹¹²⁾, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella (EY) N:o 271/2008 ⁽¹¹³⁾, V luvun säännösten mukaisesti.

3 artikla

1. Unkarin on toimitettava kahden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta komissiolle tiedot toimenpiteistä, jotka on jo toteutettu tai joita suunnitellaan tämän päätöksen noudattamiseksi, ja erityisesti toimista, joiden tarkoituksena on toteuttaa tukkumarkkinoita koskeva asianmukainen simulaatio takaisin perittävien määrien laskemiseksi, yksityiskohtaisista menetelmistä, joita on tarkoitus soveltaa, sekä tarkka kuvaus tiedoista, joita on tarkoitus hyödyntää simulaatiossa.

2. Unkarin on ilmoitettava komissiolle tämän päätöksen täytäntöönpanemiseksi toteutettavien kansallisten toimenpiteiden edistymisestä siihen saakka, kunnes 1 artiklassa tarkoitetun tuen takaisinperintä on saatettu loppuun. Unkarin on annettava välittömästi komission pyynnöstä tiedot toimenpiteistä, jotka on jo toteutettu tai joita suunnitellaan tämän päätöksen noudattamiseksi. Sen on annettava myös yksityiskohtaisia tietoja tuensaajilta jo perityistä tukimääristä ja koroista.

4 artikla

1. Unkarin on laskettava takaisin perittävän tuen tarkka määrä toteuttamalla sähkön tukkumarkkinoiden asianmukainen simulaatio sellaisena kuin markkinat olisivat olleet ilman

1 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen sähkönhankintasopimusten voimassaoloa 1 päivästä toukokuuta 2004 lähtien.

2. Kuuden kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta Unkarin on laskettava takaisin perittävät määrät 1 kohdassa tarkoitetun menetelmän avulla ja esitettävä komissiolle kaikki simulaatiota koskevat keskeiset tiedot, erityisesti sen tulokset, yksityiskohtainen kuvaus käytetyistä menetelmistä ja simulaation toteuttamisessa käytetyt tiedot.

5 artikla

Unkarin on huolehdittava siitä, että 1 artiklassa tarkoitetun tuen takaisinperintä toteutetaan kymmenen kuukauden kuluessa tämän päätöksen tiedoksiantamisesta.

6 artikla

Tämä päätös on osoitettu Unkarin tasavallalle.

Tehty Brysselissä 4 päivänä kesäkuuta 2008.

Komission puolesta

Neelie KROES

Komission jäsen

⁽¹¹²⁾ EUVL L 140, 30.4.2004, s. 1.

⁽¹¹³⁾ EUVL L 82, 25.3.2008, s. 1.